

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI

HİKÂYET-İ DÂM-I BELÂ
(İNCELEME - TRANSKRİPSİYONLU METİN)
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
20116347 Rasha ALKASEM

Danışman
Doç. Dr. Hanife KONCU

İSTANBUL - 2014

Rasha ALKASEM tarafından hazırlanan **Hikâyet-i Dâm-ı Belâ (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)** adlı bu çalışma aşağıda adları yazılı jüri üyelerince Oybirliğiyle / Oyçokluğuyla Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul Edilmiştir.

Kabul (Sınav) Tarihi : 21 / 10 / 2014

(Jüri Üyesinin Ünvanı , Adı , Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Hanife KONCU (Danışman)

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Müjgan ÇAKIR

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Ali Emre ÖZYILDIRIM (YTÜ.Öğr.Üy.)

İÇİNDEKİLER

	<u>sayfa No.</u>
ÖNSÖZ.....	III-IV
ÖZET.....	V
SUMMARY.....	VI
KISALTMALAR.....	VII
 1. BÖLÜM: HİKÂYE TÜRÜ HAKKINDA.....	 1
1.1. Genel Olarak Hikâye Kavramı.....	1-3
1.2. Klasik Türk Edebiyatında Mensur Hikâyenin Yeri.....	3-9
 2. BÖLÜM: MENSUR HİKÂYE TÜRÜNÜN BİR ÖRNEĞİ OLARAK HİKÂYET-İ DÂM-I BELÂ ÜZERİNDE BİR İNCELEME.....	 10
2.1. Hikâyet-i Dâm-ı Belâ'ya Genel Bir Bakış.....	10-13
2.2. Hikâyenin Özeti ve Olay Örgüsü.....	14-32
2.3. Hikâyede Tahkiye Unsurları.....	33
2.3.1. Zamân.....	33-34
2.3.2. Mekân.....	34-41
2.3.3. Şahıs Kadrosu (Kahramanlar).....	41-49
2.4. Hikâyedeki Bazı Motifler.....	50-61
2.5. Hikâyede Dil, İmlâ ve Üslûp Özellikleri.....	62-63
2.6. Hikâyede Yer Alan Tasvîr ve Benzetmeler.....	63-65
2.7. Hikâyedeki Nazım Şekilleri.....	66-68

3. BÖLÜM: METİN HAKKINDA.....	69
3.1. Nüsha Tavsîfi.....	69-70
3.2. Çevriyazılı Metinde İzlenen Yol.....	70-71
3.3. Hikâyet-i Dâm-ı Belâ'nın Metni.....	72-164
4. SONUÇ.....	165
5. KAYNAKLAR.....	166-171
6. ÖZGEÇMİŞ.....	172

ÖNSÖZ

Klasik Türk Edebiyatında hikâye türü zengin muhtevâsıyla önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür içerisinde hem mensûr hem de manzûm hikâyeler büyük bir yekûnu oluşturmaktadır. Fakat mensûr hikâyeler manzûm hikâyelere nazaran daha geri planda kalmıştır. Oysa ki yazma eser kütüphaneleri ve özel koleksiyonlarda bulunan pek çok mensûr hikâye gün ışığına çıkarılmayı ve yayımlanmayı beklemektedir.

Bu çalışmaya konu edilen hikâye, tek nüsha olarak Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü'nde (nu. 05267) karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın amacı ise Klasik Türk hikâyeciliğinin temsilcilerinden olan ve mensûr olarak yazılmış bulunan *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* adlı eserin metin tespiti ve incelemesiyle edebiyat camiasına kazandırılmasıdır.

Çalışmamızın birinci bölümünde “hikâye” hakkında bilgi verilerek, hikâyenin edebiyattaki yeri, ikinci bölümünde *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ*’nın konusu, bünyesini teşkil eden motifler, tahkiye unsurları (mekân-zamân-kahramanlar), metindeki dil ve üslup özellikleri, metindeki benzetmeler, tasvîrler ve nazım şekilleri yer almaktadır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise nüsha tavsifi yapılarak transkripsiyonlu metne yer verilmiştir.

Çalışmamız sürecinde karşılaştığımız her türlü meselenin aşılmasında değerli bilgi, tecrübe ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Hanife KONCU'ya, metnin gözden geçirilmesinde ve her adımda bana yol gösteren değerli hocam Dr. Leylâ ALPTEKİN SARIOĞLU'na, her zaman bana yardımda bulunan ve kütüphanesini benimle paylaşan sayın hocam Doç. Dr. Müjgân ÇAKIR'a teşekkürlerimi arz ederim. Ayrıca Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü çalışanlarına ve özellikle Nihan DURANAY hanıma göstermiş olduğu yardımlarından dolayı teşekkür borçluyum.

Tezimin hazırlanması sırasında tüm içtenliği ile her anlamda yanımda olan ve metnin Türkçe düzenlemelerinde yardımlarını eksik etmeyen kıymetli dostum Hatice Kübra YAVUZ'a ve beni cesaretlendirerek manevi destekte bulunan değerli arkadaşım Muhammed ALFADEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak en büyük teşekkürüm, yüksek lisansa başladığımdan bu yana şu ana kadar ki süreçte üzerimde her daim emeği geçen ve en zor durumlarında bile bana maddi ve manevi her desteği sağlayan ülkeme ve aileme aittir.

Ekim - 2014

Rasha Malek ALKASEM

ÖZET

Çok zengin ürünler meydana getirmiş olan Klasik Türk edebiyatında, daha ziyade manzûm metinler ön plana çıkmış ve yapılan çalışmalar da daha ziyade manzûm metinler üzerinden olmuştur. Ancak, özellikle son zamanlardaki yayımlarda mensûr metinlere büyük ehemmiyet verilmiş ve Türk edebiyatının mensûr metinleri de yavaş yavaş bilimsel araştırmaların konularını teşkil etmeye başlamıştır.

Bu çalışmada, Klasik Türk Edebiyatının mensûr metinleri arasında yer alan, çift kahramanlı (Kâmrân Şâh ile Keldâfrîd) aşk-cenk-macera hikâyelerinin bir örneği olan *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* adlı eser üzerinde durulacaktır. Yaptığımız araştırmalar bu hikâyenin şu ana kadar herhangi bir bilimsel çalışmaya konu olmadığını göstermektedir. İşte bu boşluğun doldurulması gayesiyle bahsi geçen eser üzerinde bir inceleme yapılmış, ardından da hikâyenin transkripsiyonlu metni sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hikâyet-i Dâm-ı Belâ, Kâmrân Şâh, Klasik Türk edebiyatı, çift Kahramanlı, mensur hikâye.

SUMMARY

In Classical Turkish literature which created very rich works, poetic texts have rather come to the forefront and the performances carried out have rather been over poetic texts. However, great importance has been attached to prosaic texts especially in late publications and prosaic texts of Turkish literature have also begun to constitute the subject of scientific research gradually.

In this study, the work named *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* which is an example of love-war-adventure stories with dual heroes (Kamran Shah and Keldafrid), taking place among the prosaic texts of classical Turkish literature will be emphasized. The research we have done show that this story has not been the subject of any scientific study until now. Here, a review is made on the above-mentioned work for the purpose of filling this gap, and then the transcribed text of the story is presented.

Key words: Hikâyet-i Dâm-ı Belâ, Kamran Shah, Keldafrid, Classical Turkish literature, prosaic story, love-war-adventure story.

KISALTMALAR

A.g.k. : Adı geçen kitap

A.g.m. : Adı geçen makale

Ans. : Ansiklopedi

a.s. : aleyhisselam

a.y : aynı yer

b. : Beyit

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

DİA : Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

hz. : Hazreti

nu. : Numara

S. : : Sayı

s. : : Sayfa

V. : Varak

vb. : Ve benzeri

vs. : Ve saire

yk. : Yaprak

yy. : Yüzyıl

Yay. : Yayınları

1. BÖLÜM:

HİKÂYE TÜRÜ HAKKINDA

1.1. Genel Olarak Hikâye Kavramı:

Arapçadan Türk diline geçen "حكاية - hikâye", "حكى" fiilinden gelmekle beraber, Arapça sözlüklerde genel olarak bir olayın anlatımı ve aktarılmasının yanında, "محاكاة - benzeyecek şekilde bir örneği, taklît" manasında kullanılmaktadır¹. Sonradan "bir kelâmı nakil ve tekrar, rivâyet eylemek" anlamlarını kazanmıştır. Hikâye "Az çok ayrıntıları verilerek anlatılan olay; baştan geçen bir olayı anlatma; belli bir zamân ve yerde az sayıda kişinin başından geçen, gerçeğe uygun birtakım olaylar anlatan ya da birkaç kişinin karakteri çizilen roman türünde kısa yapıt, öykü" demektir.² Hikâye, "Hayalde tasarlanan meraklı birtakım olayları anlatarak okuyanda heyecan veya zevk uyandıran ve çoğu ancak birkaç sayfa tutan yazı"³ olarak da tavsif edilmektedir. Daha derin bir şekilde incelediğinde birçok dile ait sözlüklerde hikâye için hemen hemen bunlara yakın tariflerin verildiği görülmektedir.

¹ Arap Dil Kurumu, *El- mu'cemü'l-Vasît*, 190. - Ahmed Muhtâr ÖMER, *Mu'cemü'l-Lüğe El- arabiyye Almu'âsira*, 541.

² Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, 380.

³ Türk Dil Kurumu, *Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü*, 53.

Dünyada yer alan tüm edebiyat sahalarında hikâye, en geniş ifadesiyle “bir olayın anlatımı”⁴ şeklinde düşünülmüştür. Klasik Türk Edebiyatında da ister manzûm ister mensûr olsun bir olayı anlatan tarih, masal, efsane, latife, destan, menkıbe, vs. gibi tahkiye esasına dayanan bütün eserler genel olarak hikâye diye adlandırılmıştır⁵. “Aynı zamanda hikâye türünden bir eserin de destan, kıssa, efsane, menkıbe, latife, tarih, nevâdir vs. gibi isimlerle de adlandırıldığı görülmektedir”⁶.

"Hikâyenin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir"⁷. İnsanoğlu tarih boyunca kendi duygularını, gayba dair korkularını, yaşadığı insanî tecrübelerini anlatmaya ve aktarmaya hep ihtiyaç duymuştur. Bunun en basit örneği olarak Eski Çağ'da yaşayan insanların duygularını ve yaşadıklarını bulundukları mağara duvarlarına kazıdıkları Hiyeroglif yazılarıdır. Çünkü bu yazıdaki rumuz ve tasvirler insanların ilk anlatım şekillerinden biri sayılmaktaydı. Daha sonra medeniyetin gelişmesi ile birlikte hikâye; "Hemen her devirde anlatıcı ve dinleyiciler veya yazar ve okuyucuların varlığı kesindir... İlk zamanlarda anlatılan veya yazılan hikâyelerin çoğu olağanüstü unsurları ihtiva etmiş olup zaman geçtikçe hikâyelerdeki olağanüstü unsurlar azalıp, gerçeğe yakın unsurlar artmaya başlamıştır."⁸

⁴ Hasan KAVRUK, “Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler”, 2.

⁵ A.g.k., 2.

⁶ Nabi KOBOTARIAN, “Divan Edebiyatında Mensûr Hikâyeler”, 6.

⁷ Bkz. (4), KAVRUK, 3.

⁸ Bkz. (4), KAVRUK, 2.

Hikâyede hiçbir zaman hayatın ve gerçeğin olduğu gibi anlatılması tam olarak mümkün olmamakla birlikte hikâyeden beklenen de bu değildir⁹. Hikâye gerçek olaylara dayanmış olsa dahi hayâl ve mâcerâ yolunu tercih etmektedir.

Klâsik hikâyelerdeki olayların çoğu kesin bir şekilde belli olmayan bir zaman ve mekânda geçmektedir¹⁰. “Hikâyeci, olaylara akıl ve mantığıyla bir çözüm bulamadığı durumda hayal ve sembollerden de faydalanır. Bundan dolayı hikâye kahramanları normal bir insanın yapabilecekleri yanında arzu ettiklerini de gerçekleştirecek kadar olağan üstü güçlere sahip olur”¹¹. Hikâyedeki karakterler ise, çoğu zaman idealize edilir¹². İyilik ve kötülük arasında cereyan eden uzun bir mücadelenin sonu genellikle olumlu sonuçlanmaktadır¹³.

1.2. Klâsik Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyenin Yeri:

Arapça نثر "nasr-nesir" sözcüğü bir şeyi el ile saçmak, belli bir yere dağılacak biçimde dökmek, serpmek (tarlaya tohum saçmak gibi) şeklinde geçmektedir. Saçma işlemine نثر “nisâr”, nesir yazan kişiye ناثِر "nâsir" ve nesir olarak yazılan esere de

⁹ Bkz. (4), KAVRUK, 3.

¹⁰ Bkz. (6), KOBOTARIYAN, 9.

¹¹ Bkz. (6), KOBOTARIYAN, 9.

¹² Bkz. (4), KAVRUK, 8.

¹³ Bkz. (4), KAVRUK, 8.

مَنْشُور "mensûr" denilmektedir. Edebiyatta nesir ise vezinsiz ve kafiyesiz yazılan söze denilmekte ve nazımın karşısı olarak yer almaktadır¹⁴.

Klâsik Türk edebiyatının mahsullerinde hikâye, genel olarak nazım ve nesir şeklinde ikiye ayrılır. Bununla beraber nazım ve nesir halinde karışık yazılmış eserler de vardır¹⁵. Belagat kitaplarındaki ortak yaklaşım ise manzûm olsun mensûr olsun güzel ve manalı söylenen her ifadeyi edebî olarak kabul edilmesine rağmen ilk dönemlerdeki nesrin genel olarak nazma göre daha alt mertebede değerlendirildiği ve biraz da gölgede kaldığı anlaşılmaktadır¹⁶. Klâsik Türk edebiyatında uzun bir olay örgüsüne sahip olan manzûm hikâyeler için genelde “Mesnevî” nazım şekli tercih edilmiştir. Mensûr hikâyeler ise bu edebiyatta sade, orta ve süslü nesir olarak ortaya konulmuştur¹⁷.

Mustafa Nihat ise hikâyeyi bir bütün olarak ele almış ve bu şekilde, Klâsik Türk edebiyatında hikâyeleri, mensûr hikâyeler, halk arasında yazılı olarak okunan hikâyeler, halk arasında ağızdan ağza aktarılan hikâyeler ve zümrelerin kendi amaçlarına uygun şekillere soktukları hikâyeler olmak üzere beş gruba ayırmıştır.¹⁸

¹⁴ Arap Dil Kurumu, *Almu'cemü'l-Vesît*, 901. - Ahmed Muhtâr ÖMER, *Mu'cemü'l-Lüge Alarabiyye Almu'âsira*, 2167 .

¹⁵ Hasibe MAZIOĞLU, "Divan Edebiyatında Hikâye Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin", 20.

¹⁶ Şerife YAĞCI, “Klasik Edebiyatımızda Nesir Geleneği”, 106.

¹⁷ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 10.

¹⁸ Bkz. (4), KAVRUK, 12-13.

İslamiyet öncesi Göktürk, Uygur ile Türk kültüründe ve İslamiyet'ten sonra ise Karahanlılar döneminde hikâye sözcüğü yerine “sav” kullanıldığı bilinmektedir¹⁹. “*Divanü Lügati't-Türk, Dede Korkut* gibi önemli eserlerde sav sözcüğüne rastlanmaktadır.”²⁰ İlk hikâyelerin Uygur Türkleri tarafından ortaya konulduğu bilinmektedir²¹. Bu dönemde çeviri hikâyelerden örnekler de görülmektedir. Toharca'dan çevrilen “Kaylanamkara ve Papamkara”, “Şehzade ile Aç Prens Hikâyesi” Uygur döneminden günümüze kalan önemli eserlerindendir²². Böyle örnekler kendilerini edebiyatta “düz yazı, süslü ve yalın biçimlerde gösterir”²³.

Bilindiği gibi Türklerin geçmişi çok eskilere dayanmaktadır ve bu bağlamda hikâyecilik geleneğinin İslâmiyet öncesi dönemde de mevcut olduğu bilinmektedir²⁴. İslâmiyet'in kabulüyle birlikte Türk toplumu ve edebiyatı İslâm kültür ve medeniyetinin etkisi altına girmiştir. Daha sonra aynı coğrafyada yer alan Arap-Fars komşu Müslümanların edebiyatlarından örnekler alarak ister tercüme yoluyla ister orijinal telif yoluyla hikâye türü üzerinde hem manzûm hem de mensûr olarak yazılmış eserler, Türk kimliğini, hayatını, örf ve adetlerini aksettirebilecek şekilde kaleme alınmıştır. Şiir ağırlığını gösterse de bu edebiyatta düzyazı, bazen süslü ve yalın biçimlerde ve birçok konularda (Dîn, tasavvuf, ahlak, aşk ve kahramanlık...) kendini göstermiştir²⁵. Mensûr

¹⁹ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 6.

²⁰ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 6.

²¹ Bkz. (4), KAVRUK, 4.

²² Bkz. (4), KAVRUK, 5.

²³ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 10.

²⁴ Hasibe MAZIOĞLU, *Divan Edebiyatında Hikâye Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin*, 19.

²⁵ Bkz. (4), KAVRUK, 8.

hikâyelerin dili genelde şiirde kullanılan dilden daha yalındır. Arı bir üslupla kaleme alınanlarda cümleler, kısa ve tabii olarak halkın okuyup anlayabileceği bir dil yapısına sahiptirler²⁶.

"Türk edebiyatının en önemli kaynaklarından olan tezkirelerde şairlerin mensûr eserlerinden söz edilmiş, ancak şair olmayan nesir yazarlarından ve eserlerinden bir takım eser ve yazar dışında hemen hemen hiç bahsedilmemiştir. Hatta hikâye yazmak veya tercüme etmek bazı tezkirelerde alay konusu bile edilmiştir."²⁷ Bu durum uzun bir zaman devam etmiş, "XVII. yüzyıl şairlerinden Edirneli Güftî (ö. 1677) "*Teşrifâtü's-şu'arâ*" adlı tezkiresinde beğenmediği şairleri ve nesirle uğraşanları "Seyyid Battal Gâzi Hikâyeleri, Hamza-nâme, Timur-nâme ve Kelile ve Dimne ayarında eserler veren ve bunları şerh eden adamlar" konumunda göstermiştir"²⁸. XV. yüzyıldan itibaren Türk edebiyatının nesir alanında büyük gelişmeler görünmeye başlamıştır. İster istemez bu gelişmelerin izleri hikâye türünde de net bir şekilde görünür. XV. yy., XVI. yy. ve sonra gelen yüzyıllarda Hintçe, Arapça ve Farsça eserlerin tesiri altında kalan Türk mensûr hikâyeleri (Kelîle ve Dimne, Kırk Vezir, el-Ferec Ba'de's-şidde vb.) ortaya çıkmıştır.²⁹ "Klâsik edebiyatımızda tesbit edilebilen ilk yerli, Te'lif mensûr hikâyeler 16. yüzyılın ilk yarısında görülür. XVII. yüzyıldan itibaren de manzûm metinlerdeki mahallîleşmeye paralel olarak mensûr eserlerde de tamamen yerli, mahallî ve orijinal eserler kaleme alınmaya başlanır"³⁰.

²⁶ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 10.

²⁷ Sait OKUMUŞ, "Klâsik Türk Edebiyatında XV. ve XVI. Yüzyıl Nesir ve Nâsirlerine Bakış", 88-89.

²⁸ A.g.m., 88-89.

²⁹ A.g.m., 88-89.

³⁰ Bkz. (4), KAVRUK, 70.

Şekil itibariyle Eski Türk edebiyatında mensûr hikâyelerin müstakil ve büyük hikâyeler, çerçeve hikâyeler, belli gruplandırılmış müstakil hikâyeler ve hiç bir tasnife tabi tutulmayan hikâyeler şeklinde sınıflandırılması mümkündür³¹. Eski Türk Edebiyatındaki mensûr hikâyelerin kaynakları ise şu şekildedir:

Çeviri Hikâyeler: Türklerin İslamî kültür ürünleri ile teması ilk zamanlarda genellikle İran edebiyatı yoluyla olmuştur³². "Çeviri hikâyeler ya aynen olduğu gibi, hiçbir ekleme ve çıkarma yapılmayarak ya da sadece konusu alınarak telife yakın adaptasyon eserleri şeklinde meydana getirmiştir"³³. Çeviri mensûr hikâyelerin kaynakları ise Kelile ve Dimne, Hümayun-nâme, Merzban-nâme vb. Farsçadan çevrilen eserler, Kur'an Tercümeleleri, Anter-nâme, Selvanu'l-muta', Kistasü'd-Devran, Elfü'n-nehar ve'n-nehar vb. Arapçadan çevrilen eserler olarak ikiye ayrılmaktadır³⁴.

Adaptasyon Hikâyeler: Klasik hikâyecilikte adaptasyon Arap, Fars edebiyatlarından alınmış herhangi bir konunun, yeniden biçimlendirilmesi olarak tanımlanabilir³⁵. "Bu gruba giren hikâyeler: Şeyh-i San'an Kıssası, Kırk Vezir Hikâyeleri, İbret-nümâ,

³¹ Bkz. (4), KAVRUK, 8.

³² Bkz. (6), KOBOTARIAN, 12.

³³ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 12.

³⁴ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 12.

³⁵ Bkz. (4), KAVRUK, 103.

Hikâye-i Hoca Said, Gencîne-i Hikmet, Hikâye-i Tûtû ve Mekk-i Vezir, Muhayyelat-ı Aziz Efendi'dir"³⁶.

Telif Hikâyeler: "İlk telif hikâyelerin dini konulu ve mensûr olduğu tahmin edilmektedir. Kaynakların belirttiği ilk telif eserler XV. yüzyıldan sonra yazılan "Anabacı" veya "Bursalı Hoca Abdür-rauf Hikâyesi" adıyla da bilinen "Hikâye-yi Dendaniye"dir"³⁷. Bu hikâye Klâsik Türk edebiyatının edebiyat tarihlerini taşıma niteliğindeki tezkirelerinde adından bahsedilen ve bugün için bilinen en eski telif mensûr hikâye kitabıdır.

Manzûm Eserlerden Nesre Çevrilen Hikâyeler: Bunlara örnek olarak karşımıza Varka vü Gülşah, Süheyl ü Nevbahar, İskender-name, Hüsrev ü Şirin, Bülbülüye vb. hikâyeler çıkmaktadır.³⁸

Mensûr hikâyelerin büyük kısmında genel itibariyle metinler öğretici, aydınlatıcı ve yol gösterici³⁹ olmakla beraber bazen doğrudan bir bilgi vermiş olsa da çekici anlatım ve hayal gücüyle okuyucunun eğlendirilmesi amaçlanmıştır.

³⁶ Bkz. (4), KAVRUK, 103.

³⁷ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 12.

³⁸ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 12.

³⁹ Bkz. (6), KOBOTARIAN, 16.

Son olarak müellifi, müstensihî veya tarihi belli olmayan birçok mensûr hikâyeler ve yazma eserlere farklı kütüphanelerde rastlamanın mümkün olduğunu belirtmek gerekir. Bu eserlerin yazarı veya dönemin belirsizliği metinlerin edebî değerini hiç bir şekilde düşürmemektedir. Aksine bu eserler, çalışmalara söz konusu olabilmekle beraber araştırmacıların gayretini ve emeğini beklemektedir. Çünkü değişik dönemlerde yazılmış hikâyeler bir milletin hayatı, toplumu, âdetleri, yaşam tarzını ve insanların görüşünü veya düşüncelerini yansıtabilmektedir. Böylesi hikâyelerin ihyâ edilmesi oldukça mühim olup gerekli çalışmalar ve araştırmalar ile bunların önemi ortaya konulmalıdır. İşte bu bakış açısıyla mensûr klâsik hikâyelerin bir örneği olan *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* tarafımızdan seçilmiş ve çalışmamızın konusu olarak bu alana, bir nebze olsun, katkı sağlayabilmesi temenni edilerek ortaya konulmuştur.

2. BÖLÜM

MENSÛR HİKÂYE TÜRÜNÜN BİR ÖRNEĞİ OLARAK HİKÂYET-İ DÂM-I BELÂ ÜZERİNE BİR İNCELEME

2.1. Hikâyet-i Dâm-ı Belâ'ya Genel Bir Bakış:

Çalışmamızın konusu olan *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* 'nın müellifi ve musannifi bilinmemekle beraber eser, Klasik hikâyeler arasında karşımıza çıkmaktadır. *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* kurgusal bağlamda Serendîb şâhı Kâmrân ile Fîrûz Şâh'ın kızı Keldâfrîd arasındaki bir aşk hikâyesini anlatır. Genel olarak eser, *aşk-cenk-mâcerâ* kategorisinde bir konuya sahipken bu hikâyenin başlığı, geleneğin dışına çıkarak baş kahramanların adlarını taşımamaktadır. Bu bakımdan hikâyenin başlığı, birçok tehlikenin yaşandığı ve bir bela tuzağı olan Câzû Dağı'na işaret etmiş ve *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ* diye adlandırılmıştır. Sade ve halk diline yakın bir dil ile yazılan bu metin, geleneksel ve kalıplaşmış bir ibâre olan " *Râviyân-ı aḥbâr ve nâkıllân-ı âşâr ve muḥaddiṣân-ı rûzgâr şu yüzden 'ayân ve bu yüzden naḳl-ı rivâyet eylemişlerdür ki*"(1b) cümlesiyle başlamaktadır.

Hikâyede vak‘a tipi tek bir zincir hâlinde değildir. Metinde iki başkahraman üzerinden işlenen aşk hikâyesinin yanı sıra, macera, savaş ve kahramanlık öğeleri de yer almaktadır. Her maceradan sonra hikâye zincirinin baş halkasına dönüş yapılmaktadır. Hikâyenin her halkası da Kâmrân ile Keldâfrîd’in aşkına bağlıdır.

Hikâyemizin kahramanları başlarda İsfendiyâr ve Rüstem gibi *Şehnâme*’de geçen kahramanlardır ve onların arasındaki mücadeleler anlatılır. Ancak hikâye ilerleyince İsfendiyâr’ın neslinden Kâmrân Şâh’ın anlatılmasına geçilir ve asıl hikâye onun başından geçen olaylarla alakalıdır. Kâmrân Şâh ise *Şehnâme*’de yer almaz.

Olaylar karakterlerin hareketleri sonucunda canlılık kazanır. Bu canlılık, dil ve anlatım teknikleriyle dışa yansıtılarak hissettirilir ve bu da okuyucuyu, hikâyenin başından sonuna kadar cezbeder. Hikâyede ana olay örgüsüne bakıldığında diğer vak‘a zincirlerinin halkalarıyla bir bütünlük arz ettiği görülmektedir. Diğer yandan çeşitli ilişkiler anlatımın çatışma zeminini oluştururken metin boyunca çatışma ve mücadele unsurları çok belirgindir. Kâmrân Şâh’ın, Keldâfrîd’in aşkına ulaşmak için her tehlikeyi göze alarak kendi iç dünyası ile çatışması, küffar, ejderha ve cadılar ile mücadelesi hikâyedeki olayları inşa etmektedir.

Hikâyede sıcak savaş ve buna bağlı olarak gelişen kahramanlık, savaş sahneleri, silah kullanımı, savaş öncesi, savaş anı ve savaş, sonuçlarıyla işlenmektedir. Kâmrân, her ne kadar Keldâfrîd için savaşmış gibi görünse de aslında Hz. Hızır’ın (a.s.) ona verdiği görev ve nasihatlerle küffara karşı İslam dinini savunmuştur. Kâmrân bu yolda,

kendi halkı ve Mecûsî olan sevgilisinden başlayarak kâfirleri İslam’a davet eder ve dinini tanıtarak bu görevi yerine getirebilmek için her yola başvurur.

Kâmrân, engeller ve tehlikelerle dolu olan bu yollarda çoğu zaman kendisine yardımcı olan tiplerle karşılaşmaktadır. Bu yardımların haricinde o, büyük bir azim ve cesaret örneği göstererek bütün zorlukları atlatmaktadır. Hikâyenin baş kadın kahramanı olan Keldâfrîd’e bakıldığında ise onun, son derece cesur, vefakâr, sabırlı ve fedakâr olduğunu söylemek gerekmektedir. O, aşkı uğruna yurdundan, babasından ve dininden ayrılacak kadar korkusuz bir karakterdir. Uzun süre sevgilisinden haber almamasına rağmen ümidini hiç kesmeden onun dönmesini bekleyen bir âşık olarak Keldâfrîd, tüm bu özellikleriyle hikâyede yer almaktadır.

Bu büyük aşkı engellemeye çalışan her olay, tehlike veya düşman, iki âşığın imtihanlardan geçmesine ve âşık ile maşûk arasındaki aşkın olgunlaşabilmesine vesile olmaktadır. Tüm bu zorluklar, onları vuslat arzusundan caydırmayı başaramamıştır. Âşıkların her biri fîrak ateşine daldığı zaman hakîkî manasıyla ayrılığı anlar ve böylece daha bir istekle sevgilisine kavuşmayı büyük bir hasretle hayal eder.

Dâm-ı Belâ hikâyesinde, hadiselerin nakledilmesi ve aktarılması bir râvî-anlatıcı tarafından sağlanmaktadır. Bu anlatıcı, kahramanların dışında olmasına rağmen onlardan daha çok bilir. Her olaya hâkim olmakla birlikte kendi dilediği gibi kahramanları konuşturur, oynatır ve onları istediği yönde hareket ettirir. Anlatıcı, meydana gelen olayların akışına da zaman zaman müdahalelerde bulunmakta, kendi görüş, düşünce ve bilgilerini okuyucuya istediği yerde ve istediği şekilde aktarmaktadır. Hatta bazen “ey

benim ömrüm, malum olsun ki, bizim kıssamıza gelelim...” minvalinde sözler söyleyerek direkt olarak okuyucuya hitap etmektedir. Anlatıcı, anlatım esnasında ise bir hadisenin mekânını veya zamanını belirterek ara sıra hikâyenin akışını durdurur ve başkahramanların diliyle duygularını, ıstıraplarını ve şikâyetlerini aktarır. Tüm bunların yanı sıra anlatıcı bazen uygun bulduğu yerlerde okuyucuya bilgi vermeyi de eksik etmemektedir.

Bu tarz hikâyelerin bir özelliği olarak eserde zaman ve mekân kavramı genel ve belirsizdir. Olayların geçtiği yerlerin çoğu hayal ürünü olup hikâyenin bünyesini teşkil eden motifler, oldukça klâsik ve tıpkı halk dilinde dolaşan hikâyeler gibi efsanevî unsurları içermektedir. Hikâyedeki maceralar kahramanın memleketi olan Serendîb’ten başlar ve orada biter. Hikâyenin sonunda da kahraman kendi memleketine yine döner ve artık vuslata ermiş olur. Böylece hikâye mutlu bir sonla bitmektedir.

Genel itibariyle hikâyenin metni, oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Ayrıca hikâyede sosyal ve kültürel hayatın etkileri de kendini göstermektedir. Bunun yanı sıra dinî unsurlara, gelenek ve âdetlere de sıklıkla rastlanmaktadır.

2.2. Hikâyenin Özeti ve Olay Örgüsü:

Hint ikliminin Serendîb sınırında Zabulistân sultanının oğlu Rüstem-i Dâstân ile İsfendiyâr yaşamaktadır ve bunlar birbirleri ile savaş hâlinedir. Savaş sırasında Rüstem başta yenilirken babasının tavsiyesi üzerine bir ağaçtan ok hazırlayıp İsfendiyâr'a saldırır ve İsfendiyâr yaralanarak Rüstem'den aman diler. Bahsi geçen ok ise İsfendiyâr'ın zamanında yetim bağından koparıp bir yere diktiği ağaçtandır. Rüstem öldükten sonra Serendîb ve Zabülistân arasındaki karışıklıklar devam etmektedir. Bunlardan sonra gelen Zabül şâhı Müslüman iken Serendîb şâhı Ferruh Mecûsî'dir ve onun Şâhîn adında bir veziri vardır. Bu vezir, Ferruh'tan gizli olarak İslâm dinini kabul etmiştir. Ferruh'un Kâmrân adında bir de oğlu vardır. Vezir, Kâmrân'a her türlü eğitimi verir ve İslâm'a dair usulleri ona fark ettirmeden öğretir. Kâmrân on iki yaşına geldiğinde kendi arzusu ile babasından gizlice Müslüman olup birçok kişiyi İslâm'a davet eder. Bir gün Ferruh Şâh divanı toplayarak vezirlerine artık kendisinin ibadet için inzivaya çekileceğini ve yerine oğlunu tahta çıkaracağını bildirir. Bunun üzerine Kâmrân, devlet işleriyle pek meşgul olmak istemese de mecbur kalarak büyük bir törenle tahta babası tarafından çıkarılır. Babası vefat ettikten sonra Vezir Şâhîn, Kâmrân'a gelip İslâmiyet'i ilân etmesini tavsiye eder. Bunun üzerine Kâmrân fermân çıkarıp İslâmiyet'i ilân eder ve halk da İslâmiyet'e girmeye başlar. İslâm'a girmek istemeyenler ise başka diyarlara göç etmek zorunda kalırlar. Kâmrân, on altı yaşına geldiğinde devlet çok iyi bir hâle gelir. Bu sırada diğer şâhlar Kâmrân'la kızlarını evlendirmek isterler. Şâhîn Vezir ne kadar ikna etmeye çalışsa da Kâmrân hiç birini beğenmez.

Kâmrân, canı sıkıldığı bir gün ava çıkmak ister ve vezirine hazırlıklar için emir verir, taşraya çıkarlar. Serendîb yakınlarında Câzû adında bir dağ vardır ve bu dağ çok yüksek olmamakla birlikte dağa kimse uğramaz. Zira dağ hakkında halk arasında birçok garip hikâyeler dönüp durmaktadır. Dağa çıkmaya kimsenin cesareti olmazken Kâmrân merakına yenik düşerek Vezir Şâhîn'e buraya çıkmak istediğini söyler. Bunun üzerine dağın yanına gelerek buraya çadırlar kurulur, kırk gün geçtikten sonra Kâmrân kendisi ava çıkmak ister ve on beş adamıyla dağı keşfetmek için yola çıkar. Kâmrân maiyyetiyle otururken ansızın meşe ağacından bir aslan tüm heybetiyle çıkagelir. Bunun üzerine Kâmrân'ın adamları korkudan ağaçlara tırmanırlar. Bu sırada tek başına kalan Kâmrân öyle bir nara atar ki yer gök inler, naranın sarsıntısından adamları ağaçtan düşerler. Aslan ise bu sesin karşısında şaşakalır ve bu anda Kâmrân Şâh elindeki hançer ile aslanı boğazlar. Şâhın adamları hayrete düşerler. Zira Kâmrân tek başına aslanı öldürmüştür. İkinci olarak aynı meşelikten bir okla vurulmuş ceylan çıkar. Kâmrân Şâh okuyla onu avlar ve bir ağaca asar. Hemen arkasından aynı meşelikten beyaz at üzerinde bir pîr çıkagelir ve o ceylanın kendi avı olduğunu, ilk onun ok attığını iddia ederek Kâmrân'dan onu alacağını söyler. Ama Kâmrân kendisinin hakkı olduğunu söyleyince pîr, Kâmrân'ı düelloya davet eder. İlk aşamada Kâmrân, hükümdar olduğunu söyleyerek pîri ilk hamleye zorlasa da Kâmrân harekete geçer ve zorlu bir mücadelenin ardından pîr öne geçerek gürz ile Kâmrân'ın başına vurur ve bayıltır. Bunun üzerine pîr, Kâmrân'ın adamlarını çağırarak onlara şâhlarını götürmelerini, eğer bu mücadeleye devam etmek isterse kendisinin sabah aynı yerde olacağını şâhlarına iletmelerini ister ve meşeliğe doğru kaybolur. Adamları Kâmrân'ı çadırına götürürler. Kâmrân yaşlı bir adama yenilmeyi hazmedemez. Halk arasında da Kâmrân'ın bir aslanı yenip sonrasında yaşlı bir adama yenilmesi konusu dillence Kâmrân ertesi günün sabahında aynı meşeliğe gidip pîr ile kalan mücadelesini sabırsızlıkla beklemeye başlar. Pîr de meşelikten çıkagelir. Bu mücadelede ne şâh ne de pîr galip gelir. Lakin pîr istese şâhı yıkabilecek güçtedir. Ama bu mücadeleler otuz gün devam ederek sonuçsuz kalır. Bunun üzerine halk arasında şâhları hakkında dedikodu başlar. Ertesi gün bu mücadele yetmiş iki türlü cenkle gerçekleşir. Ve sonunda Kâmrân tam da pîri yenecekken pîr tüm gücüyle galip

gelir ve Kâmrân'ı düşürür. Kâmrân yenilginin verdiği acıyla ağlamaya başlar ve bu yenilgiyi hükümdarlığına yediremeyerek pîrden kendisini öldürmesini ister. İşte tam bu sırada pîr kimliğini açık eder. O pîr, Hz. Hızır'dır ve on sekiz hükümdarın pîridir. Kâmrân bunun üzerine Hızır'ı istirahat yerlerine götürerek muhabbete başlar. Kâmrân ona dünyaya hükümdar olmak için neler yapılması gerektiğini sorar. Hızır ona cevap vererek nasihatlerle hükümdarlığının, tarihte kimlerin hükümdar olduğunu ve bugüne nasıl geldiğini açıklar. Ayrıca Hızır, hükümdarlar arasında tek Müslüman olanın o olduğunu, kendisini bu sebeple seçtiğini söyler ve İslâmiyet'i yayması adına ona nasıl cenk edileceğini öğreterek onu cesaretlendirir. Hızır, Kâmrân'a bir yay ve hiç eksilmeyen üç ok verir. Bu okların üzerinde ism-i azam duası bulunur. Aynı zamanda o iklimde çokça bulunan cazular hakkında da Kâmrân'ı uyararak bu üç okla onların sihirlerini etkisiz hâle getirebileceğini anlatır ve ormanın içine girip gözden kaybolur. Hayretlere düşen Kâmrân bu durumu veziri Şâhîn'e anlatır. Şâhîn, bu kişinin Hızır olduğunu hemen fark eder ve şâhını kutlar. Hızır'ın kimlere geldiğini ve bu kerametleri kimlere gösterdiğini şâha anlatır. Şâh bu durumdan mutlu olur ve gurur duyar.

Bu olayların ardından Kâmrân artık Serendîb'e doğru gitmeye karar verir ve yol üzerinde Câzû Dağı'ndan geçerken, veziri tarafından anlatılan garip hikâyeler Kâmrân'da tekrar buraya çıkma isteği uyandırır. Lakin bunu içinde gizler ve ülkesine geri döner. Halk ve devlet erkânı şâhı karşılayıp kutlarlar ve saraya kadar şâha eşlik ederler. Kâmrân sarayında sürekli Câzû Dağı'nı düşünüp durur. Ancak kendisini oraya bırakmayacaklarından endişelendiği için bu fikrini vezirlerinden gizler. Bu sırada Vezir Şâhîn, şâhın bu durumunu anlar. Şâhın bu Câzû Dağı'nın tepesinde ne olduğuna dair merakını gidermek adına düşüncelere dalar. Ve sonunda şâhı için Câzû Dağı yanında yüksek bir yere, yedi katlı köşk inşa ederek Câzû Dağı'nın tepesini gözleyebilmesini sağlamayı düşünür ve bu fikrini Kâmrân'a bildirir. Kâmrân bu fikir karşısında mutlu olur ve köşk için inşa emrini verir. Köşk birçok ülkeden gelen sanatkârlar, nakkaşlar ve

dölgerler tarafından en güzel şekilde ve çok az vakitte inşa edilir. Köşkün her bir katı farklı renklindedir. Köşkün yedinci katı sultan için özel olarak tasarlanmıştır. Kâmrân bir gün köşkünde tek başına Câzû Dağı'nı izlerken orada iki tane ceylanın otladığını, ardından bu ceylanların etrafını bir anda duman sardığını ve bir ceylanın gözden kaybolduğunu görür. Diğer ceylan ise acıyla inleyerek dağdan aşağıya iner. Bunun gibi birçok garip olaylara şahit olan Kâmrân gittikçe daha da meraklanır. Bu sırada devlet erkânı şâhlarının evlenmesi konusunda endişelenirler. Sonunda Vezir Şâhîn, Kâmrân'a bu endişelerini dile getirir. Kâmrân ise Müslüman olduğu için neslinin bozulmasını istemediğinden diğer şâhların kızları ile evlenemeyeceğini söyler. Vezir ise kendi diyarlarında birçok devlet adamı ve tüccarın imanlı kızları olduğunu söyleyerek bir şekilde şâhı ikna eder. Kâmrân'ın aklı ise halen Câzû Dağı'ndadır. Bir gün yine köşte otururken vezirini çağırarak hapishanede katledilecek mahkûmlarından bir kaçını Câzû Dağı'na gönderip orada olan garip hadiselerin ne olduğunu görüp gelmeleri konusunda emir buyurur. Onun karşılığında ise mahkûmları serbest bırakacağını söyler. Bunun üzerine yedi mahkûm Câzû Dağı'na çıkar ve beşi sırayla aynı ceylan gibi duman içinde gözden kaybolurlar. Diğer ikisi ise köşkten gelen işaret üzere geri dönerler ve gördüklerini aynen Kâmrân'a bildirirler. Şâh onları azat eder, kaybolan adamların bulunması için her yere fermanlar yollar.

Kâmrân Şâh, Câzû Dağı'nda kaybolan adamlarını her gelen seyyaha sorar. Bir gün ava giderken Çin'den gelen bir seyyahla karşılaşır. Aynı suali ona da sorar. Fakat istediği cevabı alamaz. Hâlbuki bu seyyaha diğer seyyahlardan daha fazla ihsanda bulunmuştur. O da şâhın ihsanına karşılık koynundan bir tasvir çıkarıp şâhın eline verir. Bu tasviri gören Kâmrân görür görmez o tasvirdeki kıza âşık olur. Tasvir o kadar güzel resmedilmiştir ki görenler bunun gerçek olmadığına inanamazlar. Ancak tasvirin üzerinde, kızın Çin şâhı Fîrûz'un kızı Keldâfrîd olduğu yazılıdır. Kâmrân bir süre bu aşkını içinde gizler. Ama devlet erkânı şâhın bu hâlini fark ederler. Sonunda Kâmrân bu

aşkı daha fazla içinde saklayamaz. Yüreğini yakan bu tasviri devlet erkânına gösterir. Onlar da şaşırarak bunun gerçek olamayacağını ifade edince Vezir Şâhîn bu tasviri Kâmrân'a veren seyyahı divana çağırır. Gelen seyyah bunun halen Çin'de hüküm süren putperest Fîrûz'un kızı olduğunu ve güzelliğinin de tasvirden daha fazla olduğunu söyler. Birçok kimsenin bu kızı istediğini, buna karşılık babasının kızını kimseye vermediğini ifade eder. Bunun ardından tüm devlet büyükleri, Kâmrân'a, bu kızı istemeye gücünün yeteceğini söylerler. Eğer kızı vermezler ise onların üzerine asker gönderebileceğini söyleyerek Kâmrân'ı kızın babası Fîrûz'a elçi göndermeye yönlendirirler. Vezir Şâhîn birçok hediye ile Kâmrân'ın bu isteğini Fîrûz'a iletmek için yola çıkar. Çin'e vardığında Şâh Fîrûz onu yedi gün boyunca çok güzel bir şekilde ağırlar. Yedinci günün sonunda Vezir Şâhîn, şâhın mektubunu Fîrûz'a takdim eder. Fîrûz devlet büyükleri ile mektupta yazılanları görüşür. Mektupta Kâmrân Şâh, Fîrûz'a kızını elçisine teslim etmesini eğer kabul etmez ise askerlerini onun üzerine yollayacağını sert bir ifadeyle belirtmiştir. Ancak Fîrûz, kendisinin putperest, Kâmrân'ın Müslüman olmasını ve askerlerini yollamakla tehdit etmesini öne sürerek kızını vermez. Kendilerinin de askerleri olduğunu ve Kâmrân'ın askerleri ile başa çıkabileceğini söyleyerek Vezir Şâhîn'e ülkesine dönmesini ve bunu şâhına iletmesini söyler. Vezir Serendîb'e geri döner.

Vezir Şâhîn, Kâmrân'a Fîrûz'un yolladığı mektubu takdim eder. Bu mektup devlet büyükleri ile görüşülür. Fîrûz'un savaş talebine karşılık yüz bin asker toplandıktan sonra Çin'e doğru yol alınır. Maçın yoluna giderken Fîrûz'a ait beş şehir de fethedilerek Maçın yakınlarında otağ kurulur. Bu sırada Fîrûz'a, Kâmrân'ın askerlerinin Maçın'e yaklaştığı, beş şehrin de fethedildiği haberi verilir. Devlet büyükleri, Fîrûz'a savaş konusunda ısrarcı olmaması ve bunun yerine daha akıllıca cevap vermesi gerektiğini söylerler. Fîrûz ise bu duruma çok kızsada bu saatten sonra korktuğu için savaştan döndü denilmesin diye bu yoldan dönmez. Kâmrân'ın ordusunu gözetlemek

adına yüksek bir yere çıktıklarında görürler ki Kâmrân'ın yüz otuz iki çadırı vardır. Ayrıca ordu altınlar ve birçok süslü develer ile donatılmıştır. Bu durum karşısında Fîrûz ve adamları şaşakalırlar. Üstelik Keşmir dolaylarından yirmi dört bin adam daha bu kalabalığa dâhil olurlar. Fîrûz, Kâmrân'ın ordusunun karşısında kendisini âciz görüp telaşlandığı sırada bir çok yerden askerler gelmeye başlar, hatta oğlu da destek için dâhil olunca Fîrûz rahatlar.

Savaş hazırlıkları sırasında haremde bulunan Keldâfrîd Kâmrân'ın bu gücü karşısında korkar ve babasının yenik düşerek kendisini Kâmrân'a vermesinden dolayı sürekli ağlayıp putların yanına giderek dua ve secde eder. Babası ise onu asla vermeyeceğini ve tüm hazırlıkların kendisi için olduğunu söyleyerek onu rahatlatmaya çalışır. Kızına savaş sırasında Maçin'den daha güvenilir bir yer olan bağlarına gitmesini söyler. Bunun üzerine Keldâfrîd dadısı ile beraber bir gece gizlice bağa gider. Kâmrân kuşatmanın dördüncü günü Fîrûz tarafından bir ses çıkmadığı için onu tahrik edici bir mektup yollayarak böyle korkak davranmamasını, eğer pişman olduysa Keldâfrîd'i kendisine teslim etmesini söyler. Fîrûz bunun karşılığında utanarak ondan korkmadığını ve ilk hareketi onun yapmasını beklediğini iletir. Bu mesajlaşmanın sabahında Fîrûz, kalenin kapılarını açarak ordusunu Kâmrân'ın ordusunun karşısına yerleştirir. Her iki taraftan da savaş usûlleri gereğince meydana pehlivanlar çıkmaya başlar. Başlangıçta kâfir tarafı Müslüman pehlivanı şehid eder ise de daha sonrasında Müslüman pehlivanlar galip gelmeye başlayınca Fîrûz anlar ki bu iş kurda kuzuyu emanet etmek gibidir. Bu yüzden Kâmrân'a topluca hücum etme emrini verir. Fakat her iki taraftan da ölenler fazla olunca defin işleri için savaşa kırk gün ara verilir. Kâfir tarafından on bin, Müslüman taraftan ise sekiz bin asker ölür. Bu olay üzerine Kâmrân üzülür. Hızır'ın kendisine söylediği nasihatı hatırlayıp vezirine kendisinin hükümdar olduğunu ve kan dökmemesi gerektiğini, bu yüzden asıl kendisinin meydana çıkması lâzım geldiğini söyler. Sonrasında ise vezire esirleri getirmesini emreder. Esirler Kâmrân Şâh'ın

huzuruna getirilir ve o da esirleri İslam'a davet eder. Kimileri bu daveti kabul ederken kimileri etmez. Daveti kabul etmeyenler İslâm dinine ve şâha dil uzattıklarından katledilirler. Kâmrân'ın serbest bıraktığı esirler ise Fîrûz'a giderek durumu anlatırlar ve Fîrûz da bir şâha dil uzatan esirlerin katledilmesinin doğru bir davranış olduğunu belirtir ve Kâmrân Şâh'ın bin yüz nefer esirlerini ona iade eder.

Günlerden bir gün Kâmrân cenk sırasında canı sıkılıp ava çıkmak ister. Adamlarına emrederek yola çıkarlar ve farkında olmadan Keldâfrîd'in bağ evinin yakınlarına gelirler. Oradaki çayırılıkta ve çeşmenin yanında yemek için konakladıkları sırada Keldâfrîd camdan onları görür. Keldâfrîd Kâmrân'ı görür görmez ona kanı kaynar. Onu babasının beylerinden zanneder. Derhal dadısını çağırarak konağına davet etmek ister. Kâmrân davetin kim tarafından yapıldığını sorar. Keldâfrîd'den geldiğini duyunca mutluluktan şaşkına döner. Keldâfrîd'in kendisinin kimliği hakkında yanıldığını anlayınca kendisini tanıtmak ister. Ancak bu fırsatı kaçıracağından korkarak kendisini Fîrûz'un beylerindenmiş gibi tanıtır. Kâmrân ve Keldâfrîd karşılaşır karşılaşmaz Keldâfrîd hemen Kâmrân'a yakınlık gösterir ve sabahlara kadar muhabbet ederler. Keldâfrîd, Kâmrân'ın kalması için ısrar etse de Kâmrân babasının beyi olarak cenk sırasında kalamayacağını bahane ederek gider. Birkaç gün muhabbetleri böylece devam eder, Keldâfrîd gün geçtikçe içindeki aşkı büyütür. Bu sırada Kâmrân'ın her gün ava çıkıp mutlu bir şekilde dönmesinden şüphelenen Vezir Şâh'ın bu durumu şâhına sorar. Kâmrân olan biteni anlatınca Şâh'ın, Kâmrân'a Keldâfrîd'in aşkını sınaması için bir tavsiyede bulunur. Bunun üzerine Kâmrân bir haftaya yakın Keldâfrîd'in evine gitmez ve böylece Keldâfrîd'in neler yapabileceğini görmek ister. Keldâfrîd ise her gün Kâmrân'ı bekler ve onun gelmeyişine üzülmekle çareler arar. Dadısına bu durumu anlatır ve dadı onun kaç gündür gelmemesinden ve her gelişinde de cariyeler dâhil Keldâfrîd'e pahalı mücevherler hediye etmesinden dolayı onun ya şehzâde ya da bezirgân olmasından şüphelendiğini, bunu anlamak için de bir mektup yazarak babasının

ordugâhına yollamasını tavsiye eder. Zira eğer babasının beylerinden ise o ordu içinde olacak ve mektuba cevap verebilecektir. Aksi halde onun memleketine geri döndüğünü ve şehzâde ya da bezirgân olduğunu ortaya çıkacaklardır. Keldâfrîd babasının ordugâhına bahçıvanla yolladığı mektuba cevap gelmemesi üzerine üzüntüsünden yataklara düşer. Aynı zamanda Kâmrân da bir yandan Keldâfrîd'in hasretine dayanamaz ve yedinci günün sonunda onun evinin karşına ihramını serer. Cariyeler Kâmrân'ın geldiğini Keldâfrîd'e haber verir vermez Keldâfrîd heyecanlanarak hemen onu evine davet eder. Kâmrân gelir gelmez karşılıklı olarak birbirlerine sitem edip şiirler okumaya başlarlar. Hasret giderdikten sonra Kâmrân, Keldâfrîd'in onun yokluğunda ibadet ettiği putu görür ve ona kendisinin Müslüman olduğunu ima eder. Onu İslam'a girmeye davet eder. Bundan şüphelenen Keldâfrîd babasının beylerinden herhangi birinin Müslüman olmadığını söyleyince Kâmrân kendisinin Çin padişahının oğlu olduğunu söyler ve kendi ordusunun babasıninkinden kat kat güçlü olduğunu ifade eder. Bunun üzerine Keldâfrîd akıl danışmak için dadısına başvurur. Dadı, onun sıradan bir adam olmadığını, bir şehzâde olduğunu, bu yüzden Fîrûz Şâh'a haber verilmesi gerektiğini ve onun da kızını bir şehzadeye kolaylıkla verebileceğini söyler. Fakat Keldâfrîd babasının onu vermemesinden korkar. Bunun üzerine Kâmrân, onu babasından gizlice kaçırmayı teklif eder. Keldâfrîd ise aşkına yenik düşerek bunu kabul eder. Ordugâhına dönen Kâmrân hazırlıklar için emir vererek o günün gecesinde birçok askeriyle birlikte Keldâfrîd'i kaçıır. Keldâfrîd'i kendi ordugâhına götüren Kâmrân onu meydanda indirir. Bu sırada sultanın çadırını ve ordugâhın heybetini gören dadı şaşırarak Keldâfrîd'i ulu bir şâhın sevgilisi olduğu için tebrik eder. Keldâfrîd de bu durumdan fazlaca memnun kalır.

Kırk gün muhabbet ile geçirdikten sonra Kâmrân kırkıncı gün cenge devam etmeye karar verir. Keldâfrîd bu savaş haberini duyunca Kâmrân'ın babasının düşmanı olduğunu anlayarak şaşkına döner. Hemen dadısına bu durumu anlatır. Bu saatten sonra aşkıdan vazgeçemeyen Keldâfrîd artık Kâmrân için kaygınlanmaya başlar. Savaşı

izlemeye karar vererek savaş meydanına gider. Savaş hâlinde Kâmrân'ı gören Keldâfrîd Kâmrân'a bir kez daha âşık olur. Fîrûz ile Kâmrân Şâh arasındaki mücadelede Kâmrân'ın yiğitliği ön plana çıkar. Fîrûz birçok hamlede bulunmasına rağmen Kâmrân onları yenmeyi başarır. O, Müslüman ordusunu galip getirmek için elinden geleni yapar. Fîrûz bu durumdan memnuniyetsiz ve kızgındır. Her iki tarafın istirahati sırasında Fîrûz'un aklına kızı gelir. Adamlarına bağ evine gidip kızını kontrol etmelerini ve getirmelerini emreder. Adamları bağ evine vardıklarında Keldâfrîd'i bulamaz. Oradaki bahçıvandandan olup biteni öğrenirler. Derhal Fîrûz'un sarayına dönen adamlar, kızın kayıp olduğunu bildirirler. Fîrûz'un aklı başından gider. Aklına kızını, Kâmrân'ın kaçırmış olacağı gelir ve bu yüzden casuslarını Kâmrân'ın ordugâhına yollar. Kâmrân'ın yanında Keldâfrîd'in mutlu olduğunu gören adamlar şâhlarına bu durumu haber verirler. Fîrûz bu durum karşısında ne yapacağını şaşırır, divanını toplar. Devlet büyükleri ise bu hâle çözüm olarak kızını kendi isteği ile vermesi gerektiğini, aksi halde halkın Kâmrân'ın kızını kendi gücüyle aldığını bu durumda da şâhın itibarının sarsılacağını tembihlerler. Bu fikir doğrultusunda çokca düşünen Fîrûz, Kâmrân'a bir mektup ile elçi yollar. Kâmrân, eline bu mektup geldiğinde Keldâfrîd'in bu durum karşısında ne yapacağını merak eder. Ama Keldâfrîd aşkının arkasında durarak babasının Kâmrân'a Keldâfrîd'i teslim etmesi talebini reddeder ve Kâmrân istediği sürece asla ondan vazgeçmeyeceğini söyler. Fîrûz Şâh'ın, Kâmrân'a kızını zorla kaçırdığını söyleyerek kötü sözler söylemesi karşısında babasına mektup yazar. Bu mektupta kendi rızası ile Kâmrân'a kaçtığını, onu çok sevdiğini ve zaten kendisini bir ere vereceğini, o erin de hiçbir şekilde Kâmrân'dan iyi olamayacağını söyler. Bu durum karşısında çaresiz kalan Fîrûz, Kâmrân'a kızını istemesi gerektiğini söyleyen bir mektup yollar. Ama Kâmrân bu mektup karşısında kendisinin savaşta galip geldiğini ve oraya asla gitmeyeceğini, bu durumda kendisinin gelmesinin münasip olduğunu söyler. Fîrûz Şâh da vezirler ve bir çok hediyeler ile birlikte Kâmrân Şâh'ın ordugâhına gider. Kâmrân Şâh onları çok güzel bir şekilde ağırladıktan sonra Fîrûz kızıyla görüşür ve sarayı döner. Fîrûz Şâh bu olaylara razı olmuş gibi görünse de içten içe Kâmrân'a karşı kin besler.

Artık Keldâfrîd Maçin’de kalmanın anlamı olmadığını ve başlarına bir şey gelmesinden korktuğunu söyleyerek Serendîb’e gitmek istese de Kâmrân babasının kendisinden korktuğunu düşünmemesi adına onun sarayına gitmeye karar verdiğini söyler. Zira bunun yanında Fîrûz’u İslam’a bir kere dahi olsa davet etmek ister. Bu yüzden tek başına Fîrûz’un sarayına gider. Fîrûz onun tek başına gelmesine hayret etse de belli etmemeye çalışır. Kâmrân’ı güzel bir şekilde ağırladıktan sonra Kâmrân, Fîrûz’u İslam’a davet eder. Zaten bu durumdan korkan Fîrûz, bahaneler üreterek bir şekilde İslam’a girmeyeceğini Kâmrân’a söyleyerek özür diler ve ona daha sonra haber vereceğini ifade ederek onu ikna eder. Kâmrân ise bunun ardından ordugâhına geri döner ve dördüncü günün sonunda Serendîb’e doğru yol alır. Serendîb’e gelen Kâmrân ve ordusunu halk büyük bir sevinçle karşılar. Keldâfrîd’e sarayda bir köşk tahsis eder ve bir süre zevk ve sefa içerisinde yaşayıp düğün hazırlıklarına başlarlar. Fîrûz Şâh ise içindeki kini büyüterek buna çareler arar. Kâmrân’dan intikam almak için sürekli düşünür. Bu yüzden bir vezirini çağırarak akıl danışır. Ve eğer Kâmrân’dan intikam almayı başarırsa kendisine baş vezirliği vaat eder. Vezir düşünür, aklına tanıdığı bir cadı gelir. Şâha bu cadıdan bahsederek kızını sihir sayesinde Kâmrân’dan kaçırabileceğini söyleyince Fîrûz bu duruma çok sevinir. Hemen o cadı çağırılarak durum anlatılır ve cadı bütün gerekli bilgileri aldıktan sonra doğruca sihirle Serendîb’e gidip Keldâfrîd’e sihir yaparak onu bir küp içerisine koyar. Kendisi de küpün üstüne binerek yol alır ve bir dağın kenarında mola verdikleri sırada Keldâfrîd’in aklı başına geldiğinde şaşkınlıkla durumu anlamaya çalışır ve cadının kendisine büyü yaptığını anlayınca sebebini sorar. Cadı onu babasına götüreceğini söyleyince Keldâfrîd feryat eder. Bunun üzerine cadı onu büyüleyerek küpün içine sokar ve Maçin’e götürürse Kâmrân’ın onu bulacağından endişelenerek onu Elbûrz Dağı’na götürür ve bir mağara içinde hapseder. Fîrûz Şâh’ı da haberdar eder.

Serendîb'te ise Kâmrân bir gece rüyasında sahip olduğu bir kuşun ormana kaçtığını, ormanın etrafında bir ateş çıktığını, kuşun yanacağı sırada kendisinin ateş içine girdiğini, ateşin kendisine tesir etmediğini ve kuşu kurtardığını görerek uyanır. Telaşla hemen hareme gelen Kâmrân, Keldâfrîd'in sarayda olmadığı haberini alınca perişan olur. Bu durum hemen divanda görüşülür. Kâmrân rüyasını devlet adamlarına anlatır. Şâhîn Vezir bu rüyanın, Keldâfrîd'i kendisinin kurtaracağına delalet ettiğini bu yüzden sabretmesi gerektiğini söyler. Lakin Kâmrân Keldâfrîd'in babası tarafından kaçırılabilceğini düşünerek onu bulmak için yola çıkar. Yanına zamanında Hızır'ın verdiği bir yay ve üç okunu diğer silahları ile birlikte alır. Kâmrân bu yol sırasında bir pîr ile karşılaşır. Bu pîr onun Kâmrân Şâh olduğunu öğrenince şikayetini arz etmek ister. Ama Kâmrân kendi durumunun acil olduğunu ve daha sonra bunu söylemesi gerektiğini söyler. Pîr, Kâmrân'a derdini sorunca Kâmrân olup biten her şeyi anlatır. Bu durum karşısında pîr, kendisinin çobanlık yaptığı sırada gökyüzünden bir küp geldiğini, bir cadının bir ağaç altına gelip küpten bir kız çıkardığını, ama daha sonra tekrar o kızı büyüleyip küpe soktukten sonra ortadan kaybolduklarını söyleyince Kâmrân Şâh onun Keldâfrîd olduğunu anlar ve çok mutlu olur. Pîre bu haberinden dolayı birçok ihsanda bulunur. Kâmrân doğru Lezgi şehrine geldiğinde birine bu mahallede bir cadının yaşadığını ve yerini bilen olup olmadığını sorar. O kişi de şaşırarak Kâmrân'a bu işin zor olduğunu cadının şerriden kimsenin kurtulamadığını söyler. Kâmrân ona yalvararak cadının bulunduğu dağı göstermesini rica eder. Adam başta tereddüt etse de Kâmrân'ın taltifi üzerine dağı uzaktan göstermeyi kabul eder ve Kâmrân'ı cadının bulunduğu dağa götürür. Kâmrân'ın ne yapacağını merak eden adam, bir ağaca gizlenerek onu izlemeye başlar.

Kâmrân mağaraya hemen ulaşır ve Keldâfrîd'i orada ağlar iken bulur. Hemen aşkına sarılan Kâmrân onu sakinleştirmeye çalışır. Keldâfrîd ise başından geçen olayları Kâmrân'a anlatır. Bu mağaradan kaçarak Kâmrân'a kavuşmak istediğini, ama cadının

kendisine büyü yaptığını, kapının önünde yok olduğunu ve kendisini kaybettiğini ama cadı geldiğinde kapının tekrar ortaya çıktığını söyleyerek nasıl hapsedildiğinden bahseder. Bu sırada cadı, Keldâfrîd'in babasının yanındadır. Keldarfid, Kâmrân'ın başına bir şey gelmesinden korktuğu için cadı gelmeden gitmesi konusunda uyarsa da Kâmrân onu bırakıp gitmeyeceğini ve korkmaması gerektiğini söyler. Cadı kendi dağına geldiği sırada uzaktan Kâmrân'ı görür. Mağaraya gitmeden uzak bir yere konarak Kâmrân'ı izler. Kâmrân ise cadıyı karşısında görünce Hızır'ın verdiği oku hazırlar. Bu sırada cadı Kâmrân'ı büyülemeye başlar. Büyünün etkisini hisseden Kâmrân, Hızır'ın verdiği oku atarak cadıyı vurur. Cadı can havliyle Kâmrân'a saldırır. Kâmrân ise kılıcını çıkararak cadıyı iki parçaya böler. Cadının tüm sihirleri yok olur. Keldâfrîd sevincinden hemen Kâmrân'a koşar ve onu tebrik eder. Uzaktan tüm bunları izleyen adam hayretler içinde şehrine dönüp şehrin beyine Kâmrân'ın bu cesaretini anlatır. Şehrin beyi ve halkı Kâmrân'ı büyük bir sevinçle karşılarlar. Zira o, cadı belasından onları da kurtarmış olur. Şehrin beyi Kâmrân'ın cesaretine hayran kalarak ona kim olduğunu sorar. Kâmrân olanları anlatır. Bir bezirgânzâde olduğunu, Hindistan vilayetinde Keldâfrîd ile nikâhlendirildiğini ama düşmanlarının düğün olurken onu kaçırdığını söyler. Ama işin sonunda kızı kurtardığını böylece hem bu şehrin halkına hem de kendisine faydasını olduğunu söyler. Lezgi beyi Kâmrân'ı bu faydasından dolayı onları misafir etmek ister. Kâmrân ve Keldâfrîd burada bir hafta kaldıktan sonra Serendîb'e dönerler.

Kâmrân ve Keldâfrîd Serendîb'e dönerken Vezir Şâhîn ava çıkar. Uzaktan onları görünce uzun süredir haber alamadığı şâhını fark eder ve hemen şâhının ayağına sarılıp dualar eder. Şehre haber salınır, şehir halkı Kâmrân ve Keldâfrîd'i büyük bir sevinçle karşılarlar. Kâmrân olan biteni anlattığında herkes onun cesaret ve yiğitliğine hayran kalır. Sarayına yerleşen Kâmrân ve Keldâfrîd tekrardan düğün hazırlıklarına başlarlar. Lakin Kâmrân düğün hazırlıkları sırasında sık sık Câzû Dağı'nın karşındaki dağda bulunan köşküne gider ve sonunda hazırlıkların otuzuncu gününde Câzû Dağı'na ava

çıkmaaya karar verip beş altı adamı ile yola düşer. Daha önce ceylanların kaybolduğu yerde Kâmrân'ın etrafını bir anda dumanlar sarar. Adamları telaşla onun kaybolduğunu görürler. Bu sırada Kâmrân bir cadı tarafından büyölendiğini fark edince aklına Hızır'ın verdiğı oklar gelse de çoktan büyölendiğı için cadı tarafından küpün içine hapsedilir. Kâmrân'ın adamları hemen Vezir Şâhîn'e bu durumu anlatırlar, o da etrafa haberler salar, ancak hiçbir netice çıkmaz. Düğün hazırlıklarının otuz dokuzuncu günü hazırlıklar iptal olup matem tutmaya başladılar. Altmış gün geçince Keldâfrîd'in babası cadıdan haber alamadığı için kızını merak eder. Adamını cadının dağına göndererek haber getirmesini ister. O adam Lezgi'de sual etmeye başlayınca köylüler olup biteni adama anlatırlar. Kâmrân'ın kendisini bir bezirgân olarak tanıttığını, nikâhlısını nasıl cadının elinden kurtarıp cadıyı öldürdüğünü, hemen gelip Fîrûz Şâh'a anlatır. Fîrûz Şâh ise o gencin Kâmrân Şâh olduğunu anlayınca onun intikam almasından korktuğundan derhal askerlerini çağırır.

Bu sırada Kâmrân, cadının elinde sihir ile mağarada hapsedilmiştir. Azraka cadı Kâmrân'dan vuslat talep etse de o buna razı gelmez. Cadı gündüzleri kaybolup geceleri gelir. Üç ayı bu şekilde geçiren Kâmrân'ın elinden büyü yüzünden hiç bir şey gelmez. Aynı zamanda Azraka cadının Cabelsâ şehrinde Mehlâ'îl adlı bir kardeşi vardır ve ara sıra kendisini ziyarete gelir. Yine bir gün Mehlâ'îl kardeşini ziyarete geldiğinde Kâmrân'ı mağarada tek başına ağlarken bulur ve o anda ona âşık olur. Ona niçin tek başına burada olduğunu sorar ve onun kendisi ile gelmesini ister. Kâmrân ise onun da cadı olduğunu anlayınca bir validesinin olduğunu ve onu yalnız bırakamayacağını söyler. Bunun üzerine Mehlâ'îl onun kendi kardeşi olduğunu belirtir. Kâmrân'a âşık olduğunu o yüzden onu koruyacağını söyleyerek onu ikna etmeye çalışsa da Kâmrân muhalefet ederken Mehlâ'îl büyü yaparak onu küpün içine sokar ve kendi şehri Cabelsâ'ya götürür. Bu sırada Azraka mağarasına döndüğünde Kâmrân'ı göremez ve hemen aramaya başlar. Bu sırada Kâmrân'ın aklı yerine geldiğinde kendisini Mehlâ'îl'in

sarayında bir taht üzerinde otururken bulur. Ve olan biteni cadıya sorduğunda o da onu nasıl büyüden kurtardığını ve buraya nasıl getirdiğini anlatır. Cadı, Kâmrân için ava çıktığı sırada sarayda gezinen Kâmrân bu sarayın kapısının ve çıkışının olmadığını görünce çaresiz oturup Keldâfrîd'in hasretiyle ağlamaya başlar. Kâmrân çıkış yolu ararken Hızır'ın okları aklına gelir, eğer bu cadıyı öldürürse buradan nasıl çıkacağını düşünür. Cadı geldiğinde Kâmrân onu tatlı dille bir şekilde saray dışına çıkmak için kandırmaya çalışır ancak Mehlâ'îl'i ikna edemez. Bu sırada saraya Azraka cadı gelir ve Kâmrân Şâh'ı orada görünce çok sinirlenir ve onu geri almak ister. Lakin Mehlâ'îl Kâmrân'a âşık olduğu için onu vermemekte direnince kendi aralarında kavga çıkar. Azraka kardeşini Kâmrân karşılığında bir şey vereceğini vaad ederek saray dışına çıkarır. Kâmrân ise ne vereceğini merak edince Mehlâ'îl'in arkasından gelir. O ise ona kardeşine büyü yapacağını, bunu içerde beklemesini ve kardeşi büyülenince onu öldürmesini söyler. Mehlâ'îl kardeşi Azraka'yı büyülediği anda Kâmrân ortaya çıkar ve onu boğazından kesip öldürünce cadının tüm sihri yok olup gider. O anda Mehlâ'îl'i baygın gören Kâmrân onsuz bu sarayda mahkûm kalacağından korkarak onu hemen uyandırmaya çalışır. Cadı uyanınca Kâmrân'a kardeşinin sorar ve onu Kâmrân'ın öldürdüğünü duyunca çok sevinerek Kâmrân'ın da onu sevdiğini düşünür. Kalkar kalkmaz da kardeşinin ölüsünü denize atar ve hemen Kâmrân'a gelip vuslatını ister. Kâmrân bu teklifi sürekli ertelediğinde onun bir sevgilisi olduğundan şüphelenir. Ve ona Serendîb'e gideceğini, bir sevgilisi varsa getirebileceğini söyleyerek ağzını arar. Ama Kâmrân bunu anlayarak ondan başka kimsesinin olmadığını söyler. Bu söz üzerine cadı çok mutlu olur. Yalnız bu sırada cadı Kâmrân Şâh'ın kimliğinden habersizdir. Bu şekilde tam bir yıl geçer. Kâmrân cadıyı sürekli kandırmaya çalışır. Bir gün ona canının sıkıldığını ve dağlarda bayırlarda gezmeye alışık olduğunu, kendisini biraz olsun dışarı çıkarmasını sonra tekrar geri getirebileceğini belirtir. Mehlâ'îl bu teklifi kabul eder ve onu alıp küpün içine koyarak bir dağ başına indirir. Küpten çıkan Kâmrân cadıyı kendisinin küpe nasıl binip uçtuğunu görmek istediğini söyleyerek kandırır ve cadı küpüne binip havaya çıktığı anda Hızır'ın okunu çıkarır ve onu “Yâ Settâr” deyip vurur. Yere düşen Mehlâ'îl cadının kafasını kopararak onun da sihrini bozar.

Kâmrân cadıyı öldürdükten sonra dağdan aşağı inmek isterse de meğer Mehlâ'îl cadısı Kâmrân'ı Maymun Başlılar Adası'na götürmüştür ve o adadan kurtulmak mümkün değildir. Çıkış yolu ararken Kâmrân'ın gözüne bir adam görünür. Ona yaklaştığında görür ki başı maymun ama gövdesi insan şeklindedir. Maymun başlı adam, Kâmrân'ı görünce korkup kaçar. Ama daha sonra o maymunlar Kâmrân'ı görünce davet ederler. Kâmrân ise cadıyı öldürdüğüne pişman olup maymunların kendisine zarar vermesinden korkarak mecburen davete icabet eder. Maymunlar onu yeraltında yaşadıkları mağaraya götürürler. Bu maymunlar beş yüz altı yüz kadardır. Kâmrân Şâh'ı güzel bir şekilde ağırladılar. Kâmrân, bu varlıkların ne olduğunu anlamaya çalışır, ama ne maymunlar ne de Kâmrân birbirlerinin dilini bilir. Bu yüzden işaret diliyle anlaşılır. Bu şekilde Kâmrân gece mağarada gündüz deniz kenarında bazen de dağa çıkıp Keldâfrîd'e kavuşmak için Allah'a yalvarır. Bir gün deniz kenarında dururken aklına, Keldâfrîd'i görebilmek için ağaçlardan bir sal yapmak gelir. Bunun için dağdan odun toplamaya gider. Gözüne bir mezar taşı ilişir ve bir insanoğlunun mezar taşının burada bulunmasına şaşırır. Bu mezar taşında eski zamanlarda bir adamın salının bu adaya düştüğü ve maymunların bu adamı şâhları yaptığı, adamın yedi sene bu adadan kaçamadığı ve eğer bir gün bu adaya bir adam düşerse onun buradan kaçmaya dair hayal kurmaması gerektiği, aksi takdirde maymunların o kişiye zarar vereceği yazılıdır. Bu yazıyı okuyan Kâmrân şaşırır da gitmeye kararlıdır ve bir sal yaparak deniz kenarından topladığı inciler ve mücevherleri de alıp denize açılır. Bu sırada maymunlar Kâmrân'ı görüp arkasından taş atsalar da Kâmrân'a erişmeyi başaramazlar. Lakin denizin dalgaları Kâmrân'ı pişmanlığa sevk eder. Ayrıca yanına azık da almadığı için açlıktan düşüp bayılır. Yedinci günün sonunda sal Dâ-yı Azam şehrinin yakınlarında bir karaya vurur. Dâ-yı Azam şehrinin yakınlarındaki karaya vuran Kâmrân'ın salını bir balıkçı fark eder, Kâmrân'ı ayıltmaya çalışır ve ona ekmek yedirip aklını başına getirir. Kendine geldiğinde Kâmrân, balıkçıya kendisinin Hind diyarından bir bezirgânın oğlu olduğunu ve ticaret gemilerinin denizde maymunlar adasına düştüğünü ve orada başından geçenleri anlatır. Balıkçı da onu alarak köyüne götürür ve beş gün misafir eder. Kâmrân, Serendîb'e geri dönme hevesi ile balıkçıya Dâ-yı Azam şehrine kaç günde gideceğini

sorar ve yolun kırk gün sürdüğünü, buraya gitmek için iki yolun olduğunu, ama kırk gün süren yolun yanı sıra on gün süren yolun da bulunduğunu söyler. Yalnız on gün süren yolda bir ejderhanın olduğunu ve şâhın yıllardır bu ejderhayla savaştığını, ama kurtulamadığını öğrenir. Kâmrân balıkçıyla vedalaşıp yola düşer. Yanında sadece Hızır'ın yay ve okunu alır. Keldâfrîd'in hayaliyle yolda giderken yanlışlıkla ejderhanın bulunduğu yola girer ve buradan bir kötü koku geldiğini ve ejderhanın orada olduğunu fark eder. Hemen okunu kullanarak onu yaralar. Tam on ok attıktan sonra ejderhayı öldürür. Lakin ejderha ölürken çıkan zehrin kokusundan Kâmrân baygın düşer. Bu sırada Dâ-yı Azam şehrinin şâhı Hurrem Şâh ve askerleri, savaşmak için oralardadırlar ve Kâmrân'ı görüp şaşırarak yanına giderler. Hurrem Şâh, onun ejderhanın zehrinden bayıldığını anlayarak ağzına tiryâk-ı ekber sürerek uyandırır. Kâmrân kendine geldiğinde karşısında bir şâhın olduğunu anlayıp hemen toparlanır ve kimliğinin sorulması üzerine kendisini bezirgân oğlu olarak tanıtarak başından geçeni, ejderhayı nasıl öldürdüğünü anlatır. Bunun üzerine Hurrem Şâh, Kâmrân'ın deli olduğunu sanarak ona inanmaz. Kâmrân Şâh'ın ejderhayı öldürdüğü konusunda ısrarla durması üzerine, Hurrem Şâh adamlarını kontrol için yollar. Kontrole giden adamlar işin doğru olduğunu Hurrem Şâh'a bildirince Kâmrân'ın bu cesareti karşında şaşkına dönüp onu Dâ-yı Azam'da kendi sarayında ağırlamak için götürür. Onu misafir eden Hurrem Şâh'ın bir de putperest bir düşmanı vardır ve onunla savaşır. Kâmrân ise Hurrem Şâh'ın bu sıkıntısından dolayı Keldâfrîd'e olan aşkını bir türlü dile getiremez. Bir gün şâhın düşmanı askerlerle birlikte şâh üzerine yürür. Bunu işiten Kâmrân, Hurrem Şâh'ın Müslüman olması ve düşmanının da bir putperest olmasından dolayı ona yardım etmek ister ve onların askerleriyle tek başına savaşıp onları yener. Bunun karşısında Hurrem Şâh, Kâmrân'a karşı daha çok muhabbet besler. Lakin Kâmrân'ın aklından bir türlü Keldâfrîd'in hasreti çıkmaz, onun bu hâlini fark eden Hurrem Şâh bir gün ona ahvalini sorar. Kâmrân, Hind diyarında bir sevgilisinin olduğunu söyler. Hurrem Şâh, sen bezirgân oğlusun istersen seni yollayayım der. Kâmrân kendi başına gidemeyeceğini söylerek şâhdan yardım ister. Şâh ise bu durumu devlet büyüklerine sorduğunda vezirlerinden biri kardeşinin o bölgede olduğunu, onu görmek istediği için Kâmrân'a

eşlik edebileceğini söyler. Şâh, vezir ve Kâmrân'ın ellerine, gittikleri yerde iyi ağırılanmaları adına bir belge tutuşturarak gitmelerine izin verir. Vezir ve Kâmrân bu duruma memnun olur. Hurrem Şâh, onları birçok mücevher ve atlarla donatır. Bu sırada Kâmrân, Maymun Başlılar Adası'ndan topladığı inci ve mücevherleri, Hurrem Şâh'tan talep eder. Tüm hazırlıkların ardından veda ettikten sonra iki yoldaş yola koyulur. Tibet şehri yakınlarında beş altı gün konakladıktan sonra tekrar Hurrem Şâh'ın verdiği belge sayesinde güzel bir şekilde ağırılanıp yeniden Hind'e doğru yola düşerler.

Bir taraftan Keldâfrîd ile Vezir Şâhîn, Kâmrân'dan haber almayalı tam bir yıl geçer. Keldâfrîd onun yokluğunda Câzû Dağı'nın karşısındaki köşkte oturur ve Câzû Dağı'nı izler. Kâmrân'ın kayıp olduğunu duyan şâhlar arasında yer alan Hind şâhı Hakan Şâh mecûsîdir. Hakan Şâh, bir gün Keldâfrîd'i almak için, Şâhîn Vezir'le savaşmak üzere yola çıkar. Şâhîn Vezir bunu haber alıp hazırlıklarını yapar. İlk defasında Şâhîn Vezir'in Hakan Şâh'ı yenmesi üzerine diğer Mecûsî şâhlardan yardım almış olsa da her defasında mağlup olur. Bu sırada vezir ile Kâmrân, Hind diyarına gelir. Geldiklerinde oranın şâhını göremeyince Hakan Şâh'ı vezirlerine sual eder. Onlar da şâhlarının Serendîb şâhı olan Kâmrân Şâh'ın veziri Şâhîn Vezir'le cenk etmeye gittiğini söyleyince Kâmrân'ın aklı başından gider ve derhal Hakan Şâh'ın ordusuna katılmaya orada bir çare aramaya karar verir. Lakin yanındaki veziri yanına almamak için ona bahaneler uydursa da onu ikna edemez ve onunla birlikte Hakan Şâh'ın ordusuna varır. Kâmrân Şâh, kendisini bezirgân oğlu olarak tanıtır ve Hurrem Şâh'ın inayetinden istifade ederek Hakan Şâh'ın kendisine güvenmesini sağlar. Bu sırada Kâmrân Şâh, gizlice kendi ordusuna katılmak isterse de sonra bundan vazgeçerek hile yoluyla çare aramaya başlar. Kâmrân, Hakan Şâh'ın ordusuna karıştığı sırada her iki ordu ayrılır. Hakan Şâh, Kâmrân'a esir meselesini açar. Onları kendi dinine davet etmek istediğini, kabul etmezler ise katledeceğini söyleyince Kâmrân'ın aklı başından gider ve onların esir olduğunu, öncelikle şâhlarını davet etmek gerektiğini, eğer etmez ise o vakit

katledilmesi gerektiğini söyleyerek erteletmeyi başarır. Hakan Şâh, esirlerin şâhının uzun süredir kaybolduğunu, yerine bir vezirinin olduğunu ve onunla cenk edip savaşmasını söyler. Kâmrân bunun üzerine veziri sabahleyin meydana davet edeceğini söyler, sabah olunca Şâhîn Vezir’le meydanda karşı karşıya kalır. Şâhîn Vezir, Kâmrân’ın hal ve hareketlerinden onun durumunu anlar ve vezirlere onun Kâmrân Şâh olduğunu söyler. Onlar, onun düşman ordusunda olması ve esirlere hakaret etmesinden dolayı şâhları olamayacağını söylerler. Bu yüzden casus göndererek esirleri katledip etmeyeceğini görmek isterler. Casus gözetlediğinde esirlerin hala sağ olduğunu görür ve haber getirince böylece Kâmrân Şâh’ın olduğundan emin olurlar. Ertesi gün sabah olunca meydanda Vezir Şâhîn ile Kâmrân tekrar karşı karşıya gelir. Vezir, Kâmrân’a bu durumu sorduğunda Kâmrân Şâh onu uyarır ve bazı şeyler ısmarlayıp onu geri gönderir. Kâmrân, onların mağlup olduğu için yalvardıklarını, onlardan esirler karşısında bir takım mal ve hediyeler istediğini ve onun da getireceğini söyler. Esirleri de serbest bırakınca Hakan Şâh bu işten memnun kalmayarak Kâmrân Şâh’ın hareketlerinden şüphelenmeye başlar. Bu halde iken Şâhîn Vezir, Kâmrân Şâh’ın ısmarladıklarıyla develer dolusu mücevverler, sandıklar ve pehlivanlarıyla Hakan Şâh’ın ordugâhına doğru gelir. Bunu gören Hakan Şâh, şaşırarak Kâmrân’a bakar ve Kâmrân ona haklı olduğunu ve kendisinden hediyelerle aman dilemeye geldiğini söyler. Şâhîn çadıra girdiğinde getirdikleri sandıkları Hakan Şâh’a değil Kâmrân Şâh’ın önüne koyar. Bu duruma hayret eden divan ehli hiç hareket etmeden sandıkta neler olduğunu merak etmeye başladılar. Sandıklar açılınca Kâmrân bir taç, bir altın cübbe, şimşir ve siper ile her ne lazımsa çıkarır ve giyer. Sonra bargâhtan çıkarak hazırlanmış bir ata binerek pehlivanlarıyla karşı tarafa geçer. Bu duruma hayret eden Hakan Şâh, bu durumu ve hallerinin alaya alınmasını Hurrem Şâh’ın gönderdiği vezire sorar. O ise karşı tarafın bu bezirgânı şâhları olması için kandırdığını ve bu gece öldüreceklerini düşündüğünü söyler. O sırada İslam askerinden haber gelir. Artık o bezirgânın aslında Kâmrân Şâh olduğu anlaşılır. Bunu duyan Hakan Şâh korkudan ne yapacağını şaşırak tebdil-i kıyafet ile Hind yoluna doğru yol alır.

Kâmrân Şâh artık ordusunun başına geçerek Keldâfrîd'e haber yollar. Bu haberi alan Keldâfrîd ise derhal atına binip Kâmrân'ın yanına gelir. Karşılaşan âşıklar birbirine sarılarak kavuşmalarına şükürler ederler. Kâmrân başından geçen her şeyi Keldâfrîd'e anlatarak üç gün sonra Serendîb için yola çıkarlar. Yola çıkmadan evvel de Hakan Şâh'a Maymun Başlılar Adası'ndan aldığı inci ve mücevherleri geri almak için elçiler yollar. Serendîb'e vardıklarında Kâmrân Şâh, artık uzun süredir Keldâfrîd'e hasret kaldığını ve bir an önce düğün hazırlıklarının başlamasını söyler, bir mübarek günde nikah kıyılır. Bu sırada Kâmrân, Keldâfrîd'in babası dâhil birçok şâha düğün için davetçi gönderir. Kırk gün süren düğün hazırlıklarının ardından vuslat hâsıl olur. Düğün için gelen misafirler bir hafta ağırlandıktan sonra, Kâmrân onları birçok hediyeler ile taltif edip beylerine hilatler dağıtır. Sonrasında herkes memleketine dağılır. Kâmrân Şâh bu bela tuzağı yüzünden başına gelenleri, eğer Câzû Dağına çıkmaya niyet eden olursa neleri göze almaları gerektiğini tarihe geçirilmesini emreder. Nihayetinde Keldâfrîd ve Kâmrân Şâh dâhil herkes zevk ve safa içerisinde yaşayıp giderler.

2.3. Hikâyede Tahkiye Unsurları

2.3.1. Zamân

Hikâyede geçen zaman mefhumu net bir şekilde karşımıza çıkmamaktadır. Ama bununla birlikte tıpkı diğer klâsik hikâyelerde rastlayabileceğimiz “günlerden bir gün, gece gündüz, sabah, akşam, sonra, ale’s-sabah, bir kaç gün, her gün, ertesi gün, gelene-gidene kadar, anı, nagâh, hemen....” gibi belirsiz ve kozmik zaman ifadeleri kullanılır:

*"Fîrûz Şâh dîvân idüp **her gün** ceng tedârüki itdürdi"(15b).*

"yigirmi günden sonra gönderdügi âdemler gelüp gâ'ib olan âdemleri bulamaduk diyü haber virdiler"(12a).

*"**aḥşâma kadar** ol köşkde eglenüp **aḥşâm olunca** erkân-ı devlet ve Kâmrân Şâh kalkup daḡuñ şöḡbeti ile şehre geldiler"(10b).*

*"günlerde bir gün Kâmrân Şâh yalnız gidüp temâşâ iderken **anı** gördi ki iki dâne ceylan oynayarak gelüp şafḡanuñ eṭrâfında otlamaya başladılar"(11a).*

Eserde de bazı süreçlerin toplumun örf ve adetlerini yansıttığı görülür. Bu bağlamda hikâyede misafirlik müddeti bir hafta, matem ve düğün ise kırk gün olarak yer almaktadır:

"bir hafta kadar oturup bir haftadan sonra hep şahlar ve sā'ir begler her birleri gitdi"(61a).

"kırk gün ye's (ü) mâtemini tutup siyâh libâslar giydiler kırkıncı gün mâtem libâslarını çıkarup yine kendi umûr-ı saltanatın icrâ başladı" (3b).

" ey nâzenînüm nice hasret çekelüm kırk güne kadar tedârükde ol diyüp dîvân idüp kırk gün düğün emir eyledi"(60b).

Olayların anlatımı sırasında ara sıra farklı zaman kiplerinin kullanılması da hikâyenin akışını tekdüzelikten kurtarmaktadır. Bu kipler arasında en fazla geçmiş zaman kipi kullanılsa da kahramanlar arasında geçen diyaloglarda bazen geniş zaman kipleri kullanılarak metne hareketlilik ve canlılık katıldığı fark edilebilir.

2.3.2. Mekân

Mekân tanım olarak olayların yaşanmasına zemin teşkil eder ve bu yüzden olay olan yerde mekânın varlığı kaçınılmazdır.⁴⁰ *Dâm-ı Belâ* hikâyesinde de mekân olayların akışında ve hâdiselerin sahnelerendirilmesinde geçmektedir. Bu bağlamda soyut (rüya gibi), açık-somut (bahçe, ada, deniz, yollar, sahralar, savaş meydanı, şehir) ve kapalı-

⁴⁰ Hüseyin DOĞRAMACIOĞLU, "Türk Hikâyeciliğinin Prototipi Sayılabilecek Heft-Hân'da Mekân", 33-34.

somut (saray, kale, mağara, çadır, bâr-gâh) gibi mekân türlerine metinde sıkça rastlanmaktadır. Bu tarz hikâyelerdeki birçok yer veya şehirler belirsiz olup coğrafyada olmayan ve hayal ürünüdür (Câzû Dağı, Maymun adası, Câbelsâ, Câbelkâ, Kûh-ı-Elbûrz, Lezgi, Dâ-y-ı Azam). Bu mekânlar tasvir edilirken genellikle iyi tarafta olanların mekanları güzel, ferah ve bir o kadar da gösterişli olurken; kötü tarafta yer alanların mekânları kasvetli, bunaltıcı ve oradan kurtulması mümkün olmayacak şekilde tasvir edilmektedir.

Serendîb:

Serendîb⁴¹ şehri hikâyede İran ve Hind ikliminin sınırlarında kalmaktadır. Sınırında olan Zabulistân şehri ile sürekli savaş hâlinedir. Daha önce İsfendiyâr'ın hâkimiyetinde bulunurken sonrasında Kâmrân'ın babası Ferruh Şâh'dan sonra hâkimiyet Kâmrân'a geçmiştir. Hikâyenin ana merkezinde yer alırken olaylar buradan başlayarak dönüp dolaşıp Serendîb'de bitmektedir. Ferruh Şâh ve daha evvelki dönemlerde bu şehrin dini Mecûsî iken Kâmrân Şâh'la birlikte Müslümanlığa geçmektedir. Ve sonucunda şehrin giderek daha da güçlü bir hâle geldiği tasvir edilir.

Zabulistân:

Serendîb şehrinin sınırında yer alır. Zâloğlu Rüstem'in hâkimiyeti altındadır. Bu şehrin dini ise İslâm olup Zâloğlu Rüstem daha güçlü olduğundan İsfendiyâr karşısında gâlip konumundadır.

⁴¹ “Hindistan’ın güneyindeki Seylan (Sri Lanka) adasına Ortaçağ İslâm coğrafyacılarının verdiği efsanevi isimdir. Ayrıca Serendîb ismi Şâh-nâme’de de geçmektedir”. O. Yüksel - F. Karaçam, “**Serendîb**”, 556.

Maçin:

Maçin⁴², Keldâfrîd'in babası Fîrûz Şâh'ın hâkimiyetinde olup dini Mecûsîdir. Kâmrân'ın, Keldâfrîd uğruna yaptığı savaşların çoğu Maçin'de yaşanmaktadır. Hikâyenin başlarında Maçin şehri bazen Çin şeklinde geçmektedir.

Keşmir:

Keşmir⁴³, Maçin yolu üzerinde zikredilen bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır.

Câbelkâ ve Câbelsâ⁴⁴:

⁴²“ Şâhnâme’de Turan ülkesi Çin ü Maçin olarak açıklanmıştır. Şehnâme’nin bir başka çeviri nüshasında “Maçin” adı Türkistan’ın doğusunda ve Tarım’ın güneybatısındaki çöllerde ve bunların güneyindeki dağlarda yaşayan bir Türk kabilesine verilen addır. Bu bölge de, aynı isimle ve çoğunlukla Çin kelimesiyle birlikte anılır diye açıklanmaktadır”. Alimcan İNAYET , “**Divanü Lûğât-i T-Türk’te Geçen Çin ve Maçin Adı Üzerinde**”, 1184.

⁴³ Hint alt kıtasının kuzeyinde coğrafi bir bölge. S. Athar Abbas Rizvi , “**Keşmir**”, 325.

⁴⁴ “Tasavvufta çeşitli anlamların sembolü olarak kullanılan efsanevî iki şehir. Câbelka ve Câbelsâ etrafı surlarla çevrili, son derece büyük efsanevî iki şehrin adıdır. Kaynaklarda Câbelk-Câbels, Câberka-Câbersâ ve Câberkıyâ-Câbersiyâ gibi adlarla da anılırlar. Her birinin 1000 veya 10.000 kapısı, her kapıyı bekleyen bir o kadar da bekçisi vardır. Bir defa nöbet tutana ikinci defa nöbet sırası gelmeyecek kadar kalabalık olan halkı Hz. Âdem’in ve insanoğlunun varlığından haberdar değildir. Câbelka ve Câbelsâ tam anlamıyla birer harikalar ülkesidir. Bu şehirlerin birinin Meşrık’ta, diğerinin Mağrib’de bulunması ruhların doğuş ve batış yerleri oldukları manasına gelir. Ancak Câbelka Câbelsâ’dan daha latif, daha saf ve daha aydınlıktır. Zira ruhlar dünyaya gelmeden önce daha temiz idiler”. Süleyman ULUDAĞ, “**Câbelkâ ve Câbelsâ**”, 525. Bu şehirler aynı zamanda *Dürr-i Mekkûn*’da da geçmektedir: "Dahi gün doğduğu yere yakın bir şehir vardır. Ana Cabilka derler. Bin kapısı vardır. Anın halkı güneş ıssısından mağaralara girerler, tâ zeval vakti gelince. Zirâ deniz kaynar. Kaçan, güneş doğsa güneşin gürültüsü akılları şaşırtır, nice hâmileler hamlini düşürür. Anda nöbetçiler vardır. Kaçan, güneş doğsa kösler ve tabıllar ve nekkâreler çalarlar. Kamusunun gürültüsünü güneşin gürültüsü basar. Güneş kalkınca hâlleri budur. Ye’cüc seddi andadır. Dahi gün batışı da ancılayındır. Bir ulu şehir vardır âna Câbilsa derler. Kaçan, gün batsa orda dahi ancılayın kösler dühüller çalarlar, güneşin gürültüsü heybetinden. İskender anda vardı, andan zulumata geçdi". Ahmed Bican YAZICIOĞLU, **Dürr-i Mekkun-(Saklı İnciler)** Çev. Necdet Sakaoğlu, 67.

Birçok efsanelerde ve klasik hikâyelerde adı sıkça geçen bu iki şehir, efsanevî yerler arasındadır. Hikâyede ise bu şehirler pek merkezî olmamakla birlikte anlatıcı, Azraka cadısı ve onun mağarasının yerinden bahsederken Câbelsâ ve Câbelkâ hakkında şöyle bilgi verir:

“bu cāzūnuñ mağārası cānib-i şarḡda maṭla‘-ı şemsde olan Cābelkâ diyü meşhūr olan şehirde idi bu minvāl üzere Kāmūrān Şāh üç ay miḡdārı anda mağāra içinde sâkin oldu lākin bu Kāmūrān Şāh’ı alan cāzūnuñ bir küçük kız ḡarındaşı daḡı var idi anuñ mekânı cānib-i ḡarbda ḡurūb-ı şemse yakın bir şehir var idi ismine Cābelsâ dirler idi ḡattā ba‘zı tārīḡlerde bu şehirler meşhūrdur ḡattā şemsüñ doğduḡını Cābelkâ’da ve batduḡını Cābelsâ’da işidirler imiş Dürr-i meknūn ulu kitābda ve Şāh-nāme a Ḥmza-nāme tevārīḡlerde var[d]ur ḡattā simurḡ-ı ‘anḡānuñ eşi olan murḡ-ı kırmān āşiyānesi Cābelsâ’dadur diyü rivāyet iderler”(44a-44b). Buradan da anlaşıldığı üzere hikâyede geçen Azraka cadısının mağarası Câbelkâ’da yer alırken Câbelsâ ise Azraka’nın küçük kardeşi olan Mehlâ’îl’in yurdu olarak gösterilmektedir.

Kûh-ı Elbûrz Mağarası:

Metinde Elbûrz Dağı’nın⁴⁵ üzerinde, Mâverâünnehir⁴⁶ ve Lezgi⁴⁷ şehrinin yakınlarında yer aldığı anlaşılmaktadır. Keldâfrîd’i kaçıran cadının mağarası bu

⁴⁵“ İran’ın kuzeyinde yer alıp kuzeybatıda Azerbaycan sınırından başlayıp Hazar Denizi’nin güney kıyısı boyunca ilerleyip doğuda Türkmenistan ve Afganistan sınırlarında sonlanır. Ortadoğunun en yüksek dağı olan Demavent dağı bu dağ sırası içindedir. Elbûrz dağ sırası güney Hazar ve Tahran platosu arasında bir engel oluşturmaktadır. Elbûrz benzeri dağlar dünya mitolojisinin ana motiflerini teşkil ederler. Türk mitolojisinin de en önemli motifleridirler. Her Türk efsanesinde bu kutsal dağlar, açık veya kapalı bir şekilde karşımıza çıkarlar.” Bahaeddin ÖGEL, **Türk Mitolojisi I-II- “Türk Mitolojisinde Dünyanın Orta Dağı”**, 420-432.

⁴⁶“ Ceyhun nehrinin kuzey ve doğusunda kalan bölgeye İslâm tarihçi ve coğrafyacıları tarafından verilen isim. Orta Asya’ya yönelik İslâm fütuhâtından sonra Arapça kaynaklarda Ceyhun nehrine (Amuderya / Oxus) izafeten “nehrin öte tarafında bulunan bölge” anlamında kullanılmıştır. İran, Çin, Yunan ve Arap

mekânda gösterilmekte ve Keldâfrîd buraya hapsedilmektedir. Zira bu mağara, oradan çıkılması mümkün olmayacak bir yer olarak tasvir edilmiştir.

Dây-ı Azam:

Dây-ı Azam şehri hakkında hikâyemizde geçen bilgi şöyledir; "*bu şehrin ismine Dâ-y-ı A'zam dirler idi Sind şehirlerinden 'azîm ulu şehir idi Dâ-y-ı A'zam biñâ itmîş idi anuñ içün bu şehre Dâ-y-ı A'zam dirler idi*" (51b). Müslüman olan Hurrem Şâh'ın hâkimiyeti altında yer alır. Kâmrân'ın Serendîb'e gitmek için ejderhayla yaşadığı mücadelesinden sonra buradaki cesareti sayesinde Hurrem Şâh'ın gözüne girerek burada bir süre misafir edilmiştir. Savaş sahnelerinden biri olan Hurrem Şâh'ın Mecûsî bir düşman ile mücadelesinde Kâmrân ona burada yardım etmektedir.

Hind:

Hakan Şâh'ın hâkimiyetindeki bu şehirde Mecûsîlik şehrin dinidir. Kâmrân'ın hikâyedeki son savaş sahnesi burada geçmektedir.

kaynaklarında Turanî ve İranî kavimler arasında sınır olarak kabul edildiği bildirilen Ceyhun nehrine eski Türkler'in Ögüz adını verdikleri kaydedilmektedir." Osman Gazi ÖZGÜDENLİ, "**Mâverâünnehir**", 177.

⁴⁷“ Kafkasya’da yaşayan müslüman bir halk. Dağıstan’ın güneydoğusu ile Azerbaycan’ın kuzeydoğusunu içine alan kurak ve çıplak Samur havzasında yaşarlar. Kuzey ve kuzeybatıda Çeçenler, batı ve güneybatıda Gürcüler, güney ve doğuda Âzerîler’le komşudurlar. Belâzürî’nin Fütûhu’l-büldân’ında Lezk şehir, kale, halk ve ülke adı olarak geçerken Yâkût el-Hamevî’nin Mucemü’l-büldân’ında sadece Hazar denizi sahilindeki Derbend yakınlarında yaşayan halkın adı olarak verilmiştir”. Davut DURSUN, "**Lezgiler**", 169. Aynı zamanda *Kâmûsu'l A'lâm*'de Lezgi halkı hakkında şöyle denmektedir: "Kendileri zeki, cesur, çalışkan ve hüsn-i endâma mâlik adamlardır. Dîni İslâm olsa da, eskiden bazı inanç ve adetlerini dahı muhafaza etmişlerdir." Şemsettin SÂMÎ, *Kâmûsu'l A'lâm*, 3990.

Câzû Dağı:

Câzû Dağı, hikâyenin merkezinde olup Serendîb şehrinin yakınlarında bulunmaktadır. Metinde; *"ol şehre qarîb Serendîb dağı var idi ki hazret-i Âdem (a.s.) türbe-i şerîfi ol dâğdadur"(1b)* şeklinde tasvir edilirken oranın çok yüksek olmadığı ve üzerinde birçok garip olayların gerçekleştiğine atıf yapılmaktadır. Hikâyede yaşanan maceralar Kâmrân'ın bu dağa karşı duyduğu merakla başlamaktadır. Bu dağda yaşanan garip olaylar Kâmrân'ın buraya çıkmasına teşvik edici unsurlardır. Dağın üzerinde bulunan safha olarak nitelendirilen kısımda garip hadiseler meydana gelmektedir.

Câzû Dağı ve bu hikâyenin adı olan "Dâm-ı Belâ" karşımıza Câzû Dağı'nın bir sıfatı olarak çıkmaktadır. Burası hakkında en güzel bilgi ise Azraka ve Mehlâ'îl cadısı arasında cereyan eden diyalogta şöyle yer almaktadır: *"sen bilmez misin kaç yıldur Dâm-ı belâ'ya âdem oğlanı düşdüğü yok idi bu sene oldu didi kıssa-i dâm-ı belâ meger bu Câzû Dağı üzerinde olan şafhayı bir cāzû var idi gāyet sihr bilür idi sihr ile bu dağa kendine bir şikâr-gāh yaymış idi ve üzerine kim çıkarsa eṭrāfi sihr ile dīvār olur idi soñra cāzû gelüp ol âdemi gerek hayvānı kim olursa olsun alur gider idi zamānıyla bu mel'ûn cāzūyı Qahramān-ı kâtil öldürmiş idi soñra bu şafha cāzûlara mîrās kaldı nevbet ile mutaşarrıf olurlar idi "* (46b-47a).

Kâmrân'ın Köşkü:

Kâmrân'ın, Câzû Dağı'nda cereyan eden garip hadiseleri merak etmesi ve bu yöndeki sıkıntısı üzerine Şâhîn Vezir'in tavsiyesi üzerine bu dağın karşına oradaki olayları izleyebilmek için birçok yerden getirtilen nakkaşlar ve sanatkârlar ile en görkemli şekilde inşa edilmiştir. Bu köşk yedi katlı olup her bir katında farklı renklerle süslenmiştir. Metinde ise bu köşk hakkında

şu ifadeler yer almaktadır: " *birinci kat sarı beyâz reng-i a' lā naqqāşlar hūner göstermişler ve a' lā çuğalar ile döşenmiş gözler kamaşur cilāsından Kāmrān Şāh taḥsīn eyleyüp andan ikinci ve üçüncü her biri bir rengde ve her biriniñ döşemeleri bir rengde nihāyet yidinci kata çıkdı gördi ki rûzgār şiddetinden kulaqlar tutulur Kāmrān Şāh şafāsından rakşa girdi ve bu yidinci katuñ boyası a' lāyiş ve sırma ile incüden döşemeleri ve tavani şom yaldız ve dağa naẓar pencere öninde Kāmrān Şāh için kızıl altundan taht kurmuşlar ve yāķūt ile ol tahtı bezemişler " (10a-10b).*

Azraka Cadının Mağarası:

Azraka Cadısı, Cāzû Dağı'ndan kaçırdığı Kāmrān'ı buraya hapsedmektedir. Bu mağara ise Cābelka'da yer almaktadır. Ayrıca bu mağara hiç bir şekilde kurtulunması mümkün olmayan bir yer olarak tasvir edilmektedir.

Mehlâ'il Cadının Sarayı:

Mehlâ'il'e miras kalan bu saray Cābelsâ şehrinde yer almaktadır. Bu cadı Kāmrān'a âşık olduğunda onu bu saraya kaçırmıştır. Saray gösterişli olmasının yanı sıra buraya hapsedilen Kāmrān'ın ağzıyla şu şekilde anlatılır: " *bu sarāyuñ eṭrāfını gezdi ne gördi kuş bile ḥalāş olmak ihtimāli yok sarāyuñ kapısı yok ve dīvārları birer mināreden yüksek ve sarāyuñ dīvārınuñ eṭrāfı deñiz aşlā kara yir görünmez*" (45b-46a).

Maymun Başlılar Adası:

Kâmrân bu adaya Mehlâ'îl cadısından kurtulmaya çalıştığı sırada düşmüştür. Bu adada başı maymun, gövdesi insan şeklinde yaratıklar vardır. Adadan kurtulmak çok zordur, zira bu adaya gelen insanların kaçmalarını maymunlar engellemeye çalışmaktadır. Hatta buna dair uyarıyı Kâmrân adanın tepesinde duran bir mezar taşından okumuştur. Tüm bunlara rağmen Kâmrân bir şekilde sal yaparak Maymun Başlılar Adası'ndan kurtulmayı başarmıştır.

2.3.3. Şahıs Kadrosu (Kahramanlar):

Hikâyede aktif ya da pasif olarak rol alan kişiler, eserin şahıs kadrosunu teşkil etmektedir. Yazar tarafından tayin edilmiş bu kahramanlar olay örgüsü içerisinde aldıkları role göre bir tipi ya da kişiliği yansıtmaktadır. Ayrıca hikâyemizde kahramanların davranışlarına göre bir kısmı iyiler tarafında yer alırken diğer kısmı da kötüler tarafında yer almaktadır. Bu bağlamda hikâyemizin kahramanlarını şu şekilde ayırabiliriz:

2.3.3.1. Ana Kahramanlar (Kâmrân Şâh ile Keldâfrîd).

2.3.3.2. Yardımcı kahramanlar (Ferruh Şâh, Vezir Şâhîn, Fîrûz Şâh, Hızır, Hurrem Şâh, Keldâfrîd'in Dâyesi ve cadılar).

2.3.3.3. Hikâyede İşlevi Az Olanlar (pîr, balıkçı, seyyah, İsfendiyyar, Zaloğlu Rüstem ve Hâkân Şâh).

2.3.3.1. Ana Kahramanlar

Kâmrân Şâh :

Kâmrân, istek ve arzusuna kavuşmuş bahtiyar ve mesut anlamına gelmektedir.⁴⁸ Ana kahraman olarak Kâmrân, Serendîb şehrinin şâhı olan Ferruh Şâh'ın tek oğludur. Hikâyede "*bîgâne-i âlem idi her fende mâhir ve cemî'-i ulûmda behremend idi ve bu ıklîmüñ şâhib-ķırânı idi*"(2a) şeklinde tasvir edilmektedir. Kâmrân yiğitliği açısından Kahrâmân-ı Kâtil'e benzetilmektedir.⁴⁹ Daha sonra bu özelliklerinin aslında babasının Mecûsî olmasına rağmen Vezir Şâhîn sayesinde İslâm terbiyesi almasına bağlandığı görülmektedir. O ata binmede, ok atmada ve düşmana mukavemette büyük bir güç sahibidir. Kâmrân hükümdar mizacına sahip olmasından dolayı gözü hep savaştadır. Hatta babası onu veliaht ilân edip tahta çıkardığında da bunun için pek gönüllü değildir. Vezir Şâhîn'in eğitiminden geçerken aldığı İslâmî öğretiler sayesinde on altı yaşına geldiğinde kendi arzusu ile Müslüman olur. Fakat bunu babasından gizli tutarak birçok kişiyi İslâm'a davet eder. Cenklerinin çoğunun altında yatan neden ise İslâm'a davettir. Devletin başına geçtiğinde bu fikir doğrultusunda devletin sınırlarını genişletmeye çalışarak devleti iyi bir seviyeye getirdiği görülür.

Tüm bu savaşçı özelliklerinin yanı sıra ava karşı da bir merakı vardır ve bu merakı yüzünden de birçok maceraya kendini atacak cesarettedir. Bu merak ve

⁴⁸ Ahmet DOĞAN, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, 559.

⁴⁹ Kahrâmân-ı kâtil: "... mitolojik bir pehlivandır. Devler tarafından Kaf Dağı'na kaçırılıp arslan sütüyle beslenmiş, daha sonra bir dev olmadığını anlayarak onlardan ayrılmıştır. Edebiyatta daha çok katil yönü ve pehlivanlığı öne çıkarılarak çeşitli benzetmeler ve karşılaştırmalar içine dâhil edilmiştir. En çok memdûhu yüceltmek için kıyas unsuru olarak ele alınmıştır." Mehmet Halil ERZEN, "*Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsanevî Şahısların Kullanımına İyi Bir Örnek: Nev'izâde Atâyî Divanı*", 845 .

cesaretiyle hikâyenin merkezinde olan Câzû Dağı'ndaki cadılarla mücadele eder. Diğer düşman karakterlerle de savaştan yılmaz. O yirmi bir yaşına kadar birçok padişah kızlarının kendisine teklif edilmesine rağmen onlarla ilgilenmemiş ve büyük aşkına da bu merakı yüzünden yola çıktığı bir keşif sırasında onun tasvirini görerek âşık olup onu aramaya başlamıştır. Kısacası hikâyede aşkı arama ve bunun etrafında yaşanan maceraların en baskın karakteri olarak karşımıza Kâmrân çıkmaktadır.

Keldâfrîd⁵⁰:

Hikâyenin baş kadın kahramanı olarak Keldâfrîd, Mâçin padişahı Fîrûz Şâh'ın tek kızıdır. O "*bir ince miyân bir tûfî-zebân hakîmdür burun [u] lebleri mercân ol siyâh-gîsû 'anber-feşân kollar kızarmış çâh-ı zenehdân dünyâya cennetden hûrî yâ gîlmân gelmemiş dünyâya mişli el-ân teneddür (?) vücûdî deryâ-yı 'ummân 'adâlet şâhibi şanki Süleymân tahta cûlûs itmîş kûrmîş bir dîvân 'arz-ı hâl şunar 'âşıklar her ân vişâla ırmeye dökmede bârân-ı lûtf-dâr olsun gösterür ihsân ta'rîfe ne hâcet tavûs-ı cinân bir hûrî- peykerdür ki mişli dünyâya ne gelmiş ve ne gelür*"(12b-13a) şeklinde tasvir edilir. Babası nice padişahlar istemesine rağmen onu kimseye vermemiştir. Zira o kadar güzeldir ki onun tasvirine bakanlar gerçek olabileceğine ihtimal veremezler.

Keldâfrîd, Kâmrân ile ilk karşılaştıklarında onu babasının beylerinden biri sanarak görür görmez âşık olmuştur. O, sonrasında gerçekleri öğrendiğinde Kâmrân'dan vazgeçmeyecek kadar da güçlü bir âşıktır. Ayrıca olaylar sırasında Kâmrân'dan ayrı kalmasına rağmen her zaman ona sâdık kalarak umudunu asla kaybetmez. Onun bu aşkında en büyük destekçisi ise Dâye'dir. Aşk konusunda Keldâfrîd gayet cesur, her şeyi

⁵⁰ Keldâfrîd aslen kelime olarak Gord-âfrîd (Gurdâfrîd) olması muhtemel olup İran'ın yüce kadın komutanlarından biri olarak geçmektedir. Djâlal Khaleghi MOTLAGH, **Gordâfrîd**, 138.

göze alabilen ve fedakâr bir yapıya sahiptir. Zira o aşkı uğruna dinini, babasını ve vatanını terk etmiştir. Bunlar ise Kâmrân'ın onun aşkını sinamasının sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ve sonuç olarak tüm bu sınavlardan geçen Keldâfrîd tüm zorluklara rağmen aşkına sahip çıkacak güçte bir kahramandır.

2.3.3.2. Yardımcı kahramanlar:

Ferruh Şâh:

Serendîb şehrinin şâhı ve Kâmrân'ın babası olup İsfendiyâr neslinden gelmektedir. Kendisi Mecûsî'dir ve ölmeden önce Kâmrân'a tahtını teslim ederek ona biat etmiştir.

Vezir Şâhîn:

Ferruh Şâh'ın ve oğlu Kâmrân'ın veziri olan Şâhîn, şâhından gizli bir şekilde Müslüman olmuştur. O tecrübeli, akıllı, öngörülü ve hikmet sahibidir. Kâmrân'la diyaloglarında onu hep doğruya teşvik etmektedir. Onun yetişmesinde ve gelişmesinde İslâmî unsurlarla yol göstermektedir. Zira Kâmrân'ın İslâmiyet'e girmesinde ve onun şâh olduğunda devletin resmi dinini İslâm olarak ilan etmesinde en büyük etken sahibidir. Ayrıca Kâmrân'ın yaşadığı maceralar sırasında şehrin yöneticisi olarak onun yokluğunu aratmamaya çalışmıştır. Kâmrân'a karşı her zaman yönlendirici sıfatıyla, tüm olayların arka planında danışmanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Fîrûz Şâh:

Keldâfrîd'in babası ve Mâçîn şehrinin padişahıdır. Mecûsî olup Kâmrân'ın Müslüman olması ve kendisini tehdit etmesinden dolayı ona kızını vermediği için Kâmrân'la savaş hâlinedir. Kızını Kâmrân'dan kaçırmasına rağmen onun Kâmrân'a âşık olmasını ve kaçmasını engelleyememiştir. Aslında Fîrûz, Kâmrân'ın yiğitliğini ve şâhlığını beğenmesine rağmen fikrinden vazgeçmeyecek kadar inatçıdır. Bu yüzden de Keldâfrîd babasını değil de Kâmrân'ı seçtikten sonra bunu kabullenmesine rağmen Kâmrân'a karşı kin beslemeye ve intikam almaya çalışmıştır. İntikam aracı olarak da hikâyenin merkezinde yer alan cadıları kullanmıştır. Tüm çabaları karşısında onun çaresiz ve âciz kaldığı görülmektedir.

Hızır:

O “*on sekiz şâhib-ķırânuñ üstâdi*”(7b) sıfatıyla Kâmrân'ın karşısına kimliğini gizleyerek çıkmaktadır. Büyük hikmet sahibi olması dolayısıyla Kâmrân'ın hükümdarlar arasında Müslüman olması ve İslâm'ı savunması adına ona yardım etmek istemiştir. Bu yüzden ona uzunca bir süre cenk vesilesiyle ders vermiş ve sonunda onun bu sınavları başarıyla geçmesiyle de tüm bunların sebebini açıklayıp nasihatlerle ona yol göstermiştir. Kâmrân'a verdiği tılsımlı ok ve yay ile onun yaşadığı maceralarda Kâmrân'ın en büyük kurtarıcısı olmuştur.

Hurrem Şâh:

Dây-ı Azam şehrinin şâhı olup Kâmrân ile, uzun süredir kurtulmaya çalıştığı Dâ-yı Azam şehrinin yakınlarındaki ejdarhayla mücadelesinin sonunda karşılaşmıştır. Bu mücadelede Kâmrân'ın cesareti ve gücüne şaşarak hayran olur ve onu kendi sarayına götürerek dost olur. Hurrem Şâh'ın Müslüman olmasından dolayı Kâmrân Şâh onun

düşmanına karşı yanında yer alarak savaşmıştır. Bu sebeble Hurrem Şâh, Kâmrân'a daha da yaklaşarak ona yardım etmiş ve Serendîb'e gitme yolunda Kâmrân'a verdiği berat sayesinde birçok kolaylıklar sağlamıştır.

Keldâfrîd'in Dâyesi:

Keldâfrîd'in her zaman yanında, onun en büyük destekçisi ve danışmanı konumundadır. Keldâfrîd'in tüm sırlarını saklar ve ona faydalı olabilecek yollar gösterir. Aşk konusunda da Keldâfrîd'i cesaretlendirir ve yönlendirir.

Cadılar:

Metinde geçen cadıların sıfatları birçok klasik metindeki cadıların özellikleriyle benzerlikler arz etmektedir. Bu metinlerde cadılar genellikle çirkin, yaşlı, korkunç ve kötülüklerin kaynağı olarak dağlarda ve mağaralarda yaşamaktadır. Onlar iki sevgiliyi ayıran ve onların aşkına engel olanlar arasında yer alırlar. Olağanüstü güçlere sahiptirler ve bunlar arasında havada uçma, büyü ve sihirlerle uğraşma gibi şeyler bulunmaktadır.

Hikâyedeki ilk cadı olan Kûh-ı Elbûrz'daki cadı, Keldâfrîd'i kaçırmak için babası Fîrûz Şâh tarafından görevlendirilir. Onu kaçırırken bu olağanüstü güçlerinden küpe binerek uçmayı kullanmıştır. Bunu yaparken de sihir gücü ile Keldâfrîd'i küpün içerisine sokarak mağarasına götürüp orada hapsetmiştir. Lakin tüm bu güçlerine rağmen Kâmrân'ın kullanmış olduğu tıslımlı ok ve yaylar karşısında yenik düşer ve iki parçaya ayrılarak tüm sihri bozulur. Böylece hem Keldâfrîd hem de Kûh-ı Elbûrz şehrinin ahalisi bu cadıdan kurtulmuş olur.

İkinci cadı olarak karşımıza çıkan Azraka cadısı, Kâmrân'ı Câzû Dağı'nda görerek onu sihriyle küpe sokup kendi mağarasına kaçırmıştır. Ondan vuslat talep etmesine rağmen Kâmrân'dan karşılık göremez. Daha sonra Azraka'nın kardeşi olan Mehlâ'il cadısı ile aşkı uğruna Kâmrân için savaş vererek ölmüştür.

Azraka'nın kardeşi Mehlâ'il kardeşini ziyaret etmek için Kûh-ı Elbûrz'a geldiğinde Kâmrân'ı görür görmez âşık olur. Ve onu Câbelsâ'daki kendi sarayına kaçıır. Kardeşi Azraka'yı Kâmrân'ı kullanarak hileyle öldürmüştür. Daha sonra Mehlâ'il'in ölümü de Kâmrân'ın elinden olmuştur.

2.3.3.3. Hikâyede İşlevi Az Olanlar

İsfendiyâr⁵¹:

Kâmrân Şâh'ın atalarından olup hikâyenin başında Serendîb şehrinin hâkimi olarak gösterilmektedir. Zira hikâye Mecûsî olan İsfendiyâr ile Müslüman olan Zâloğlu Rüstem'in mücadeleye başlamaktadır.

⁵¹ “İsfendiyâr: İran tarihinde hak, kudret ve lutuf sembolü olarak yer alan efsanevi kahraman adıdır, edebiyatta daha çok Zâloğlu Rüstem ile mücadelesiyle şöhret bulmuş ve trajedik ölümle anılmıştır. Kahramanlıklarını destanlaştırıp İsfendiyâr'a efsanevî kişiliğini kazandıran eser Firdevsî'nin Şâhnâme'sidir. Şâhnâme'ye göre uzun mücadeleler sırasında Rüstem-i Zal çatal bir okla iki gözünü kör edince İsfendiyâr kahrından ölür”. Nuretin ALBAYRAK, “İsfendiyâr”, 511-512.

Zâloğlu Rüstem (Rüstem-i Zâl)⁵²:

Serendîb şehrinin sınırında bulunan Zabulistan şehrinin şâhıdır ve İsfendiyâr ile uzun zamandır süren savaşın galibi olarak tasvir edilmektedir.

Seyyâh:

Câzû Dağı'nı merak eden Kâmrân'ın oraya yolladığı mahkûmların kaybolması üzerine onları her yerde ararken Kâmrân'ın karşısına çıkmıştır. Kamrân'ın seyyâha bağışladığı birçok ihsan karşında seyyâh da ona Keldâfrîd'in tasvirini vererek aslında bu hikâyenin yönünü değiştirterek önemli bir rol üstlenmiştir.

Balıkçı:

Kâmrân'ın Maymun Başlılar Adası'ndan kaçarak denizden baygın halde Dâ-yı Azam şehrinin yakınlarındaki sahile düşmesi sırasında burada bulunan balıkçı, Kâmrân'ı farkederek ona yiyecek vermiş ve onu iyileştirmiştir. Onu misafir ettikten sonra Serendîb'e gidecek iki yolun güzergâhını da anlatan odur. Ayrıca Kâmrân'ı bu yolların birinde ejderha olduğuna dair uyarmıştır.

⁵²“ İran'ın efsanevî kahramanlarından biridir. Firdevsi'nin Şahname'sinde de büyük bir kahramana olarak gösterilir. Rüstem, Türk edebiyatında Rüstem-i Zâl, halk ağzında da Zaloğlu Rüstem diye anılır. Bilhassa İranlılar ile Turanlılar arasındaki mücadelelerde bükük kahramanlık, güçlülük ve yiğitlik göstermiştir. Bu yüzden pehlivan, yiğit, hükümdar gibi şahısları övmek için Zaloğlu Rüstem'in adı kullanılır”. Nimet YILDIRIM, “**Rüstem-i Zal**”, 294-295.

Pîr:

Keldâfrîd cadı tarafından kaçırıldıktan sonra Kâmrân Şâh'ın onu aradığı sırada karşısına bir çoban olarak çıkmaktadır. Kâmrân'ın Keldâfrîd'i görüp görmediğini sorması ve Keldâfrîd'i tarif etmesi üzerine ona gördüklerini anlatarak yardım etmiştir.

Hakan Şâh:

Hint ikliminin şâhıdır. Kâmrân'ın Azraka cadısı tarafından kaçırılmasından sonra ortadan kaybolması üzerine, Serendîb'in uzun süre şâhsız kaldığını duymuş ve Keldâfrîd'i almak için Vezir Şâhîn'le savaşmıştır. Bir şekilde yolu Hakan Şâh'ın ordusuna düşen Kâmrân ise kimliğini saklayarak Hakan Şâh ile gizlice mücadele etmiştir.

2.4. Hikâyedeki Bazı Motifler:

Motif kelimesi hikâye etmenin en küçük unsuru şeklinde tarif edilmiştir.⁵³ Edebî eserin en küçük ögesine denir. Motif, aynı eser içinde yer alan diğer öğelerden “biçim” ya da “anlam” gibi özelliklerden biriyle diğerlerinden ayrılır. "Edebî eserdeki bir ses, bir söz ya da bağımsız bir ibare bazen bir motif olmaya yeter. Motiflerin bir düzen içerisinde birleşmesinden edebî bir eser oluşur. Bazı motifler, eser için vazgeçilmez unsurlardır ki, bunlara temel motifler denir".⁵⁴ Bu temel terimler birçok kültürde ortak motifleri ortaya çıkarır. Örneğin; Hint, Çin, İran, Arab, Türk ve Yunan Edebiyatında araştırmalar yapıldığında rüya veya sihir gibi motiflere rastlamak mümkündür.

Dâm-ı Belâ hikâyesi, motiflerinin zenginliğiyle de dikkat çekmektedir. Hikâyenin, diğer klâsik doğu hikâyelerinin motifleriyle birçok ortak noktası bulunmaktadır.

Hikâye, destan geleneğinin sona ermesinden sonra ortaya çıkmış bir tür olup destanın boşluğunu doldurmaktadır. Yerini tuttuğu destanın birçok özelliğini içinde barındırsa da hikâyelerde realist çizgiler daha ön plana çıkmaktadır⁵⁵. Öte yandan destandan aldığı özelliklerden biri şahıs ve olayların anlatılmasındaki motiflerdir.

⁵³ Erman ARTUN, *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri*, 138 .

⁵⁴ Turan KARATAŞ, *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, 420.

⁵⁵ Mehmet Emin BARS, “ *Keremle Aşlı Hikâyesinde Olağanüstülük Motifleri*”,29.

Destanlarda görülen olağanüstü motifler hikâye türünde bir azalma göstermekle birlikte varlığını çoğu zaman devam etmiştir⁵⁶.

Âşık Olma Motifi:

Âşık olma motifi, hikâyelerin çoğunda en önemli motif olma özelliğini korur. İster manzûm olsun ister mensûr, klasik iki karakterli aşk hikâyelerinde gerçekleşen âşık olma şekilleri şöyle belirtilebilir: “Rüyâda görerek âşık olma, birlikte alınan eğitim sürecinde âşık olma, görmeden âşık olma, sûrete (resim, nakş vs.) bakarak âşık olma, sesinden etkilenecek âşık olma, âşıklığına hayran kalarak âşık olma, görür görmez âşık olma, rastlaşarak âşık olma, zamanla gönül vererek âşık olma, kaza ve kaderin uygunsuz bir hükmü ile âşık olma”dır⁵⁷. Bunlar arasında görmeden “âşık olma motifi” hikâyelerde çok yer alan bir motiftir.

Dâm-ı Belâ hikâyesinde de aşk motifi iki yönden gerçekleşmiştir. Bunlar;

Sevgiliyi görmeden sûretinden âşık olma:

Hikâyede Kâmrân’a bir seyyâh tarafından Fîrûz Şâh’ın kızı Keldâfrîd’in tasviri verilmiş ve Kâmrân o anda bu tasvire bakar bakmaz âşık olmuştur. Daha sonrasında seyyâhın ağzından Keldâfrîd’in güzelliğinin resimden çok daha güzel olduğunu öğrendiğinde ise aşkını bulma yolunda heveslenir. Keldâfrîd’i bulduğunda ise denilenlerin doğru olduğunu görüp ona daha da âşık olup bağlanır.

⁵⁶ A.g.m, BARS, 29; Bkz. (7), KOBOTARIAN, 3.

⁵⁷ Timuçin AYKANAT, “Geleneksel Anlatı Formları Olarak Mesnevîler ve Klâsik Aşk Mesnevîlerinin Motif Yapısı”, 889, 890.

Sevgiliyi görür görmez âşık olma:

Bu motif, karşımıza en başta Keldâfrîd ile çıkarken sonrasında onu cadılar takip eder. Keldâfrîd Kâmrân'ı babasının beylerinden sanarak görür görmez âşık olur. Ve ona birçok şeyden fedakârlık edecek kadar bağlanır. Cadılardan iki kardeş olan Azraka ve Mehlâ'îl cadıları Kâmrân'a görür görmez kapılırlar. Hatta aşkları uğruna iki kardeş birbiriyle savaşırlar ve Mehlâ'îl cadısı kardeşinin ölümüne neden olur.

Mücadele Motifi:

Bu motif de son derece önemli motiflerdendir. “Geleneksel anlatılarda ortak motiflerden olan mücadele motifi, özellikle esas kahramanların yer aldığı ama bunun yanında yeri geldiğinde yardımcı karakterlerin de katıldığı olay örüntüleridir. Bu motif ekseninde işlenen mücadele biçimleri şunlardır: Savaşma, sefere çıkma, amaca ulaşma için bir takım engelleri aşma, gereken kutsal görevi yerine getirme, sevgiliyi arama”⁵⁸ şeklindedir.

Eserdeki savaşlar, çıkılan yolculuklar, göze alınan tehlikeler ve çekilen ayrılıklar aşk uğruna sürdürülmektedir. Zira sefere çıkma, doğru yolu bulma, dağ, ejderha, olağanüstü engellerden geçme, büyü tesirinden çıkma gibi unsurlar da mücadele motifi içerisinde yer alır. Bunlar kahramanları yoğun ve amansız bir mücadelenin içine atar.

Bizim hikâyemizde geçen mücadele motifleri ise sırayla şu şekilde; Kâmrân'ın av sırasında bir aslanla mücadelesi, Hızır ile cenkleri, Fîrûz Şâh'la mücadelesi ve bu

⁵⁸ A.g.m., 891.

yoldaki fetihleri, Kûh-ı Elbûrz cadısından Keldâfrîd'i kurtarması, Câzû Dağı'ndaki Azraka cadısı ve onun kardeşi Mehlâ'il cadılarından kurtulmaya çalışması, Maymun adasından kaçarkenki maceraları, Dâ-yı Azam şehrinden Serendîb'e ulaşmaya çalışırken ejderhayla karşılaşması, Dâ-yı Azam şehrinin padişahı Hurrem Şâh'a düşmanı karşısında yardım etmesi ve Hint şâhı Hakan Şâh ile Keldâfrîd için mücadelesi yer almaktadır. Böylelikle isteyerek veya tesadüfle maceradan çıkar çıkmaz ardından başka bir maceraya geçen ana kahraman Kâmrân, her maceradan sağ salim çıkmakla beraber muradına kavuşur.

İmtihan Motifi:

İki sevgili Keldâfrîd'in bahçesinde bir kaç defa görüşüp tam manasıyla âşık olduktan sonra, Şâhîn Vezîr şâha şu tavsiyede bulunur: "*Şâh'um bir kaç gün terk eyle gitme bakalım tamâm-ı derece maḥabbet itmiş midür*"(24a). Keldâfrîd'i imtihan amacıyla Kâmrân bir hafta kadar sevgilisinin yanına hiç gitmez. Keldâfrîd ise gelmeyen sevgilisini pencerenin önünde her gün bekleyip gözü yollarda kalır. Daha sonra hasretinden yatağa düşer. Rastladığımız ikinci imtihan ise şudur: Baba, Kâmrân'la kaçtıktan sonra kızının geri dönmesi için Kâmrân'a sert ifadeli bir mektup yazar. Kâmrân sevgilisinin tepkisini merak ederek babasına dönmek isteyip istemediğini sorar. Keldâfrîd ardından kendi yazısıyla bu aşktan vazgeçmeyeceğine dair cevabını yazıp babasına gönderir. Diğer taraftan Kâmrân sevgilisinin yolunda tüm zorluklara karşı büyük bir sabır ve cesaret göstererek aşk imtihanlarından geçer. Cadılara asla tenezzül etmez. Ayrıca uzun zamandır kayıp olan sevgilisinden hiç haber alamayan Keldâfrîd, hiç ümidini kesmeden gece gündüz dua edip sevgilisinin yurdunda beklemiştir.

Kimlik Gizleme Motifi:

“Mitolojik bir biçimde dönüşüm, akılcı bir yöntemle kılık değiştirme ve aldatmak için niyet gizlemeler destan metinlerinde yer almaktadır. Klâsik hikâyeler daha yerleşik bir dönemin ürünü olduğu için kimlik gizleme buralarda akılcı bir yöntemle uygulanır”.⁵⁹ Ayrıca, “Kimliğini gizleyip yola çıkan kahramanlar klâsik hikâyelerin başlıca motiflerinden biridir. Anlatı türlerinde kahramanların kimliklerini gizlenmeleri çeşitli şekillerde görülür. Genellikle birinci dereceden bazen de ikinci dereceden kahramanlar kimliklerini gizleme gereğini duyarlar.”⁶⁰ Bu gizlemeler kahramanın bir şal kullanıp yüzünü gizlemesi, kıyafet değiştirmesi, kadın kıyafeti içinde saklanması, sihir kullanarak bir hayvana dönmesi v.b. şekillerde olabilmektedir⁶¹.

Hikâyemizde ise bu motif başka bir şekilde geçmektedir. Bu ana kahramanlardan Kâmrân’ın gerçek kimliğini gizleyerek kendini başka bir kimlikle tanıtması şeklindedir. Bunlardan ilki Kâmrân’ın Keldâfrîd ile karşılaşması sırasında Kâmrân’ın Keldâfrîd’in kendisini babasının beylerinden biri sanmasından sonra onu kaybetmemek adına bu yanılgıyı onaylaması ile başlar. Bu durumdan Keldâfrîd’in şüphelenmesi üzerine kendisini bir bezirgânın oğlu olarak göstermektedir. Kûh-ı Elbûrz cadısını öldürdükten sonra Lezgi şehrinin ahalisine bezirgân oğlu olduğunu söyleyerek Keldâfrîd’in de kimliğini nikâhlısı olarak gösterip kimlik gizlemeye devam etmektedir. Kâmrân’ın bu kimlik ile Dâ-yı Azam şehrinin yakınlarındaki balıkçıya, o şehrin şâhı olan Hurrem Şâh’a ve son olarak da Hint şâhı Hakan Şâh’a kendini tanıttığı görülmektedir. Burada Kâmrân’ın kimliğini gizleme nedenleri ise öncelikle Keldâfrîd’i kaybetmemek ve ona yakın olma fırsatını kaçırmamak içindir. Daha sonrasında ise hem kendi canı hem de sevdiğinin canını düşmanlardan kurtarmak adınadır. Kâmrân’ın gerçek kimliğinin ortaya

⁵⁹ Mehmet Naci ÖNAL, “Halk Anlatılarında Kahramanın Kimliğini Gizlemesi”, 1271.

⁶⁰ A.g.m., 1272.

⁶¹ A.g.m., 1281-1282.

çıkması Keldâfrîd'in bunu tesadüfen öğrenmesi ile olurken Hakan Şâh'ın öğrenmesi Kâmrân'dan şüphelenmesi üzerine araştırması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Diğer kişiler ise Kâmrân'ın gerçek kimliğini öğrenememişlerdir.

Bu hikâyede diğer bir kimlik gizleme motifi olarak karşımıza Hızır'ın kendisini Kâmrân'a bir pîr olarak tanıtmaması şeklinde çıkmaktadır. Hızır burada öncelikle niyetini saklayarak Kâmrân'ı adeta bir sınavdan geçirmektedir. Bu sınav sonucunda Kâmrân'ın başarılı olduğuna inandığı anda ise gerçek kimliğini ifşâ etmektedir.

Rüya Görme-Rüya Tabiri Motifi:

Rüya motifi klâsik hikâyelerde sıkça karşımıza çıkan bir motiftir. İslâm ve doğu kültüründe rüya ve rüya tabiri, önemli bir yere sahiptir. Kurân-ı Kerîm'deki Hz. Yusuf'un kardeşlerini yıldızlar, babasını güneş ve annesini de ay sûretinde görmesi ve daha sonra bu rüyanın gerçekleşmesi edebiyata da konu olmuş ayrıca Hz. Yusuf'un kendisinin ve başkalarının rüyalarını tabir edebilmesi iyi bir örnek olarak gösterilip edebiyata yansıtılmıştır. Daha sonraki dönemlerde kâhinler Bâbil ve Mısır gibi birçok medeniyetlerde rüyaları açıklamaya ve yorumlamaya başlamışlardır. Zamanla belirli rüyaların yorumlamak için belirli yöntemler geliştirilmiştir. Eski Mısırlılar, eski Yunanlar ve Araplardan itibaren birçok kültürde rüya tabirleri kitapları kaleme alınmıştır.⁶² Birçok Klâsik Türk hikâyesinde düş veya rüya görme motifi özellikle iki âşık kahraman arasında görülmektedir. Rüya, kahramana bazen bir müjde getirirken bazen de olabilecek tehlikelere karşı uyarı niteliğindedir.

⁶² Metin ÖZARSLAN, *Ferhat ile Şirin Mukayeseli Bir Araştırma*, 102 .

Hikâyemizde aşk uğruna bir sürü macera yaşayan Kâmrân, bir akşam rüyasında sahip olduğu bir kuşun elinden ormana kaçarken orman etrafında bir ateş çıktığını, bu kuşun yanacağı sırada Kâmrân'ın ateş içine girerek kendisine ateş tesir etmeden kuşu kurtardığını görür. Endişelenerek Keldâfrîd'in yanına gittiğinde onun bir cadı tarafından kaçırıldığını öğrenir. Bu rüyanın tabirini ise Şâhîn Vezîr yapmaktadır. Vezir, bu rüyayı Kâmrân'a müjde vererek Keldâfrîd'i olduğu yerden kurtaracağı şeklinde yorumlar. Buradaki rüya unsur ise şöyledir;

Kuş	>	sevgili (Keldâfrîd)
Orman	>	huzurlu ve güvenli yer
Ateş	>	tehlike ve kötü olay
Kuşun ateş içerisinde olması	>	sevgilinin tehlikeli bir duruma düşmesi
Kâmrân'ın ateşten kuşu kurtarması	>	sevgilinin tehlikeden kurtarılması
Kâmrân'a ateşin tesir etmemesi	>	hiç zarar görmeden tehlikeden kurtulması

Hızır Motifi:

Aslında Hz. Hızır, Hz. Mûsâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişidir. Hikâyede ise Hızır motifi ana kahramanı tebdil-i kıyafetlerle veya başka surete bürünerek bir mücadeleye sokar. Buradaki amaç ise Kâmrân'ın yiğitlik ve hükümdarlıkta tecrübe kazanmasıdır. Zaten özünde var olan yiğitlik ve cesaretteki seçtiği kahramana bunlara destek olması için tılsımlı aletlerin yanı sıra nasihatler vererek Kâmrân Şâh'ı özel kılar. Böylelikle Hızır adeta kahramanını karşılaştığı mücadelelere hazırlamış olur.

Dağ Motifi:

“Dağlar, Türklerde büyük öneme sahiptir. Dağların azametli görünüşleri insanları kendine hayran bırakmış, kolay ulaşılamaması dağlar üzerine birçok inancın türemesine neden olmuştur. Bu inançlardan biri, dağların koruyucu ruh ve vatan olarak görülmesidir.”⁶³

Câzû ismiyle geçen dağ, hikâyede oldukça önemli bir yer tutarak hikâyenin merkezini oluşturmaktadır. Zira burada geçen her olay bir şekilde Câzû Dağı’na dayanmaktadır. Hatta hikâyenin başlığı olarak "Dâm-ı Belâ" - belâ tuzağı diye bu dağa işaret edilir. Câzû Dağı fazla yüksek olmamakla birlikte garip olayların vukû bulmasından dolayı halk dilinde bir destan gibidir. Ruhlar veya cadıların yaşadığı bu dağa herkes gidemez ve ulaşılması da bir o kadar zordur. Oraya sadece seçilmiş kişiler, kahramanlığı ve yiğitliği ile öne çıkanlar gidebilmektedir. Bu özelliklere haiz olan Câzû Dağı bize hemen hemen birçok hikâyelerde geçen Kâf Dağı’nı çağrıştırır.

Cadı, Sihir ve Tılsım Motifi:

Bilindiği gibi farklı şekillerde de olsa Klasik Türk hikâyelerinin çoğunda cadı motifi yer almaktadır. Cadılar bizim hikâyemizin olaylarında da büyük rol oynamaktadır. Kötülüğün simgesi olan cadı, âşıkların arasında bir engel unsuru olmasının yanında küpüyle havaya uçabilme ve sihir yapabilme kuvvetine sahiptir. O büyü yaparak göz açıp kapayıncaya kadar arzuladığı yere gider ve dilediği tüm kötülükleri gerçekleştirir. Ana kadın kahramanın kaçırılmasında rol oynayan bu cadılar, kahramanın babasının intikamının aracısı olarak kullanılır. Erkek kahramanın kaçırılmasında ise diğer cadının ona âşık olması yatmaktadır. Böylece cadılar her iki

⁶³ Emine AYDOĞAN, *Anadolu Sahası Türk Halk Hikâyelerinde Mitolojik Unsurlar*, 97.

durumda da iki sevgilinin uzun süre ayrı kalmalarına neden olur. Ancak cadıların tüm bu olağanüstü yeteneklerine rağmen başkahraman Kâmrân, Hz. Hızır’dan aldığı ve üzerinde bu sihirleri bertaraf edecek nitelikteki İsm-i Azam⁶⁴ duasının bulunduğu tılsımlı yay ve ok ile cadıların sihirlerini bozarak onları öldürür.

Ok ve Yay Motifi:

Ok ve yay Türklerin en etkili savaş silahı olup buna ek olarak siyasi bir sembol olma özelliği de taşımaktadır.⁶⁵ Daha önce de zikrettiğimiz gibi ana kahraman, ok ve yayı metinde " *bu oklar ile yayı aşlâ yanından ayırmazdı hattâ şikârı bile bunlar ile gider idi ve mecûsîler ile ceng eylese bunlar ile ideridi*" (42a) şeklinde geçtiği üzere yanından hiç ayırmamaktadır. Zira bu ok ve yay Kâmrân’ın birçok mücadelede en büyük yardımcısı ve kurtarıcısıdır.

Aslan Motifi:

“Türk kültüründe aslan güç ve kuvvetin sembolü olmasından dolayı aslan başı bayrak ve sancaklarda sembol olarak kullanılmıştır.”⁶⁶ Hikâyedeki maceraların başlangıcında başkahramanın kuvveti ve yiğitliğinin gözümüzde canlandırılması adına anlatıcı mübalağaya başvurarak Kâmrân’ın bir aslanla nasıl baş ettiğine dair bir olaydan

⁶⁴ “Allah’ın en büyük ismi anlamında bir tabir. Kur’ân-ı Kerîm’de ism kelimesi yirmi âyette Allah’a nisbet edilmekle birlikte a‘zam sıfatıyla bir niteleme yer almamaktadır. İsm-i Azam’la dua etmek konusunda Resûl-i Ekrem’in şöyle bir ifadesi vardır: “Bu duayı yapan Allah’ın ism-i azamı ile dilekte bulunmuş olur. Allah, ism-i azamı anılarak kendisinden talepte bulunulduğunda talebi yerine getirir, ism-i azamla dua edildiğinde duayı kabul eder.” Bekir Topaloğlu, “İsm-i Azam”, 75.

⁶⁵ Mehmet YARDIMCI, “Türk Destanlarında Tipler ve Motifler”, 8.

⁶⁶ A.g.m., 9 .

bahseder. Bu olayda Kâmrân aslanın tüm heybetine karşılık tek bir narası ile onu alt edip boğazlayarak öldürmüştür. Böylelikle kahramanın cesareti ve yiğitliğine vurgu yapılmaktadır.

Ejderha Motifi:

Çeşitli Asya milletlerinde ejderhaya farklı isimler verilmektedir. Ejderhanın İranlılar, Araplar, Çinliler ve Türklerin masal ve hikâyelerinde hayli etkin bir yeri vardır. Farklı kültürlerde ejderha genelde kudret, hâkimiyet ve krallığın sembolüdür⁶⁷. Bizim hikâyemizde de birçok efsâne ve hikâyelerde olduğu gibi ejderha, mücadele zincirinin ayrı bir halkasını oluşturmaktadır. Bu ejderha Dâ-yı Azam şehrinden Serendîb şehrine giden yolun üzerinde oranın hâkimi olarak kahramanın karşısına çıkmaktadır. Kahramanın tılsımlı okları sayesinde bertaraf edilen ejderhadan böylelikle uzun zamandır ondan kurtulmaya çalışan Dâ-yı Azam şehrinin şâhı ve ahalisi de kurtulmuş olur.

Fikir Danışma Motifi:

Hikâyede Kâmrân, devlet erkânı ve güvendiği Şâhîn Vezîr'e her konuda fikir danışmaktadır. Diğer tarafta Keldâfrîd, Kâmrân'a âşık olduğunda dâyesinden fikir alıp istişarede bulunarak dâyenin çizdiği yol üzerinde hareket eder. Kâmrân'a karşı çaresiz kalan Fîrûz Şâh ise Kâmrân'dan kızını geri getirmek ve ondan intikâm almak gibi meselelerde kendi adamlarından çözüm arama yoluna gitmektedir.

⁶⁷ MEGEP, *Hayvansal Motif ve Figürleri*, 6-7.

Av/Avlanma Motifi:

Baş kahraman Kâmrân'ın canı sıkıldığı zamanlarda "şikara"/ava çıktığında merakı dolayısıyla her an yeni bir macera aradığı görülmektedir. Aslında Kâmrân, ava çıkmayı bu merakına bir araç olarak kullanmaktadır. Metinde avla ilgili en çok dikkati çeken olay Kâmrân'ın oklanmış bir ceylanı kendisinin de avlaması ve daha sonra bu ceylanın kimin avı olacağına dair pîr kimliğiyle kendisini gizleyen Hızır ile girdiği mücadeledir.

Hîle / Kandırma Motifi:

Kâmrân her ne kadar zor durumlarda kalsa veya mücadeleleri çoğu zaman çözümsüz gibi görülse de asla teslim olmaz. Akıllıca düşünüp kendisini kurtarmak için bazen hîle/kandırma yoluna başvurur. Maymun Başlılar Adası'ndayken bir adamın mezar taşında " *ma'lûm olsun için eger benî âdem bu aţaya düşüp kalursa şaşın kaçarum hûlyâsı itmesün eger maymûn-serler kaçacağını duyarsa ol âdemi helâk iderler ve buradan halâş olmak muhâldur* " (51a) yazısı bulunmasına rağmen o, bu uyarıları dikkate almaz ve bir şekilde Maymunlar Adası'ndan kendisini kurtarmayı başarır. Diğer hileler arasında Kâmrân'a ilk görüşte âşık olan Mehlâ'il'in kardeşi Azraka'nın elinden Kâmrân'ı almaya çalışması sırasında yaptığı hile sayılabilir. En son olarak bu hileler arasında karşımıza Kâmrân'ın, Hakan Şâh'ın elinden Keldâfrîd'i kurtarmak için planladığı akıllıca hilesi çıkmaktadır.

Baba Tarafından Kız Vermeme Motifi:

Bu motife birçok Doğu kikâyelerinde rastlamak mümkündür. Keldâfrîd'in babası da kızını pekçok padişahın istemesine rağmen vermemiştir. Kâmrân'a kızını

vermemesinin asıl nedeni ise Kâmrân'ın Müslüman olması ve kızını vermemesi durumunda Kâmrân'ın onu savaş ile tehdit etmesidir.

Kız Kaçırma Motifi:

İki sevgilinin aşklarının gün geçtikçe pekişmesinin ardından ve kızın babasının da bu aşka karşı çıkması üzerine çare olarak kızı kaçırmak tercih edilmektedir. Bu motif işlenirken her iki sevgilinin de karşılıklı rızası bulunmaktadır. Birçok kız kaçırma vakalarında olduğu gibi bu hikâyede de gece vakti tercih edilmiştir. Bu kaçırma hazırlıkları ise Keldâfrîd'e yaraşır şekilde gösterişli hazırlıklarla cereyan etmektedir.

Düğün ve Vuslat (Sevgiliye Kavuşma) Motifi:

Hikâyede iki sevgilinin beraber ya da ayrı olarak atlattıkları her maceranın sonunda düğün hazırlıkları yapılarak vuslat temenni edilmektedir. Düğün hazırlıkları itinayla yapılırken bir olay neticesinde yarıda kesilir ve bu olayın başarıyla atlatılmasından sonra ise hazırlıklar tekrardan başlar. Hikâyenin sonunda iki âşığın yaşadıkları, aşklarını daha da kuvvetlendirmiştir. Nihayetinde kırk gün kırk gece süren ve her yerden davetlilerin katıldığı muhteşem bir düğünün ardından o çok arzuladıkları vuslata erişmişlerdir.

Yukarıda ortaya konulan motifler *Dâm-ı Belâ* hikâyesinin bünyesini teşkil etmektedir. Hikâyede yer alan bütün bu motifler sayesinde metin, bir düzen ve şekle girerek kendi hüviyetini kazanmıştır. Böylelikle hikâyenin bünyesi de oldukça zenginleşmiştir.

2.5. Hikâyede Dil, İmlâ ve Üslûp Özellikleri

Hikâyenin dil ve üslûp hususunda en belirgin özelliği diğer klasik hikâyelerinde olduğu gibi müellifin dönemine ait halk arasındaki dile yakın, açık, sade, samimî bir şekilde hikâyeyi anlatmasıdır. Arapça ve Farsça kelimeler ile halk arasındaki tabir ve ifadeler; "*yâ settâr*", "*vir eline şehri Serendîb*", ara ara yer verilen deyimler ("*Fîrûz Şâh gördi bunlara bir bir pehlivân göndermek **kurda ciger virmek** gibi*" (20a)) görülebilmektedir. Üstelik kahramanların diliyle şikâyetler, sızlanmalar, günlük hayatta kullanılan dertleşme ifadeleri ve dualar da mevcuttur. Tüm bunlarla birlikte bu eserin halk diliyle sade, samimî ve akıcı olarak yazılmış olması bize hikâyenin içerisine rahatlıkla girebilmeyi sağlamıştır.

Elimizdeki metnin yazarı veya müstensihisi sayısız imla hataları işlemiştir. Arapça ve Farsça kelimelerine ve (ث , ح , خ , ذ , ص , ض , ق) gibi özgün harflere dikkat etmeden Türkçe telâffuzuna göre yazıp kelimeleri Türkçeleştirmiştir. Bazen de iki kelimeyi birleşik yazmıştır. Zira metinde bu duruma birçok örnek olmasından dolayı transkripsiyonlu metnimizi sunarken nüshadaki hatalar düzenleyerek hem doğrudan var olan hatalar hem de yanlış imlâdan kaynaklanmış olanlar tespit edilerek dipnotlarda gösterilmeye çalışılmıştır. Bunlara örnek olarak şunlar gösterilebilir;

harem خرم - : hareem (metinde).

halâş خلاص - : halâş (metinde).

şabâh صباه - : şabâh (metinde).

şahrâ صحرا - : sahra (metinde).

silāḥ صلاح- : silah (metinde).

ḥarp حرب : harp (metinde).

mujde مؤژده- : mûjde (metinde).

murdar مردار : mûrdar (metinde).

göl-âb گل آب : gülâb (metinde).

2.6. Hikâyede Yer Alan Tasvir ve Benzetmeler:

Hikâyede tasvirler ve benzetmeler aracılığıyla okuyucunun hayaline hitap edilmekte, anlatımı güçlendirilmektedir. Bu tasvir ve teşbihlere örnek olarak hikâyedeki Keldâfrîd tasvirine bakmak gerekmektedir: “ol siyâh-gîsû ‘anber-feşân kollar kızarmış çâh-ı zenehdân (339) dünyâyâ cennetden ḥūrî yâ ḡilmân gelmemiş dünyâyâ mişli el-ân teneddür (?) vüçûdı (340) deryâ-yı ‘ummân ‘adâlet şâhibi şanki Süleymân tahta cülûs itmiş kırmış bir dîvân ‘arz-ı ḥâl şunar ‘âşıklar her ân vişâla irmeye dökmede bârân-ı luṭf-dâr olsun gösterür iḥsân ta‘rîfe ne ḥâcet ṭavûs-ı cinân bir ḥūrî- peykerdür ki mişli dünyâyâ ne gelmiş ve ne gelür” (12b-13a)

Kâmrân’ın evlenmesi için Şâhîn Vezir onu teşvik ederken önerdiği kızların güzelliği Züleyha’ya benzetilmektedir: “*bu kadar eṭrâf şâhlar kızlarını ‘arz eyledi her biri Zelîhâ-yı şânî gibi birini kabûl itmedün*” (11a-11b). Daha sonra da Kâmrân’ın yiğitliğine şaşırان Kûh-ı Elbûrz ahalisi onun kimliğinden şüphelenerek Kâmrân’ı

Kahrâmân-ı kâtil'e benzetirler: *“doğru söyle sen kimsin Kâhrâmân-ı kâtil gibi bir erlik gösterdün elbetde sende bir esrâr var”(40b)*

Anlatıcı bir nesneyi vasıflandırırken ona müthiş bir canlılık katar ve okuyucunun hayal dünyasına hitap etmeye çalışır. Bu, hikâyede Kâmrân'ın yedi katlı köşkü vasıflandırılırken açıkça görülebilmektedir: *“birinci kat sarı beyâz reng-i a‘lâ naqqâşlar hüner göstermişler ve a‘lâ çukalar ile döşenmiş gözler kamaşur cilâsından Kâmrân Şâh taḥsîn eyleyüp andan ikinci ve üçüncü her biri bir rengde ve her biriniñ döşemeleri bir rengde nihâyet yidinci kıta çıktı gördi ki rûzgâr şiddetinden kulaqlar tutulur Kâmrân Şâh şafâsından rakşa girdi ve bu yidinci kıtuñ boyası a‘lâyîş ve sırma ile incüden döşemeleri ve tavanı şom yaldız ve dağa nazar pencere önünde Kâmrân Şâh için kıızıl altundan taht kırmışlar ve yâkût ile ol tahtı bezemişler”(10a-10b)*

Hikâyede savaş sahneleri ile ilgili her nesne, ses, görüntü ve hareket dikkat çekici bir üslupla tasvir edilir. Kâmrân Şâh'ın askerî heybet ve azameti, harbe aletlerle hazırlanması şöyle anlatılır: *“anı gördiler ki Keşmîr yolunda yine tozlar direk direk olup toz içinden otuz iki mücevherli altun ser-‘alem zühûr eyledi şöyle ki âfâkı görünüp gelüp kıyâmetde ‘alâmet meger bu gelen Kâmrân Şâh idi bütün ‘askerleri gümüş ve altun tonlar ve cübbeler geymiş ve başlarında mi[ğ] ferlerellerinde yalın kılıç Kâmrân Şâh'ıñ rikâbında iki taraflı olup gelür bunların ardında altun teberlü mücevher yaḳalu zırhlar giymişler rikâb-ı pâdişâhîde yaya iki taraflı begler ve bunların ardında şâh için iki dâne beyâz fîli yan yana bağlayup üzerinde taht-ı pâdişâhî daḳı üzerinde çâder-i hümayûn kurulmuş taht üzerinde Kâmrân Şâh mücevherlere garḳ olmuş başında yidi*

*küngürelî tâc-ı Ferîdûn ve ardında kırk sekiz kât mehter-hânesini güldür güldür
çaldurup ve ‘azamet ile geçüp bâr-gâhına...” (17a-17b)*

Bu örneklere metinde sıkça rastlanmaktadır. Tasvir ve benzetmelerle anlatıcının, anlatımı daha belirgin ve canlı hale getirmeyi başardığı söylenebilir.

2.7. Hikâyedeki Nazım Şekilleri:

Klasik Türk edebiyatı mensûr hikâyeciliğinin örneklerinden biri olan *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ*'nın asıl kısmı nesir olmakla birlikte, hikâyede geçen heyecanlı ve duygulu kısımlar, başkahramanların diliyle manzûm olarak anlatılmaktadır. Metnin içerisinde geçen beyitler ve kıt'alar anlatıcı tarafından eklenmiştir. Hikâye içinde anlatıcının kullandığı manzûm kısımların dökümü aşağıdaki tabloda daha net görülebilmektedir:

Varak Numarası	Beyit Sayısı	Nazım Şekli	Aruz Kalıbı
7a	1	beyit	mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün
12b	1	beyit	mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ fe' ülün
13a	2	Kıt'a	fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün
14a	1	beyit	mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün
16a	1	beyit	fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün
21a	1	beyit	mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün
21b	2	Kıt'a	fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/ fâ' ilün
22b	1	beyit	mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün/ mefâ' ilün

22b	2	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
23a	1	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
24a	1	beyit	Mef' ülü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ülün
24a	1	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
24b	2	Kıt'a	mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün
24b	2	Kıt'a	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
26a	1	beyit	mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün
26a	1	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
26b	1	beyit	fe' ilātün/ me' ilātün/ fe' ilün
26b	2	Kıt'a	mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün
26b	2	beyit	?
28a	1	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
35b	1	beyit	mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün
36b	2	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
37b	1	beyit	mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün
38b	1	beyit	fe' ililātün/ mefā' ilün/ fe' ilün
40a	2	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
42a	1	beyit	mefā' ilün/ mefā' ilün/ fe' ülün

42b	1	beyit	mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün
45a	1	beyit	fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün
48b	2	beyit	mef' ülü/ mefā' ilü/ mefā' ilü/ fe' ülün
48b	1	beyit	fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilātün/ fā' ilün
49b	1	beyit	fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilātün/ fe' ilün
55a	1	beyit	mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün/ mefā' ilün

3.BÖLÜM

METİN HAKKINDA

3.1. Nüsha Tavsifi⁶⁸:

Hikâyet-i Dâm-ı Belâ adlı eserin ulaşabildiğimiz tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nu. 05267’de bulunmaktadır.

Baş:

" Râviyân-ı aḥbâr ve nâḫılân-ı âşâr ve muḥaddiṣân-ı rûzgâr şu yüzden ‘ayân ve bu yüzden naḫl-ı rivâyet eylemişlerdür ki sâbıkâ ıḳlîm-i Hind serḫadlarında bir şehir var idi ismine şehir-i Serendîb dirler idi... " (1b).

Son:

"... Kâmrân Şâh daḫı gündüz şikâra gice Keldâfrîd ile zevḳ [u] şafâda oldılar işte benüm ‘ömrüm bu menḫabeyi Kâmrân Şâh târiḫe yazup itmiş ki eger bundan soñra bu daḡa çıḳmaḳ murâd itdün bu belâları gözine olsun dimiş ve's-selâm. " (61a).

⁶⁸ Bu bilgilerin aktarılmasında kütüphane katalogundan da yararlanılmıştır.

Eser 61 yapraktan oluşmaktadır. 230×140-165×100 mm. ebadındadır, her sayfasında 15 satır yer almaktadır. İlk yaprağında “Es-seyyid Ahmed Hamid’in mührü bulunmaktadır. Hızlı yazmaya müsait olduğu için el yazılarında çoğunlukla tercih edilen rik‘a hattıyla yazılmıştır. Metnin tümünde siyah mürekkep kullanırken, metinde geçen beyitler kırmızı mürekkeple ayırt edilmiştir. Nüshanın sonunda istinsah tarihi olarak 1259/1843-44 yılı belirtilmiştir.

3.2. Çevriyazılı Metinde İzlenen Yol⁶⁹ :

1. Metinde imla birliği bulunmamaktadır. Bu sebeple birlik sağlanması için metin tespiti klasik imlaya göre yapılmıştır.
2. Metne yapılan eklemeler [] işareti ile gösterilmiştir. Okunamayan yerler ise ... ile belirtilmiştir. Anlaşılanmayan yerlere (?) işareti konulmuştur.
3. Atıf vavları " u, ü, vü, ve" şeklinde alınmıştır.
4. Farsça kelimelerin arasına “-” işareti konulmuştur: “dil-âver”, “gül-âb”, “bâr-gâh” gibi.
5. Metinde yer alan imlası yanlış kelimeler, transkripsiyonlu metinde düzeltilip yanlış yazımlar dipnotlarda gösterilmiştir.
6. Metinde yer yer “ñ” ile yazılması gereken ekler “n” harfi ile yazılmıştır. Bunların tespit edilebilenleri düzeltilmiş ve dipnotlarda gösterilmemiştir.
7. Hikâyede yer alan manzumelerin şairleri tespit edilebilenleri dipnotlarda belirtilmiştir.

⁶⁹ Bu bölümün hazırlanmasında Müjgan ÇAKIR ve Hanife KONCU'nun **XVI. Yüzyılın Bir Aşk Hikâyesi Medhî'nin Şîr-i Dilîr Bâ-Mîhr-i Münîr** adlı kitabından yararlanılmıştır.

8. Metinde kullanılan çevriyazı işaretleri şöyledir:

ا (l)	a, ā	ص	ş
ا (l)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	s	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك، گ	K, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v, u, ū, ü, o, ö
ز	z	ه	h, a, e
ژ	j	لا	la, lā
س	s	ي	y, ı, i, ī
ش	ş	ء	’

3.3. TRANSKRİPSİYONLU METİN:

Hikāyet-i Dām-ı Belā

1b

(1) Rāviyān-ı aḥbār ve nāḳılān-ı āṣār ve muḥaddiṣān-ı rūzgār şu yüzden ‘ayān ve bu yüzden naḳl-ı (2) rivāyet eylemişlerdür ki sābıḳā⁷⁰ ıḳlīm-i Hind serḥadlarında bir şehir var idi ismine şehir-i Serendīb (3) dirler idi ve ol şehre ḳarīb Serendīb Dağı var idi ki ḥazret-i Ādem (a.s.) türbe-i şerīfi (4) ol dağdadur ve bu şehir-i Serendīb'ün bir serḥadı daḳı Zābūlistān idi ḥattā ol vaḳitte İrān (5) zemīnde şehir-i Medāyin'de olan şāhuñ ismine İsfendiyār-ı māhī-beden(?) ve İsfendiyār-ı Rūyin-ten dirler idi ḥattā ba‘zı ‘aḳāid kitāblarında gördüm ki İsfendiyār bir yetim bāğından bir ağaçdan (7) bir dal ḳırup bir maḥalle dikmiş āḫırü'l-emr mürūr-ı eyyām ile ol dal bir ulu ağaç oldu (8) Zābūlistān sultānı olan Zāloğlı Rüstem-i Dastān ile İsfendiyār ceng ederler idi (9) āḫırü'l-kār Rüstem İsfendiyār'dan ‘āciz ḳaldı zīrā İsfendiyār'ın vücūdı balıḳ gibi pul (10) pul⁷¹ idi hīç bir ālāt-ı ḥarb te’sīr itmez idi āḫır Rüstem pir pederi Zāl'ün te‘allūmi üzere

⁷⁰ sābıḳā: şābıḳā (metinde).

⁷¹ pul: bul (metinde).

2a

(11) bir ağaçdan iki çatal bir ok düzüp İsfendiyâr'ı ol ok ile gözleri[n]den urup (12) düşürdi İsfendiyâr düşünce Rüstem'e yalvarup itdi senûn benüm üzerümde haqquñ (13) çokdur getür elûn bir kere öpeyüm diyince hemân Rüstem çeki taşı kadar o gürz-i gāv-seri (14) uzatdı İsfendiyâr gürz-i gāv-seri nasıl çıktı ise barmaqları kaçup demürler (15) barmaqları arasından hamûr gibi dışarı uğradı el-hâşıl Rüstem'ûn ok yapduğı (16) ağaç meger İsfendiyâr'ûn dikdüğü ağaç idi yetimûn haqqı gitmedi kalmaduğı bundan (17) ma' lûm oldu hattâ ol gürz-i gāv-ser Nûşirevân' ûn oğlunuñ oğlu Keyhüsrev zamânına (18) kadar durur idi sonra nice oldu ma' lûm degül el-kışsa biz geledüm bizüm kışsamuza (19) Zâloğlu Rüstem dünyâdan gitdükden sonra etrâf gene fesâd ile dolup şehr-i Serendîb ve (20) Zâbül serhadı idi dâ'imâ ovalarında ceng eksük olmaz idi Zâbülistân şâhı (21) İslâm idi ammâ Serendîb şâhı mecûsî idi Ferruh Şâh dirler idi ve bu Ferruh Şâh'ûn bir vezîri var idi ismine Şâhîn Vezîr dirler idi bu Şâhîn Vezîr (23) Ferruh Şâh'dan gizli İslâm dîni tutar idi ve bu Ferruh Şâh'ûn dâr-ı dünyâda (24) bir oğlu var idi ismine Kâmrân Şâh dirler idi bigâne-i 'âlem idi her fende (25) mâhir ve cemî'-i 'ulûmda behremend idi ve bu ıklîmûn şâhib-kırânı idi çünkü Şâhîn

2b

(26) Vezîr gün görmüş pîrlerinden idi dâ'imâ Kâmrân Şâh'ı kendi terbiye ider idi her bād (27) dîn-i İslâm yolına sevķ ider idi ve at binmede kılıç kuşanmada ve ok atmada ve sâ'ir (28) harbe dâ'ir âlâtda şehr-i Serendîb'de Kâmrân Şâh gibi yok idi bu minvâl üzere (29) tamâm Kâmrân Şâh on iki yaşına girdi ve pederinden gizli dîn tutup (30) el altında beş altı yüz kimsene İslâm'a getirüp dâ'imâ bunlar ile müşâhabet (31) ider idi günlerden bir gün pederi Ferruh Şâh tefekkür idüp kendi oğlu Kâmrân Şâh'ı (32) yirine pâdişâh

idüp gitdi inzivāya çekile bu hulyā ile gice yatup (33) ‘ale’ş-şabāḥ bir ‘aẓīm dīvān eyleyüp Ferruḥ Şāh geçüp tahtına oturup ehl-i (34) dīvān daḥı gürūh gürūh gelüp ‘alā merātibihim herkes yirlerine geçüp oturdılar (35) ve pehlivānlar daḥı şandalyelerine oturdılar ammā Kāmṛān Şāh şehzāde maḳāmında (36) oturmaz idi pehlivānlar hırāsetde pāy-ı taht⁷² şandalyesine oturur idi (37) bahādur olduḡı içün hīç kimse arḳasını yire getürmemiş idi anuñ içün (38) maḳāmında oturmayup şandalyede oturur idi gelüp pāy-ı taht şandalyesine (39) oturdı ta‘āmlar yendi şeker şerbetleri içildi ehl-i dīvān Ferruḥ Şāh'a (40) muntazır oldılar Şāh ne fermān idecek diyü herkes başların şalup durdılar

3a

(41) Ferruḥ Şāh baş ḳaldurup dīvān ehline baḳup itdi ey benüm vezīrlürüm ve ey (42) benüm şāhib-serīrlürüm bugünkü dīvānumuñ aşlını bilür misüñüz diyince ehl-i dīvān (43) ayak üzere ḳalkup du‘ālar idüp ḥayır padişāhum emīr sizindür buyurun diyüp (44) oturdılar Ferruḥ Şāh itdi benüm dār-ı dünyāda bir evlādum ḥāliyā şāhib-ḳırān-ı (45) dehrdür andan ḡayrı vāriş-ı taḥtum⁷³ yokdur ben de ḡayrı pīr oldum dünyādan el çeküp ‘ibādete (46) meşḡul olsam gerekdür dilerüm ki oḡlum Kāmṛān Şāh'ı kendü tahtuma oturtup da (47) re‘āyayı aña ışmarlayayum emr ü muḥāfazasını o benden güzel dikkat ider siz ne (48) dirsüñüz diyince ehl-i dīvān emir pādişāhindur diyüp sükūn eylediler lākin (49) Kāmṛān Şāh ḥaz⁷⁴ itmedi niçün şāhib-ḳırān olduḡından dā’ima o şikārlarda gezerdi (50) şimdi padişāh olunca cemī’-i meşāliḥ-i memleket kendü üzerinde ḳalup başka bir şey (51) idemeyince ammā ne çāre meclise muntazır oturdı bir de Ferruḥ şāh

⁷² taht: taht (tüm metinde).

⁷³ tahtum: tahtum (metinde).

⁷⁴ ḥaz: ḥaz (metinde).

kalķup ođlı (52) Kāmrān Şāh'uñ elinden tıttup taķt űzerine alup evvelā kendi bī'at (53) eyledi Kāmrān Şāh ayak űzere durup ehl-i dīvān bī'at eyleyűp műbārek- (54) bād didiler bu ĥuŗűŗa⁷⁵ Şāhīn Vezīr ġāyet ĥaŗ⁷⁶ eyledi bir ķaķ ġűn sűr-ı hűmāyűn (55) olup eŗrāf [u] eknāfa nām[e]ler gidűp begler ve paŗalar ve Ferruķ Şāh tarafında

3b

(56) olan řāhlar ġűrűh ġűrűh ġelűp ĥil'atlarını ġiyűp bī'at idűp menŗűrları alup (57) herkes kendű diyārlarına gidűp zevķ [ű] řafāda oldu ġűnlerde bir ġűn Ferruķ Şāh (58) Kāmrān Şāh'ı kendi ĥarem-i ĥāŗŗına⁷⁷ da'vet idűp uműr-ı devlete dā'ir bir vāfir naŗīhat (59) idűp ıŗmarladı Kāmrān Şāh pederinűñ elin⁷⁸ űpűp ġelűp taķt-ı civān- (60) baķtına iclās eyledi bundan űoñra Ferruķ Şāh bir sene ĥayātda olup āķır bāġ-ı (61) 'űmrine ĥazān ġirűp ĥarāba yűz tűtdi bir ġűn emānetini řāhibine teslīm (62) eyledi defn itdiler kırķ ġűn ye's [ű] mātemini tűtup siyāh libāslar ġiydiler (63) kırķıncı ġűn mātem libāslarını ķıķarup yine kendi uműr-ı saŗānatın icrā baŗladı (64) bir ġűn Şāhīn Vezīr Kāműran Şāh'uñ tenhāsına ġelűp dīn-i İslām'ı āŗıkāre (65) itmesini recā eyledi Kāmrān Şāh daķı műnāsib ġűrűp sākin ol ey vezīr-i (66) ĥāŗ benűm daķı murādam budur diyűp eŗrāf [u] eknāfa nāmeler ġűnderűp (67) İslāma da'vet eyledi ve řehrde daķı műnādīler nidā itdirűp her kim (68) İslām'a ġelűrse ne ĥoŗ⁷⁹ ālā gelmezse ķatl iderűm diyű ĥaberler

⁷⁵ ĥuŗűŗ: ĥuŗűŗ (metinde).

⁷⁶ ĥaŗ: ĥaŗ (metinde).

⁷⁷ ĥāŗ: ĥāŗ (metinde).

⁷⁸ elin: elűñ (metinde).

⁷⁹ ĥoŗ: ĥoŗ (metinde).

gönderdi (69) ehl-i ıklīmūñ ma‘lūmı oldu bilürler ki Kāmrān Şāh ile başa (70) çıkamazlar āhır şūrā⁸⁰ idüp kimi İslām'a geldi ve kimi āhır diyārlara

4a

(71) gitdiler bu minvāl üzere tamām Kāmrān Şāh on altı yaşına girüp günden (72) güne devlet-i hüsni ziyāde oldu başladılar eṭrāf şāhlar kızlarını ‘arz eylemeye (73) ammā Kāmrān Şāh birisini begenüp qabūl eylemedi bir gün Kāmrān Şāh’uñ cānı (74) şıķılıp Şāhīn Vezīr'e emir eyledi şayd [u] şikār içün tedārūk göre zīrā (75) bu şehirlerde ‘ādet-i padişāhlar ava gitseler üç dōrt ay giderler idi (76) Şāhīn Vezīr beş biñ dil-āver erlerinden ayurup ḥaymeleri⁸¹ ve bār-gāhları (77) şehirden taşra çıkarup ḥāzır eyleyüp Kāmrān Şāh'a ḥaber virdiler Kāmrān (78) Şāh daḥı yerine lālasını ta‘yīn eyleyüp kendileri kaşd-ı şikār diyüp gitdiler (79) ammā sen kışşayı başka yüzden diñle meger bu şehir-i Serendīb'e qarīb bir dağ (80) var idi ismine Cāzū Dağı dirler idi bunları bu dağa doğrı uğrayup (81) Şāhīn Vezīr ile Kāmrān Şāh bu dağūñ ġarā’ibinden soḥbet iderler idi bu dağ (82) öyle bir dağ ki pek mübālağa yüksek degül lākin devr-i Ādem'den beri bu dağa (83) kimse çıkmamış ve çıkan daḥı gelmez üstünde ne vardur kimseler bilmez ammā Kāmrān (84) Şāh Şāhīn Vezīr'den bu ġarā’ib soḥbetleri işidine bu dağa çıkmasını (85) tefekkür iderek ve bu soḥbet ile bir ‘azīm saḥrāya⁸² geldiler derḥāl Kāmrān Şāh

⁸⁰ şūrā: şūrāya (metinde).

⁸¹ ḥaymeleri: ḥaymeleri (metinde).

⁸² saḥrā: saḥrā (metinde).

4b

(86) emir idüp bār-gāhlarını kırdurup ârām itdiler ve Kāmrān Şāh'uñ adamları (87) şikār aramak için etrafa dağıldılar her yirleri envā' dürlü şikārlar (88) getürüp yiyüp içüp zevk [u] şafāda oldılar tamām bu minvāl üzere kırk gün (89) bu şahrāda oturdılar kırk birinci günü Kāmrān Şāh kendüsi şikāra gitmek (90) murād eyleyüp yanına beş on adam alup dağa doğru şikāra gitdi (91) bir vāfir gezüp âhır yolları bir meşelik orman kenārına uğrayup gördiler ki (92) bir çeşme ve üzeri şafhadur çimenleri bir güzel maḥal Kāmuran Şāh emir idüp (93) şafhanuñ üzerine iḥrām serüp Kāmrān Şāh geçüp qarār eyledi biraz ta'ām (94) getürüp Kāmrān Şāh yiyüp içüp eglenürken nā-gāh bir de anı gördiler ki (95) meşe içinden bir arslan zuhūr eyledi hemān etbā' ilerin her biri bir ağaç üzerine (96) çıkup ḥayretde⁸³ kaldılar bir de anı gördiler ki Kāmrān Şāh'uñ elinde cām (97) var idi hemān nūş idüp şıçrayup sağ elüñ sol gürzgāhına sol (98) elüñ sağ gürzgāhına koyup yüzün Haḫ dergāhına tutup cān u gönülünden (99) derün [u] dil[den]⁸⁴ ve şā'ika-ı burūc-ı bedenden öyle bir na'ra-i cān-sūz-ı ra'd-vār çıkar(100)dı ki zemīn [ü] zamān zelzeleye gelüp çarḥ-ı āsumān velveleye gelüp yirler girībān-ı

5a

(101) 'āşık gibi çāk çāk olup ḫubbe-i felek-i Dimişķī ḫās-ı tunc-havān mişālī çınkır çınkır (102) çınlayup tozıdur alay malay zemini (?) bürüdi ağaç üzerinde olan etbā' iler (103) yoğılmış tavuḫ gibi cümlesi yüzi üzere şapur şapur dökilüp arslan da (104) şiddet-i na'radan bel bel bakmaya başlayup hemān na'rasını tekrār eyleyüp arslanuñ (105) na'radan zehresi çāk olup düşdi hemān Kāmrān Şāh ḫançer çeküp arslanı (106)

⁸³ ḥayretde: ḥayretde (metinde).

⁸⁴ dil[den]: dilüñ (metinde).

ķulaķdan ķulaga boĝazlayup gözleri şas-ı p r-h na dönüp gelüp (107) řafŗa üzerine baķdı ki etb 'ılar yüzleri üzerine d şmişler bre n -bek rlar (108) n'olduŗuz ķalk un diyüp anlar daŗı başlarını ķaldurup gördiler ki K mr n (109) ş h arslanı  ld rmiş bunlar řayr n⁸⁵ oldılar K mr n ş h oturup 'ayş [u] (110) n şa meřĝül oldu n ĝ h meşe içinden bir oķlanmıř  h  çıkageldi (111) hem n K mr n ş h oķ [u] yayını eline alup bir oķ ile  h y  düşürüp (112) derŗ l boĝazlayup getürüp oturduĝı aĝaca aş kod   h n n (113) arķasından meşe içinden bir bey z⁸⁶ at üzerinde bir iŗtiy  [r] p r-i n r n  zuh r (114) idi gelüp K mr n ş h'a 'ařķ eyledi alup buyurun p r m didi p r itdi (115) oĝlum  h  benüm şik r mdur niçün aldun didi K mr n ş h itdi at binen n

5b

(116) av alanındur gerçi oķ ile urmışsu  l kin düşmemiş ben urup düşürdüm (117) benüm oldu ben bu  h y  keb b yapdurayum birlikde şora ge  rel m diyince p r itdi (118) şayr  ben bu şik rı sa na virmem elbetde alurum diyince K mr n ş h itdi baķ şu iŗtiy r n (119) zor  daŗı var ben virmeyince benüm el mden nice alursun didi p r itdi eger er ise n (120) şadi meyd n diyü atını meyd na s r de K mr n ş h ĝazaya gelüp hem n atına (121) binüp 'azm-ı meyd n eyledi p r itdi de baķalum şamle eyle göreyüm erlig  n nicedür (122) didükde ş h itdi ben ř ŗib-ķır num evvel şamle eylemem sen eyle didi p r itdi (123)  yle ř ŗib-ķır num diyü l f atma ř ŗib-ķır n diyü arķasına kimse yire get rmeyene (124) dirler didükde K mr n ş h tekr r ĝazaba⁸⁷ gelüp söyleşüp izleşüp ş h (125) evvel şamle eyledi n ze [v ] g r z ile şayl  ceng eylediler l kin p r şayl  zorl 

⁸⁵ şayr n: şayr n (metinde).

⁸⁶ bey z: bey ş (metinde).

⁸⁷ ĝazab: ĝazab (metinde).

(126) gelüp Kāmrān Şāh'uñ kanı qurıdı ve 'āciz qaldı hemān Kāmrān Şāh ... (127) el gürz-i girāna urup pīre bir gürz öyle urdı ki eger bir tağa ursa (128) idi ol dağı toz gibi ider idi pīr men' idüp şāh itdi hemān qanuma (129) etmek doğrar bu pīr diyüp dal kılıç olup bir kılıç havāle eyledi pīr anı dağı (130) men' idüp nevbet pīre gelince naşıl bir gürz urdıysa Kāmrān Şāh 'aklı gidüp

6a

(131) bayıldı pīr etbā'ilere itdi gelün şāhuñuz aluñ götürün eger er ise şabāḥ⁸⁸ yine burada (132) bulayum diyüp yine meşelik içine girdi gitdi etbā'iler gelüp Kāmrān Şāh'ı alup(133) iḥrāmuñ üzerine yaqurup yüzine gül-āb serpüp Kāmrān Şāh'uñ 'aklı başına (134) geldi gördi kim ağızından burnundan acı acı şular gelür ve bir tarafı dutmaz olunmuş āh (135) idüp felek aynasını siyāh idüp itdi 'acabā ol pīr nereye gitdi ve bu ḥāl (136) ne ḥāldür didükde etbā'ılar aḥvāli bir bir ḥikāyet eylediler ve şabāḥ⁸⁹ sizi yine burada (137) bulacaqdur didiler Kāmrān Şāh itdi ben ol pīri iḥtiyārdur diyü gözüm (138) kesdürmedüm gāfil bulundum şabāḥ⁹⁰ ḥaqqından gelürem diyüp qalkup atına binüp (139) doğru bār-gāhına geldi lākin aşlā yüzi gülmeyüp dā'imā ol pīrūñ ḥālini (140) tefekkür eyler idi ammā bu mācerā 'asker içinde şöhret buldı ki şāhumuz bir arslanı bir na'ra (141) ile öldürmüş şoñra bir iḥtiyār ādem gelüp şāhı bir gürz ile düşürmiş şabāḥ (142) yine cenge gidecek imiş diyü ḥalkuñ dilinde gezerken bu söz Şāhīn Vezīr'ūñ (143) qulağına degdi vezīr-i nükte-şinās bir vāfir tefekkürden şoñra

⁸⁸ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

⁸⁹ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

⁹⁰ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

ne hâldür bilmedi (144) aḥşām olunca doğru Kāmrān Şāh'uñ bār-gāhına gelüp şāhı ğam-
gīn (145) görünce su'āl itmeyüp başka yüzden şöḥbet itdiler hele vakt gelüp herkes

6b

(146) bār-gāhına gidüp yatdılar ammā Kāmrān Şāh şabāhı⁹¹ dar idüp 'ale'ş-şabāhı⁹²
kalkup (147) yanına beş ādem alup doğru o meşelige geldi Kāmrān Şāh meydān
ortasında (148) iken meşe içinden pīr zuhūr idüp gelüp Kāmrān Şāh'a muḳābil olup 'aşk
eyledi (149) Kāmrān Şāh 'aşkuñ alup ceng itmege başladılar ammā bugün ne pīr şāha
ġālib geldi (150) ve ne şāh pīre ġālib geldi bu minvāl üzere ceng iderlerdi lākin pīr
murād (151) eylese Kāmrān Şāh'ı bir fiske ile yıkardı hele aḥşāma kadar ceng idüp (152)
aḥşām olup pīr itdi var bu gece daḥı ārām eyle şabāh yine seni beklerüm er iseñ (153)
gel diyüp vedā' idüp meşe içine gitdi şāh daḥı gitdi bār-gāhına gelüp (154) ārām itdi işte
benüm ömrüm Kāmrān Şāh ile pīr bu hāl üzere otuz gün ceng (155) itdiler şāhuñ
ġazabı⁹³ ziyāde oldı bu hāl ile herkesuñ ağzında bu şöḥbet (156) gezerdi şāhumuz şāhib-
kırānum diyü da'vā iderdi ve bir arslanı bir na'ra ile helāk (157) itmiş iken bir ihtiyār
ādemden 'āciz kalmış diyü söylenürdi Şāhīn Vezīr de (158) bir vaktini bulup şoramadı
ve bu şöḥbetler Kāmrān Şāh'uñ daḥı kulaġına deġerdi (159) ġāyet gücine giderdi ammā
ne çāre elden ne gelür işte bu minvāl üzere otuz birinci (160) günü 'ale'ş-şabāhı⁹⁴ Kāmrān
Şāh atına binüp doğru maḥall-i ma' hūda geldi görürdi ki

⁹¹ şabāh: şabāh (metinde).

⁹² şabāh: şabāh (metinde).

⁹³ ġazabı: ġazabı (metinde).

⁹⁴ şabāh: şabāh (metinde).

7a

(161) pîr meydân ortasında Kâmrân Şâh'ı bekliyor şâh varup pîre 'aşk eyledi (162) pîr 'aşkuñ alup Kâmrân Şâh pîre itdi pîrüm ne hikmetdür bu nice zamândur evvel (163) meydâna girdüm seni beklerdüm bu gün meydâna sen evvel girdün de imdi hamleyi dahı (164) sen evvel eyle diyince pîr itdi sen bilmezsin buna resm-i pehlevânî ve kâ'ide-i şâhib-kırânî (165) dirler bir pehlivân haşmindan⁹⁵ ayırd olmak murâd idince meydâna evvel girer oğlum meydân (166) erenlerindür eger ayırd olmak dilerseñ hamle eyle diyince Kâmrân Şâh gazaya gelüp (167) el nîzeye urup evvel hamle eyledi başladılar ceng itmeye ol gün yetmiş (168) iki dürlü ceng itdiler gâyet pîr şâhı kemend ile atından aşğa indirüp (169) Kâmrân Şâh'a dü elini teslîm eyledi Kâmrân Şâh üç def a zor⁹⁶ eyledi pîri (170) bir nedenle oynadamadı eger Kâmrân Şâh evvel zori⁹⁷ bir çınâr ağacına itse (171) idi kökiyle söker idi imdi nevbet pîre gelince pîr Kâmrân Şâh'ıñ dü elinden (172) tutup bir zor idüp Kâmrân Şâh'ı kolu üzerine alup pîr bu beyti (173) okudu **Beyt:** *Şikâr kıla kanı kademden alma der-kârum (?)*⁹⁸ / *Qolumda Hüsrev-i de* (174) *hrin benüm 'anqâ-i şahbâzum* diyüp kaldurup Kâmrân Şâh'ı arkası (175) üzerine yire yaturdı Kâmrân Şâh'dur gözini açup pîri bülbül gibi

⁹⁵ haşmindan: haşmindan (metinde).

⁹⁶ zor: zör (metinde).

⁹⁷ zor: zör (metinde).

⁹⁸ mısra'ın vezni bozuktur.

7b

(176) sīnesi üzerinde gö[rü]nce āh idüp felek āyinesi[ni] siyāh eyledi pīr itdi (177) baña bende olur mısın yokşa keserüm başını döker kanını qaldururum ‘ālemden nām u nişānını (178) diyince Kāmrān Şāh tekrār āh idüp kes başımı dök qanımı qaldur ‘ālemden (179) nām u nişānımı bu ‘ār ile diri olmaqdan ölmek yegdür diyüp başladı (180) ağlamaya pīr gördi ki bir dürlü ser-fürü itmez gözinüñ yaşını görüp merhamet (181) idüp derhāl gögsünden qalkup Kāmrān Şāh'a şarılup elinden (182) öpüp didi ey oğlum ğam degül senüñ arqanı yire getüren yabancı degüldür (183) on sekiz şāhib-qırānuñ üstādı olan Hızır (a.s.) benüm didi ammā Kāmrān (184) Şāh Hızır (a.s.) kimdür bilmez idi yine ser-fürü itmeyüp itdi kim olursan (185) ol baña ölmek yegdür diyüp hırsından yine ağlamağa başladı Hızır (a.s.) itdi (186) ey oğlum niçün ağlarsın ben meşhūr-ı āfāk olan Hızır (a.s.) ne qadar şāhib-qırān (187) geldiye ‘āleme cümlesinüñ arqasını yire getürdüm ceng öğretüm hattā (188) onlar öyle bir şāhib-qırān idiler ki dünyāda arqasını benden ğayrı kimse yire (189) getürmemişdür didükde Kāmrān Şāh ta‘accüb idüp pīr ile berāber gelüp (190) iḥrāmuñ⁹⁹ üzerine oturdılar Hızır (a.s.) itdi ey gözüm nūrı sen şāhib-qırānsın

8a

(191) ammā ıqlīminde şāhib-qırānsın yokşa ‘āleme şāhib-qırān degülsin didi (192) Kāmrān Şāh itdi ‘acabā bu ‘ālemde senden ğayrı benüm gibi qıvvetli ādem var mıdur didi (193) Hızır (a.s.) belī vardır hattā Sind'de Seylān Şāh'ıñ yanında bir pāy-ı taht¹⁰⁰ pehlevānı (194) vardır senden qıvvetlidür anuñ içün ben saña geldüm sen İslāmsın

⁹⁹ iḥrām: iḥrām (metinde).

¹⁰⁰ taht: taht (metinde).

İslām dīni (195) āşikār olup saña kimse ğalebe itmeye hem daḥı Seylān Şāh büt-perestdür (196) sen anlara ğālibsın qorqma saña naşīhatum olsun qan dökmeve heves (197) itme elbette gezen kâfiri hemān İslām itmege sa'y eyle İslām dīnini āşikāre (198) itmeye çalış ve işte saña bir yay ile üç ok bu okları ne kadar atarsan (199) eksilmez bu üç ok yine sende durur zīrā İsm-i A'zam yazılıdur bu ıqlimde cāzūlar (200) çokdur saña ziyān idemezler bu okı atınca [cā]zūlukları bātıl olur saña kār (201) eylemez diyüp ve buna beñzer nice naşīhatlar eyledi Kāmran Şāh itdi ben daḥı 'āleme (202) şāhib-kırān olmasını recā iderüm 'acabā mümkün olur mı diyince Hızır (a.s.) itdi (203) ḥayır oğlum bu şāhib-kırānlık istemekle olmaz dār-ı Haq'dur onlar şāhib-kırān (204) oldılar ammā emr-i Haq ile öldiler nizām-ı 'ālem itmek için evvelā dünyāya (205) şāhib-kırān olan ḥazret-i Ādem (a.s.) evlādlarından Keyumers olup dīvler ile

8b

(206) ceng eyledi anuñ zamānında İslām dīni āşikāre idi Keyumers'den soñra Siyāmek (207) oldu soñra Hūşeng oldu soñra qarındaşı Qahramān-ı Qātıl oldu ve qarındaşı (208) Cemşid daḥı şāhib-kırān idi soñra ḥazret-i Süleymān (a.s.) pāy-ı taḥt Sām-ı süvār (209) oldu soñra Zāl'uñ oğlu Rüstem-i Dāstān oldu bunlar 'āleme şāhib-kırān (210) oldılar bu tertib ile imdi oğlum durma İslām dīni[ni] āşikāre it (211) her dā'im kâfir ile ğazā eyle diyüp vedā' idüp orman içine girüp (212) gitdi Kāmran Şāh bunuñ kim olduğunu bilmedi ammā ğazabı tesk[ī]n oldu derḥāl (213) Kāmran Şāh daḥı atına binüp bār-gāhına doĝrı gelmede hem daḥı kendi kendiye (214) ta' accüb idüp dir bu Hızır (a.s.) ne 'acāyib ādem olur benüm ile hem ceng ider hem daḥı (215) baña ceng öĝredür diyerek bār-gāhına geldi 'askerler gördiler ki şāhuñ (216) bugün sürürü vardır Şāhın Vezir daḥı Kāmran Şāh'uñ sürürünü görünce (217) hemān qarşılayup alup Kāmran Şāh'ı bār-gāhına girdiler

Kāmrān Şāh (218) tahtına¹⁰¹ oturup Şāhīn Vezīr dağı şandalyesine oturup Kāmrān Şāh (219) başına gelen aḥvālī bir bir Şāhīn Vezīr'e naql eyledi vezīr bu pīrin kim (220) olduğunu bilüp itdi Şāh'um saña müjde olsun ol pīr didügin ḥazret-i Hızır (a.s.)'

9a

(221) dur diyüp menḳabe-i Hızır (a.s.)'dan bir vāfir naql eyledi ve Hızır (a.s.) kimlere gelür anı dağı beyān (222) eyledi Kāmrān Şāh kemālīyle mesrūr olup emr idüp şabāḥ¹⁰² erkenden bār-[gā]hları (223) bozup atlarına binüp herkes şehir-i Serendīb diyüp gelürken yolları gine Cāzū (224) Dağı'na uğradı Kāmrān Şāh bu sefer Şāhīn Vezīr'e dağıñ aḥvālīni diḳḳat (225) ile su'āl idüp ve kuvvetine maḡrūren dağa çıḳmağa niyyet idüp ḳal[b]inde gizledi (226) ammā bī-çāre bilmez ki bu dağıñ sebebine iki dürlü belāya uğrasa gerek ne ḥāl ise (227) dağıñ 'acā'ib ve ḡarā'ib ḥikāyātını Şāhīn Vezīr naql idüp giderlerdi şehre yakın (228) ḳalınca ḥaber olup ahālī-i şehir ve erkān-ı devlet cümlesi Kāmrān Şāh'a ḳarşu çıḳup (229) 'izzet [ü] ikrām ile sarāyına getürdiler Kāmrān Şāh doḡrı kendi sarāyına (230) gelüp istirāḥat eyledi erkān-ı devlet dağı yirlü yirlerine gitdiler bir ḳaç gün (231) bu minvāl üzere olup bir gün 'ale'-ş-şabāḥ Kāmrān Şāh dīvān kūslarına ṭurralar (232) urdurup ehl-i dīvān birer ikişer gelüp cem' olup dīvān ḳurılıp Kāmrān (233) Şāh ehl-i dīvān ile görüşüp şöḫbetler iderler idi Kāmrān Şāh dağa (234) çıḳmasını erkān-ı devlete söyleyecek oldu sonra yine tefekkür itdi eger söylersem belki (235) māni' olup beni kendi ḥālūme ḳomazlar kendüm bir gün yalnız şikāra götüreyüm çıkarum

¹⁰¹ tahtına: tahtına (metinde).

¹⁰² şabāḥ: şabāḥ (metinde).

9b

(236) diyüp bu esrârı gizledi hele dîvân dağıldı herkes gitdiler ve bunun üzere altı ay
 (237) geçdi Kâmrân Şâh dâ'imâ mecûsiler ve büt-perestler ile ceng ider idi ve eṭrâf
 şâhları¹⁰³ (238) dahı dâ'imâ kızlarını Kâmrân Şâh'a 'arz iderler idi Kâmrân Şâh ise
 dağa(239) çıkmasını tefekkür itmeden dünyâya bakmaz idi ve kızların birisini kabûl
 itmeyüp ve gice (240) gündüz uykular uyumayup 'aql [u] fikri Câzû Dağı'nda idi âhır
 bir gün şabra (241) kararî kalmayup gizli Şâhîn Vezîr'i getürdüp Kâmrân Şâh derd-i
 derûnuñ (242) Şâhîn Vezîr'e haber virdi vezîr-i fikr-endiş bir vâfir tefekkür idüp 'aqlı
 başından (243) gitdi itdi şâhum böyle işler 'acele ile olmaz murâdın dağa çıkmak mı
 yokşa (244) üstinde olan ġarâ'ibi görmek mi diyince Kâmrân Şâh itdi üzerinde olanı
 görmek (245) isterüm yokşa üstine çıkmak murâdum degüldür didi Şâhîn Vezîr Kâmrân
 Şâh'dan (246) bir hafta mühlet alup kâlkup gitdi sarâyına gelüp bir hafta düşünüp
 tefekkür (247) eyledi bir çâre bulamayup âhır bunu fikr eyledi ki bu Câzû Dağıñ
 kenârına bir yüce (248) yidi kat bir köşk binâ eyleyüp ve dâ'imâ nazar olup Kâmrân Şâh
 ol köşke gelüp (249) dağıñ üzerindeki görşün ve bu tedbîri kendü kendüye ma'kûl
 görüp bir gün kâlkup (250) doğru dîvân-ı Kâmrân Şâh'a gelüp yir öpüp geçüp gitdi
 makâmında karar eyledi

10a

(251) ve ehl-i dîvân dağılup cümlesi kendüñden sonra bu köşki binâ itmesini Kâmrân
 Şâh'a (252) 'arz eyledi Kâmrân Şâh ġâyet hâz¹⁰⁴ eyledi Şâhîn Vezîr'e haylî¹⁰⁵ ihsânlar

¹⁰³ şâhları: şâhlara (metinde).

¹⁰⁴ hâz: ġâz (metinde).

¹⁰⁵ haylî: ġaylî (metinde).

idüp (253) ‘aqlına taḥsîn eyledi ve bu ḥuşûş için biñ kîse altun virüp emir idüp (254) durma hemân köşke mübâşeret eyle diyüp Şâhîn Vezîr'i gönderdi vezîr doğru (255) sarâyına gelüp emr idüp etrâf-ı memâlikde ne kadar mâhir dülger ve naḳḳâş var ise (256) cem‘ idüp köşke başladılar az vaḳitde yidi ḳat bir ‘âlî köşk binâ idüp tamâm (257) eylediler öyle bir köşk oldu ki gözler görmüş degül vaşşâflar vaşfindan ‘âciz olduğu (258) için biz daḥı vaşf idemedük imdi Kâmrân Şâh'a müjdeciler gelüp müjde (259) eylediler Kâmrân Şâh müjde getürenleri çerâğ eyledi ve bir gün tertîb-i dîvân (260) idüp köşke ziyâfet¹⁰⁶ ısmarladı Kâmrân Şâh ‘ale’s-şabâḥ bir ḳaç vezîr ile doğru (261) köşke gelüp gördi ki birinci ḳat sarı beyâz reng-i a‘lâ naḳḳâşlar hûner göstermişler (262) ve a‘lâ çuḳalar ile döşenmiş gözler ḳamaşur cilâsından Kâmrân Şâh taḥsîn (263) eyleyüp andan ikinci ve üçünci her biri bir rengde ve her biriniñ döşemeleri bir rengde (264) nihâyet yidinci ḳata ḳıḳdı gördi ki rûzgâr şiddetinden ḳulaḳlar ṭutulur Kâmrân (265) Şâh şafâsından raḳşa girdi ve bu yidinci ḳatuñ boyası a‘lâyîş ve şırma

10b

(266) ile incüden döşemeleri ve ṭavanı şom yaldız ve daḡa naḳar pencere öninde Kâmrân (267) Şâh için kıızıl altundan taḥt¹⁰⁷ ḳurmuşlar ve yâḳût ile ol taḥt bezemişler Kâmrân (268) Şâh geçüp ḳarâr eyledi ehl-i dîvân cem‘ olup Kâmrân Şâh emir eyledi köşki (269) düzen üstâdları getürdüp ol ḳadar in‘âm u iḥsân eyledi ki az ḳaldı (270) neccârlaruñ ‘aḳılları gidüp bî-hûş olayazdılar Kâmrân Şâh ile ehl-i dîvân (271) ḳalkup pencerelere gelüp etrâfı seyr iderek daḡa nâzır pencereye geldiler ne gördiler

¹⁰⁶ ziyâfet: şiyâfet (metinde).

¹⁰⁷ taḥt: taḥt (metinde).

(272) bu Cāzū Dağı öyle bir dağ ki zīrā dağa çıkmış yok ve çıkan dağı gerü gelmez idi
 (273) ve bir kimse bu dağ üsti nicedür bilmez idi bir de anı gördiler ki bir ‘ālī yüce
 (274) dağdur üzerinde olan elvān dürlü çiçekler ve bu dağın ortasında bir namāz-gāh
 (275) mişlinde bir şafha var ve ol şafhanuñ üzerinde bir kaç ağaç var ve ol şafhanuñ
 (276) üzeri çayır çimenler envā‘ otlar bitmiş bir zamān hayrān olup
 kaldılar ve bir vāfir (277) temāşā idüp gelüp oturdılar ta‘āmlar geldi yiyüp içdiler
 şükürler itdi (278) aḥşāma¹⁰⁸ kadar ol köşkte eglenüp aḥşām¹⁰⁹ olunca erkān-ı devlet ve
 Kāmrān Şāh (279) kalkup dağın şöḥbeti ile şehre geldiler işte benüm cānum bu minvāl
 üzere (280) Kāmrān Şāh ricāl-i devlet ile köşke bir kaç def a gidüp geldiler günlerde bir
 gün

11a

(281) Kāmrān Şāh yalnız gidüp temāşā iderken anı gördi ki iki dāne ceylan oynayarak
 (282) gelüp şafhanuñ eṭrāfında otlamaya başladılar Kāmrān Şāh ta‘accüb idüp itdi
 (283) ne ‘aceb bu ḥayvānlar dağdan ziyāde şafhada ot varken çıkup yimezler diyü (284)
 tefekkürde iken nā-gāh ceylanuñ biri şafhanuñ üzerine çıktı bir de Kāmrān (285) Şāh
 anı gördi ki bir duman dīvār gibi şafhayı ihāṭa eyledi ve ceylan (286) gā‘ib olup
 görünmez oldu dumandur havāya doğru çekildi ceylana (287) gā‘ib olmuş öbür ceylan
 feryād iderek dağdan inüp gitdi el-ḥāşıl Kāmrān (288) Şāh her gün buna beñzer nice
 ğarā‘ibler görürdi aḥşām sarāyına gündüz (289) köşkine gidüp bir nice ‘acā‘ibler seyr
 eyler idi āḥır bunuñ üzerine dağa (290) çıkmağa murādı¹¹⁰ ziyāde oldu Kāmrān Şāh bu

¹⁰⁸ aḥşām: aḥşām (metinde).

¹⁰⁹ aḥşām: aḥşām (metinde).

¹¹⁰ murādı: murātı (metinde).

hâlde ammâ beri tarafda Şâhîn (291) Vezîr dağı bir merâkda niçün bu bizim şâhumuz aşıla nisâ tã'ifesine meyl itmez (292) ve şâh ile gâyet güzel dağı yigirmi yaşında bir şehzâdesi yok 'acabâ nice (293) itsem bunu bir zenâna meyl itdürsem diyü bu fikirde idi âhır herçi bād-â-bād diyüp (294) bir gün bir neşât vaktinde Kāmrān Şâh'a bu şöhetleri açdı itdi şâhum (295) devlet-i hüsnüñ günden güne ziyâde olmaqdadır bu kadar etrâf şâhlar

11b

(296) kızlarını 'arz eyledi her biri Zelîhâ-yı şânî gibi birini kabûl itmedün birini sizin içün (297) istesek olmaz mı zîrâ bir evlâduñuz yok evlâd vâriş-i mülkdür ve bâ' iş-i şerefdür (298) bu kadar dîn düşmânları var iken ehl-i İslâm'ı eller elinde bırakmak revâ degüldür (299) degince Kāmrān Şâh itdi belî gerçek söyledün ammâ ben İslâm'um o şâhların kimi (300) mecûsî kimi büt-perestdür ben anlarıñ kızlarını nice alup neslûme karışdurayum ben alsam (301) bile kızlar İslâm olmaz didi Şâhîn Vezîr itdi şâhum bu ıklîmde nice hüsnâ (302) kızlar var tüccâr neccâr ve kimi vezîr ve kimi kibâr kızları her kanķısını begenürseñüz anı (303) alıñ diyüp Kāmrān Şâh'ı bir nice dürlü hîleler ile nisâ tarafına dâ'ir meyl (304) itdürdi bunıñ üzerine bir kaç gün geçdi bir gün köşke gidüp oturdı (305) Şâhîn Vezîr dağı beraber idi Kāmrān Şâh Şâhîn Vezîr'e emir eyledi zindândan (306) katl olacak âdemlerden bir kaç âdem getürtdi Kāmrān Şâh ol âdemlere eyledi ki (307) eger işbu dağıñ üzerine çıkup olan 'acâ'ibden baña haber getürürseñüz sizi (308) esîrlikden ve katlden azâd iderüm diyüp 'az[î]m ihsânlar va'dlar itdi bunlar emir (309) padişâhuñ diyüp ol esîrler dağı revân oldılar Kāmrān Şâh 'asker ile (310) dağıñ ertrâfını kuşatdı ve ol esîrler dağıñ üzerine çıktılar Kāmrān Şâh

12a

(311) ile Şāhīn Vezīr seyr iderler idi ol ādemler şafhanuñ yanına gelüp biri şafhanuñ (312) üzerine çıkdı evvelki gibi bir duman zuhūr eyleyüp ol şafhanuñ üzerinden ol (313) ādem ġā'ib oldı duman açıldı gördiler ki ol ādem yok bir biri ardınca (314) biş nefer ādem çıkdı bişi dağı ġā'ib oldı zīrā bunlar yidi nefer idi (315) ikisini köşkden işāret idüp girü çevirdiler bunlar der-ḥuẓūr Kāmran Şāh'a (316) gelüp du'ālar itdiler Kāmran Şāh su'āl eyledi anlar dağı Kāmran Şāh'ıñ gördüğü (317) gibi haber virdiler Kāmran Şāh ta'accüb idüp ġā'ib olan adamlar için eṭrāfa (318) fermānlar ve haberler gönderdi bu iki adamı çerāğ eyledi ve yigirmi günden soñra (319) gönderdiği ādemler gelüp ġā'ib olan ādemleri bulamaduk diyü haber (320) virdiler Kāmran Şāh ise gelen giden seyyāhlardan bu ġā'ib olan adamları (321) şorardı 'acabā nice oldılar diyü haber almak için aṣlā nām u nişānını (322) görmiş yok ġayrı Kāmran Şāh başladı bu dağa şikāra gitmeye ammā ol (323) ādemlerin ġā'ib olduğı şafhaya çıkmazlar idi yine bir gün köşke gelüp dağa (324) şikāra gidecek iken yoldan bir seyyāh¹¹¹ zuhūr eyledi Kāmran Şāh atıñ (325) başını çeküp seyyāha¹¹² su'āl eyledi ġā'ib olan adamlar için seyyāh¹¹³

12b

(326) ḥayır pādīşāhum ol mişli ādem görmedüm didi itdi Kāmran Şāh sen nereden (327) gelürsün seyyāh itdi ben diyār-ı Çīn'den gelürüm didi Kāmran Şāh bu seyyāha (328) sā'ir seyyāhlardan ziyāde in'ām [u] iḥsān eyledi **Beyt: Olacağ olur** (329) *çāre nedür*

¹¹¹ seyyāh: seyyāh (metinde).

¹¹² seyyāh: seyyāh (metinde).

¹¹³ seyyāh: seyyāh (tüm metinde).

*çār-nā-çār*¹¹⁴ / *Gerek kalbüñi giñ tut [u] gerek tar* (330) fehvâsıyla seyyâh da Kâmrân Şâh'ıñ ihsânına bedel koynundan bir deri (331) üzerinde nağş olunmuş bir taşvîr çıkarup Kâmrân Şâh'un eline şundı (332) Kâmrân Şâh taşvîri alup bağıdı ne gördi üzerinde yazmış ki bu taşvîr (333) halâ Çîn şâhı Fîrûz Şâh'ıñ kızı Keldâfrîd Bânû'dur diyü Kâmrân Şâh'ıñ (334) yüregi yandı diğğat ile bağıduğça fitili aldı ve seyyâh dağı bu hâli görüp tintini (?) aldı (335) Kâmrân Şâh ğayrı şikâra gitmeyüp dönüp köşke geldi etbâ'iler bu hâle (336) ta'accüb itdiler 'acabâ şâha ne hâl oldu diyü Kâmrân Şâh taşvîri tekrâr eline (337) alup diğğat ile nazâr itdi ne gördi bir ince miyân bir tûti-zebân hakîmdür (338) burun [u] lebleri mercân ol siyâh-gîsû 'anber-feşân kollar kızarmış çâh-ı zenehdân (339) dünyâya cennetden hûrî yâ ğılmân gelmemiş dünyâya mişli el-ân teneddür (?) vücûdı (340) deryâ-yı 'ummân 'adâlet şâhibi şanki Süleymân tahta¹¹⁵ cülûs itmiş kırmış bir dîvân

13a

(341) 'arz-ı hâl şunar 'âşıkklar her ân vişâla irmeye dökmede bârân-ı luğf-dâr olsun (342) gösterür ihsân ta'rîfe ne hâcet tavûs-ı cinân bir hûrî- peykerdür ki mişli (343) dünyâya ne gelmiş ve ne gelür hemân Kâmrân Şâh gördüğü gibi 'âteş-i 'aşka (344) düşüp **Kıt' a:** 'Âşıkka ta'n itmek olmaz mübtelâdur neylesün / Âdeme mihr¹¹⁶ [ü] (345) mağabbet bir belâdur neylesün / Zülfine kalsa perîşân eylemezdi dilleri / Anı da tağrîk (346) iden bād-ı şabâdur neylesün¹¹⁷ diyüp ğayrı gözine dünyâlar görünmez olup emir eyleyüp

¹¹⁴ mısra'ın vezni bozuktur.

¹¹⁵ tahta: tahta (metinde).

¹¹⁶ mihr: mihri (metinde).

¹¹⁷ Nefi'nin kıt'asıdır.

(347) atlarını getürdiler Kāmrān Şāh binüp doğru şehre gelüp sarâyına gitdi ve taşvîri
 (348) elinden bırakmazdı gice gündüz âh idüp felek aynasını siyâh eyler idi (349) ve bu
 esrârı kimseye söylemeyüp kalbinde gizlerdi ve gitdükçe âteş-i ‘aşkı ziyâde (350) oldu
 ve kimler bilmezdi ki Kāmrān Şāh ne derde uğradığını o kadar hek[ī]mler (351)
 ẖâceler gelüp derdine çâre idemediler erkân-ı devlet cemî‘ olup bir gün (352) dīvân-ı
 Kāmrān Şāh'a geldiler didiler şāhum bu dünyâda bir şeye ihtiyâcuñ (353) yokdur ve bir
 taraftan düşman yok māl çok ‘asker çok kuvvetünüz yirinde bu ne (354) hikmetdür bu
 nice gündür eger murādınız dağı devirmek ise bir karıncaya emir (355) itseñüz himmet-i
 ‘ālîñüz ile devürür niçün böyle gül beñzüñüz şoldı

13b

(356) bizleri maḥzūn¹¹⁸ itme efendim kerem eyle murād-ı şerîfünüz nedür didükde
 Kāmrān (357) Şāh ḥayır bir murādum yokdur didi lâkin erkân-ı devlet ziyâde ibrām
 idince (358) Kāmrān Şāh gördi ki kurtuluş yok ğayrı inkâr idemeyüp derḥāl yanından
 (359) taşvîri alup Şāhîn Vezîr’ün eline şundı vezîr ol sâ‘at kışşayı bilüp (360) taşvîri
 hemân ehl-i dīvân orṭasına koydı cemî‘-i erkân-ı devlet ve kibâr-ı (361) memleket
 taşvîri görüp ta‘accüb eylediler itdiler şāhum bu taşvîrin vücūdı (362) olmamak gerek
 belki bir üstâd hüner göstermiş ola didiler Kāmrān Şāh(363) itdi ḥâlâ üzerinde yazıludur
 ki Fîrûz Şāh kızı Keldâfrîd diyü hîç (364) ḥılâf¹¹⁹ olur mı diyince hemân Şāhîn Vezîr
 kalkup dīvândan taşra (365) çıķup bir âdem gönderüp ol taşvîri viren seyyāḥı bulup alup
 (366) ḥuzûr-ı şāha getürdiler ve ehl-i dīvân su‘âl itdiler seyyāḥ itdi pâdişāhum (367)

¹¹⁸maḥzūn: maḥşūn (metinde).

¹¹⁹ḥılâf: ḥılâf (metinde).

hâliyâ Çîn şâhının kızıdır bu taşvîrde noksân var kızda yokdur ve nice (368) şâhlar bu kızı istedi babası virmedi didi Kâmrân Şâh yine çok (369) ihsân idüp seyyâhı gönderdi seyyâh du‘âlar idüp gitdi ehl-i (370) dîvân Kâmrân Şâh'a itdiler şâhum sen bir ulu pâdişâhsuñ hem dahı

14a

(371) şâhib-ķırânsın emr idün bir elçi gönderelüm kızı isteyelüm eger vermezse (372) üzerine ‘asker çeküp gidelüm didiler Kâmrân Şâh bu sözi ma‘ķül görüp (373) Şâhın vezîri elçi naşb idüp ‘az[î]m hedâye ile Ma-çîn Şâhı Fîrûz Şâh'a (374) gönderdi **Beyt:** *Nemüz vardur size lâyıķ kabûl eyle haķîrâne / Kârınca* (375) *butun çekmiş çekirgeler Süleymân'a*¹²⁰ fehvâsıyla Şâhın Vezîr hediyeleri alup (376) doğru Ma-çîn vilâyetine getürdi görenler gelüp Fîrûz Şâh'a haber virdiler ki (377) Serendîb Şâh'ı Kâmrân Şâh'dan elçi geldi didiler Fîrûz Şâh derhâl karşıcı (378) gönderdi ve emr idüp bir konaķ döşediler Şâhın Vezîr gelüp konaķda ârâm (379) eyledi ‘izzet [ü] ikrâm ile bir hafta kadar oturup yidinci güne Fîrûz Şâh (380) dîvân idüp Şâhın Vezîr'i da‘vet itdiler vezîrdür ķalkup doğru (381) dîvân-ı Fîrûz Şâh'a gelüp Kâmrân Şâh'ın nâmesini ve hediyelerini ‘arz (382) eyledi lâkin bu Fîrûz Şâh put-perest idi ve ‘azîm leşkere mâlik idi (383) ve bahâdır pehlevânları çok idi Şâhın Vezîr'den Fîrûz Şâh nâmeyi (384) alup dânâ eline verüp ehl-i dîvân içinde ķırâ‘at itdiler öyle yazmış ki (385) ulu ser-nâme vuşûl buldukda ben ki ķatumda şehr-i Serendîb sulţânı ve iķlîmüñ

¹²⁰ mısra‘ın vezni bozuktur.

14b

(386) şahib-ķırānı Kāmran Şāh'um sen ki ķatun da Ma-ķin Şāhı Fīrūz Şāh'sın elķi (387) vuşūlunda ķızın Keldāfrīd Bānu'[ya] her bir levāzimāt ile elķime tesl[ī]m idüp tarafumuza (388) gönderesin yok diyüp eger 'inād [u] muķālefet¹²¹ idersen 'azīm leşker ile üzerine (389) gelüp zor¹²² ile almam emr-i muķarrerdür dimiş ģatm¹²³-ı kelām eylemiş Fīrūz Şāh (390) başın şalup bir zamān tefekkürden şoñra baş ģaldurup Şāhın Vezīr'e (391) itdi baķ a elķi beg bizler put-perest Kāmran Şāh ise Ĥudā-perest'dür (392) biz aña ķızımızı nice virebilirüz ammā 'asker çeküp gelürse bizlerde de (393) 'asker vardur tedārūk görelüm işte böylece ģaber götür diyüp Şāhın (394) Vezīr'i gerūsine gönderdi ve ehl-i dīvān ve erkān-ı devlet daķı bu cevābı (395) münāsib gördiler āķır Şāhın Vezīr ikinci ģünü binüp vir elini şehr-i Serendīb (396) diyüp gitdi lākin ehl-i tevārīķ dirler ki eger Kāmran Şāh nāmeyi böyle (397) yazmasa idi Fīrūz Şāh ķızını virecek idi sende 'asker var da (398) bende yok mı diyüp hūner ile cevāb virdi her ne ise ģünlerden bir ģün (399) Şāhın Vezīr İstemze (?) şehrine gelüp Kāmran Şāh'a ģaber gönderdi (400) ardından Şāhın Vezīr daķı gelüp doģrı dīvān-ı Kāmran Şāh'a

(15a)

(401) ģirüp ādāb-ı pādīşāhīyi yirine ģetürüp Fīrūz Şāh'ın nāmesini Kāmran (402) Şāh'a virdi şāh nāmeyi dānā eline verüp ķırā'at itdürdi mefhūm-ı (403) nāme ma' lūm olunca Kāmran Şāh başın şalup emr eyledi ordı tedārūķi (404) görile diyü az vakītte küllī 'asker cem' idüp oķaķlarını ve bār-ģāķlarını (405) şehirden taşra ķıķarup şāh daķı

¹²¹ muķālefet: muķālefet (metinde).

¹²² zor: zor (metinde).

¹²³ ģatm: ģatm (metinde).

çadırına çıkup ordı kâtibleri (406) ‘askeri hisâb idüp ve defterini Kâmrân Şâh'a virdiler Kâmrân Şâh (407) gördi yüz biñ dil-âverler var her birleri pulât demirlere ğark olmuş (408) bir mübârek sâ‘atde ordunu kıldurup ‘azm-i Ma-çîn gitdiler Kâmrân Şâh(409) Ma-çîn diyârına gidene kadar Fîrûz Şâh'ıñ biş dâne ‘azîm şehrini fetḥ (410) idüp kendi taşarrufına geçürdi Kâmrân Şâh gitmede gidedursun biz gelelüm (411) Fîrûz Şâh'a çünkü Fîrûz Şâh Şâhîn Vezîr'i gönderdi soñra tefekküre (412) vardı ehl-i dîvândan ba‘zı ‘âķil [ü] dil-âverler Fîrûz Şâh'a itdiler (413) şâhum bunu iyü itmedüñüz zîrâ Kâmrân Şâh kuvvetli bir padişâhdur maḥzâ (414) kendi daḥı şâhib-kırândur bunu başka yüzden cevâb virmek gerekdi (415) şimdi ‘asker çeküp gelürse aña kim muķarin olup cevâb virür didi

15b

(416) Fîrûz Şâh pehlivânlara ğazâb idüp bre nâ-be-kârlar bunca vaķitdür benüm etmegüm (417) yirsüñüz şimdi Kâmrân Şâh'ıñ yüzini görmeden anuñ kılıcını çalarsuñuz (418) didi pehlevânlar itdiler hayır pâdişâhum murâdumuz ol degül ancak dosta (419) düşmâna karşı rezâletdür anuñ ile başa çıkılmaz biz cümlemüz cân u başumuzu (420) senüñ yolında fedâ itdük lâkin bir güç şey teklîf olunmalı idi (421) icrâsında ‘âciz olurdı ve zor¹²⁴ ile daḥı alup gidemezdi (422) ve siz daḥı râḥatda olurduñuz anuñ içün söyledük didiler Fîrûz (423) Şâh emr idüp vâfir ‘asker cem‘ idüp ve eṭrâf [u] eknâfa nâmeler perâkende (424) idüp gürüh gürüh ‘askerler gelmede Fîrûz Şâh dîvân idüp her gün(425) ceng tedârüki itdürdi bir gün yine dîvânda ceng tedârüki iderken bir kaç (426) âdem gelüp toza toprağa ğark olmuş Fîrûz Şâh bre bre (427) bu nedür diyince ol âdemler Fîrûz Şâh'a baş koyup itdiler şâhum (428) Serendîb Şâhı olan Kâmrân

¹²⁴ zor: zor (metinde).

Şāh ʿaskeri ile iki güne kadar (429) Ma-çîn şahrāsına¹²⁵ gelür didiler meger Fîrûz Şāh pehlevānlarından işitdügi (430) şöhet beti begenmeyüp kalbi dā'imā inqılābda idi ki Kāmran Şāh ile başa

16a

(431) çıkmam diyü şimdi Kāmran Şāh gelürken fetḥ itdügi memleketlerin ḥaberi Fîrûz Şāh'a (432) gelürdi Fîrûz Şāh daḥı ʿazīm tedārükde idi şimdi bu şöhet beti işidince etrāfına (433) bakup ʿacaba nice idelüm didi vezīrleri itdi şāhum **Beyt:** *Dün gice* (434) *seyrin içinde karalar gördün mi hîç / Düşmānı kılıçdan özge adalar* (435) *gördün mi hîç*¹²⁶ fehvāsiyla şāhum gelüp muḳābil olunca bir kerre ceng idelüm (436) baḳalum nice olur hele şimdi ma'ḳūlı oldur ki bizden ḳorḳdı dimesün (437) bir yüksek yirden alayını seyr idelüm didiler Fîrûz Şāh izin virdi (438) Şāh içün bir şemsiyye ḳurdılar Fîrûz Şāh ʿale's-şabāh ḳalkup (439) ricāl-i devlet¹²⁷ ve ser-ʿaskerlerini ve başbuḡlarını ve cemīʿ-i pehlevānlarını (440) alup ol daḡuñ üzerindeki sāyebānuñda gelüp ḳarār itdiler ve Fîrûz (441) Şāh içün yigirmi yidi direk üzerine ḳurulmuş oḡaḡında (442) ḳarār eyledi bir vāfir oturup şabāh ḳahvaltısını daḥı yiyüp (443) otururken bir de anı gördiler ki Keşmir tarafında tozlar direk direk olup (444) pehlevān bād-ı şabāya ḳarşu varup ol tozu dāmānından girībānına kadar (445) iki şaḳ eyleyüp toz içinden on iki altun ser-ʿalem zuhūr eyledi

¹²⁵ şahrāsına: sahrāsına (metinde).

¹²⁶ mısra'ın vezni bozuktur.

¹²⁷ ricāl-i devlet: ricālî ve devlet (metinde).

16b

(446) bildiler ki on iki biñ âdem nişânıdır ‘alem öñinde iki âdem ejderhâsı (447) boyları ‘alemle beraber küheylân atlara binüp altun cübbeler giymişler ardında (348) yidi kıat mehter-ğāneler çalınup şadâsı ‘âlemi dutmış gelürler bildiler ki (349) bunlar Kāmran Şāh'ıñ ser-‘askerleridür bunlarıñ ardında bār-gāh develeri (450) kıatār kıatār zuhūr idüp şırmalar ile müzeyyen ve şırarlar dağı şırma (451) işleme diyü develerüñ etrāfında iki taraflı demür kıuşaklı pehlevānlar (452) develeri aralarına alup gelüp geçdiler varup Ma-çīn Kāl‘asınıñ karşı (453) sırda bir müferriğ mağale urdı bār-gāhlarını ve Kāmran Şāh'ıñ dīvān (454) bār-gāhını yüz otuz iki kıubbe üzerine kıurdılar şöyle ki tınub tınuba (455) ol sahrā lālezāra döndi Fīrūz Şāh ve sâ‘ir bu devlet ve bu salţanat-ı (456) dārātı görüp hayrān olup herkesüñ parmağı ağızında kıaldı böyle (457) zīnetlü dīvān çāderi gördükleri yok idi seyr iderken bir de anı (458) gördiler ki yine Keşmīr yolundan tozlar direk direk olup içinden yigirmi (459) dört altun ‘alem zuhūr eyledi yigirmi dört biñ âdem nişanı anlar dağı (460) gürūh gürūh gelüp geçüp bildiler ki bunlar Kāmran Şāh'ıñ ricāl-i devletidürler

17a

(461) yine ardından tozlar direk direk olup içinden otuz iki altun (462) ser-‘alem zuhūr eyledi anlar dağı gürūh gürūh gelüp geçüp meger bunlar hāzīneyi (463) getürenler idi ve baş vezīri Şāhīn Vezīr idi hāzīne develerini (464) öñünce alup gitdi ardından dārın? ile gelüp evvel gelen pehlevānlar (465) ve kibārlar bār-gāhlar öñinde dizilüp vezīri selāmlayup ve iki taraflı (466) hāzır olup altun cübbeler geyüp gürzlerin ellerine alup ‘azametle (467) Kāmran Şāh'a munţazır oldılar bir de anı gördiler ki Keşmīr yolunda yine (468) tozlar direk direk olup toz içinden otuz iki mücevherli altun (469)

ser-‘alem zuhûr eyledi şöyle ki âfâkı görünüp gelüp kıyâmetde ‘alâmet (470) meger bu gelen Kâmrân Şâh idi bütün ‘askerleri gümüş ve altun tonlar (471) ve cübbeler geymiş ve başlarında mi[g]ferler¹²⁸ellerinde yalın kılıç Kâmrân Şâh'uñ (472) rikâbında iki taraflı olup gelür bunlaruñ ardında altun teberlü mücevher (473) yağalu zırhlar giymişler rikâb-ı pâdişâhîde yaya iki taraflı begler ve bunların (474) ardında şâh için iki dâne beyâz fili yan yana bağlayup üzerinde (475) taht-ı¹²⁹ pâdişâhî dahı üzerinde çâder-i¹³⁰ hümâyûn kurulmuş taht üzerinde

17b

(476) Kâmrân Şâh mücevherlere garç olmuş başında yidi küngürelî tâc-ı Ferîdûn ve ardında (477) kırk sekiz kat mehter-ğânesini güldür güldür çaldurup ve ‘azamet¹³¹ ile geçüp bâr-gâhına (478) kadar evvel gelen altun teberli peykler düzilmişler Kâmrân Şâh'ı selâmlayup Kâmrân (479) Şâh gelüp bâr-gâhına girüp tenb[î]h eyledi ki üç gün asâyiş dördüncü (480) gün dīvândur diyü herkes bâr-gâhlarına gitdiler bu tarafda ise Fîrûz Şâh (481) Kâmrân Şâh'uñ bu salţanatı ve bu ‘azameti[ni] görüp hayrân oldu sâyebanda (482) kalkup bir gayrı yoldan gelüp Ma-çîn Qal‘asına girüp kapularını bend eylediler (483) eţrâfdan gelen ‘askerleri qal‘aya alurlardı tamâm-ı ‘asker cem‘ olup hisâb (484) itdiler üç kerre yüz biñ ‘asker cemî‘ olmuş Fîrûz Şâ[h] şafâsından rakşa girüp (485) oturamaz oldu bu hâl ile ahşâm idüp haremne gitdi haremde ise (486) bu şöhetler söylenürdi ve beri tarafda Keldâfrîd'üñ ‘aqlı başından gider idi (487) babam

¹²⁸ miğferler: miferler (metinde).

¹²⁹ taht: taht (metinde).

¹³⁰ çâder: çatır (metinde).

¹³¹ ‘azamet: azamet (metinde).

beni Kāmrān Şāh'a verecek olursa benüm hālüm nice olur diyü ağlar (488) idi meger Fîrûz Şāh'ıñ haremde bir mücevherli putı var idi haremde durur (489) idi Keldāfrîd o gün putuñ yanına gelüp niyâz idüp yalvarup secde (490) ider idi babası Fîrûz Şāh bu hâli görüp gelüp Keldāfrîd'i habersiz

18a

(491) degüldi Keldāfrîd'üñ murādı Fîrûz Şāh'ıñ ma' lümü olinca itdi ey ciger- (492) güşem bunca tedārükler¹³² ve cem' iyetler hep senüñ içündür beglerüm senüñ yolında cān terk (493) itdürler tek seni Kāmrān Şāh'ıñ pençesinden hālāş itmek için kórķma (494) ben seni Kāmrān Şāh'a vermem ve bizüm ' askerümüz deryā mişāli eger isterseñ (495) seni bāğa göndereyüm var şafāda ol didi meger Fîrûz Şāh'ıñ (496) dört şā' ıllık (?) yirde bir bāğı var idi ekşeri harem ile ol bāğa (497) ' ayş [u] nüş itmege gider idi ve eţrāfi muhāfazalı gāyet muhkem dīvārları (498) var idi ve Mā-çîn Qal' asından metin idi aşlā düşmandan elem olunmaz (499) idi Keldāfrîd'i vāfir eşyā ile dāyesi berāber gice maḥfî¹³³ tahta revān (500) ile gönderdi şabāh Fîrûz Şāh dīvān idüp oturur iken bir gürüldi (501) oldu bre bre nedür diyince müjdeciler gelüp haber virdiler ki Çîn pādīşāhınuñ (502) oğlu elli biñ ' asker ile geldi didiler Fîrûz Şāh emir idüp qal' a (503) kâpuları açıldı şāh-zāde gelüp dīvān-ı Fîrûz Şāh'da qarār eyledi (504) bunlarda bunda ammā beri tarafda Kāmrān Şāh dördünci günü dīvān (505) idüp bir nāme yazup bir peyk eline verüp Fîrûz Şāh'a gönderdi

¹³² tedārük: tetārük (metinde).

¹³³ maḥfî: maḥfî (metinde).

18b

(506) çünkü peyk ƙal‘a ƙapusına gelüp bir na‘ra urup itdi elçiyüm Kāmran Şāh'dan
 (507) nāmem vardur destūr diyince serhengler gelüp Fīrūz Şāh'a haber virdiler Fīrūz
 (508) Şāh emr idüp ol peyki içeri aldılar doğru peyk[i] dīvān-ı Fīrūz (509) Şāh'a
 getürdiler peyk nāmeyi Fīrūz Şāh'ıñ eline virdi şāh (510) nāmeyi alup bu nāmeyi
 kendi okudı mefhūm-ı nāme bu idi ki işte (511) deryā mişālī ‘asker ile geldüm haliyā
 dört gündür ‘avrat gibi ƙal‘a içinden (512) çıkmadıñuz eger peşimān oldun ise kızın
 Keldāfrīd'i gönder (513) yok dirseñ hayāt ceng-i haƙān ve teveddūd-i sulṭānīdür hāzır ol
 dimiş (514) Fīrūz Şāh nāmeyi tekmīl eyledi lākin ‘azīm-i hicāba düşdi peyke (515) itdi
 var Şāh Kāmran'a söyle benüm ƙal‘a içinde durmam ƙorƙumdan (516) degüldür ben
 anuñ içün ‘askerümi çıkarmadum ki baƙ a Fīrūz Şāh kendi (517) orda ordusını
 müferrih yirde ƙurmuş dimesünler diyü itdüm kendi (518) evvel ƙonsun soñra ben
 çıkayum didüm var söyle hayāt muƙābelesinde (519) beni hāzır bulsun diyüp ḥatm-ı¹³⁴
 kelām eyledi peyk dağı gelüp Kāmran (520) Şāh'a işitdügi gibi bir bir haber virdi çünkü
 aḥşām olup herkes

19a

(521) bār-gāhına gidüp yatdılar ‘ale‘ş-şabāḥ¹³⁵ anı gördiler ki Ma-çīn Ƙal‘asınıñ (522)
 ƙapuları açıldı Fīrūz Şāh ordusını dışarı çıkardı oṭaƙları (523) ve bār-gāhları Kāmran
 Şāh'ıñ ordısı muƙābelesinde ƙurdılar herkes (524) yirlü yirine oturup on gün ƙadar
 ārām eylediler Kāmran Şāh gördi ki (525) Fīrūz Şāh tarafından hareket yok bir gün
 aḥşāmdan ceng nidāsı itdürdi (526) ‘ale‘ş-şabāḥ iki taraftan dağı ma‘lūmları olup tekrār

¹³⁴ ḥatm: ḥatm (metinde).

¹³⁵ ‘ale‘ş-şabāḥ: (‘ale‘ş-şabāḥ) metinde.

ceng nidâlarını (527) itdiler iki tarafından ceng-i harbîler çalınup iki taraf leşker birbirine girüp (528) gelüp karşı-be-karşı alaylar bağlayup tamâm-ı nazar bir meydândur oldu (529) ‘acabâ bu gün ol meydâna kim girer ve erlik nişânını kim alır dirken bir de (530) anı gördiler ki küffâr tarafından bir gürbüz pehlevân ‘azm-i meydân eyledi (531) Kâmrân Şâh tarafından dağı bir pehlevân meydâna girüp gelüp muķâbil (532) olup ‘aşķ eyledi ‘aşķuñ alup söyleşüp izleşüp başladılar ceng (533) itmege Fîrûz Şâh tarafından gelen pehlevân ğâlib gelüp İslâm pehlevânını (534) şehîd eyledi derhâl Kâmrân Şâh'uñ pây-ı taht pehlevânı meydâna girüp (535) muķâbil olup itdi ey nâ-bekâr dünyâyı hâlûmi kıyâş eyledin de

19b

(536) imdi hâmlle eyle bre kâfir saña göstereyüm ol dil-âveri şehîd itme nice olur (537) diyince kâfir ğazaba¹³⁶ gelüp el nîze ye urup hâmlle eyledi pehlevân (538) men‘ idüp kâfir yine gürz ile hâmlle eyledi yine pehlevân men‘ eyledi (539) kâfir her âlât ile hâmlle idüp bir fevz kıramadı bu sefer dâl kılıç olup (540) tîĝ¹³⁷ ile hâmlle eyledi anı dağı men‘ idüp nevbet İslâm'a gelince nasıl (541) bir nîze urdıysa kâfiruñ göğsünden girüp arkasından çıktı kâfir (542) ‘askeri ĝiriv ü feryâd idüp İslâm ‘askeri tekbîr getürdiler ol gün (543) aḡşâma kadar on altı kâfir öldürdi aḡşâm olunca ṭabl-ı ârâm çalınup (544) iki taraf leşker birbirlerüñden ayrılup bâr-gâhlarına gelüp rezm libâslarını (545) çıkarup bezm libâslarını giydiler İslâm tarafı zevķ [u] şafâya meşĝül (546) oldılar küffâr tarafından meclisler kırup ‘ayş [u] nûşa meşĝül oldılar (547) şabâḡa kadar şabâḡ olup yine ceng-i harbîlere turralar urdılar iki (548) taraf ‘asker karşı-be-karşı yine şafâ

¹³⁶ ğazaba: ĝazaba (metinde).

¹³⁷ tîĝ: tîĝ (metinde).

alaylar bağlayup tamām-ı meydān açıldı (549) kāfir tarafından bir pehlivān girüp İslām tarafından er taleb idince bir dil-āver (550) meydāna girüp muḳābil olup söyleşüp izleşüp başladılar ceng

20a

(551) itmege aralarından on sekiz ḥamle ḥatāsı¹³⁸ geçdi kāfir ‘āciz olup naşıl bir gürz urdıysa (552) İslām pehlevānunuñ altındaki atı öldürdi pehlevān yire düşdi derḥāl kāfir (553) kılıç ile çalup ḳolunda[n] yaraladı hemān Kāmṛān Şāh ādam gönderüp (554) meydāndan çıkardılar yine meydāna pāy-ı taht pehlevānı girüp ol kāfire muḳābil (555) olup bir kılıç ile kāfiri helāk eyledi ve bu minvāl üzere ol gün daḥı (556) yigirmi bir ādem depeledi bu kez Fīrūz Şāh gördi bunlara bir bir pehlevān göndermek (557) ḳurda ciger virmek gibi derḥāl deryā mişālī ‘askere emir idüp birden (558) yürüyüş eylediler küffār leşkeri yürüyince Kāmṛān Şāh daḥı İslām (559) ‘askerine ḳol şalup birden yürüdiler onlar gelüp bunlar gidüp iki (560) taraf leşker birbirlerine ḳarılıp ḳatılıp zemīn[i] sürülmüş tarlaya döndi (561) ve ḳuḳur yirler ḳan ile dolup bir ‘aḳīm ceng oldu ki cengi ḳıyāmetten (562) ‘alāmetdür aḥşāma ḳadar ceng itdiler lākin Fīrūz Şāh Kāmṛān Şāh (563) cenge girerse benüm ḥālüm nice olur diyü ‘aḳlı başından gitdi aḥşām olunca (564) iki taraftan ṭabl-ı ārām çalınup iki ‘asker birbirlerinden ayrıldı dönüp(565) bār-gāhlarına geldiler ol gice ārām idüp şabāḥ meydān açıldı

¹³⁸ ḥatāsı: ḥatāsı (metinde).

20b

(566) gördiler ki meydân içi leş ile dolmuş iki taraftan haberleşüp kırk gün (567) ârâm olup herkes ölmüşlerini alup meydânı pāk ideceklerdür diyü münâdiler nidâ (568) itdiler İslâm tarafından ne kadar şehîd var ise alup defn itdiler ve küffâr tarafından (569) ne kadar mürdeler var ise alup bir maḥalle gömdiler ve hisâb itdiler küffâr tarafından (570) on biñ kâfir helâk olmuş İslâm tarafından sekiz biñ şehid Kâmrân Şâh (571) maḥzûn olup Şâhîn Vezir'e ḥitâb¹³⁹ idüp itdi bundan soñra cenge ben (572) kendüm girmeyince ber-taraf olunmaz zîrâ şâhib-ķırân benüm bu ‘ asker nâfile kırılup (573) telef olmasun hem baña ḥazret-i Hızır (a.s.) tenbîh eyledi idi didi hele şimdi (574) esîrleri getürün görelüm diyince ser-hengler alup esîrleri ḥuzûr-ı Kâmrân Şâh'a (575) getürdiler şâh esîrlere İslâm dînini tekliḥ idünce¹⁴⁰ ba‘ zıları iṭâle-i lisân (576) itdi ve ba‘ zıları el-amân şâhum bizler esîrlerüz başumuz Fîrûz Şâh'a bağıldır (577) o İslâm olunca bizler daḡı oluruz imdi nice dilerseñüz öyle idün (578) diyince Kâmrân Şâh belî öyledür şâhuñuzla ayırd olalum diyüp iṭâle-i lisân (579) idenlere ḡatlı idüp bâķī ḡalan altı yüz nefer esîrlere bir rivâyetde altı biñ (580) idi birer at ve birer ḡat cübbe ve vâfir iḡsânlar verüp Fîruz Şâh'a

21a

(581) gönderdi Fîrûz Şâh ise cāsûs göndermiş idi esîrlerden haber beklerken (582) nâ-gâh esîrler çıkageldi Fîrûz Şâh ḡayrân olup bre nice geldüñüz diyince (583) esîrler olan aḡvâli bir bir naḡl itdiler Fîrûz Şâh Kâmrân Şâh'un mürüvvetine (584) taḡsîn idüp ve ḡatlı olan esîrlere ḡaz¹⁴¹ itdi anlar esîrlerdür ol bir şâhdur (585) şâhlara dil uzatma bâ‘ iş-i

¹³⁹ ḡitâb: ḡitâb (metinde).

¹⁴⁰ idünce: itdünce (metinde).

¹⁴¹ ḡaz: ḡaz (metinde).

katıldur pek iyü itmiş diyüp ol dağı (586) Kāmrān Şāh'ıñ biñ yüz nefer esirlerini gönderdi bu minvāl üzere bunlar (587) kırk gün müntazır zevk [u] şafāda Keldāfrīd ise gelen gidenden haber sorup (588) qalbi inqılābda idi babam maqlūb olup beni Kāmrān Şāh alur diyü (589) ‘aqlı fikri pederi tarafında idi imdi bu ‘azīm cengi işidince bütün bütün (590) ‘aqlı dā’iresinden çıkdı derhāl pederi tarafına haber gönderüp ‘ibādet (591) için bir put istedi Fīrūz Şāh'a Keldāfrīd'üñ nāmesi gelüp ma‘lūm (592) olunca Fīrūz Şāh gāyet hāz¹⁴² eyleyüp haremde kendi için olan (593) mücevherli putı kızını Keldāfrīd'e gönderüp Keldāfrīd dağı ol put (594) ile eglenürdi Kāmrān Şāh'ıñ qorqusundan bağüñ penceresinden dağı (595) bakmazdı **Beyt:** *Tükendi kıssa-i Mecnūn ki hep bir bir tamām oldı*

21b

(596) *Ez-în cānib hikāyet-i dil-i nā-şāda geldük biz* imdi bu taraftan (597) bir gün Kāmrān Şāh'ıñ cānı şıqılup şikārā gitmek istedi emr idüp (598) şikār tedārūki görölüp biş nefer etbā‘ī ile şāh tebdil-i pehlevān resminde (599) atlarına binüp ‘azm-i şikār diyüp sahrāya doğru çerrende perrende ürkütüp (600) giderken yolu Keldāfrīd'üñ bağı önüne geldi bir müferrih çayırılı maħalle gelüp (601) namāz-gāh gibi bir şafha ve altında bir çeşme var Kāmrān Şāh hāz idüp (602) şabāh¹⁴³ qahvaltısını yemek için ol şafhanuñ üzerine iħrāmlar serüp (603) şāh anda qarār eyledi ammā Kāmrān Şāh Keldāfrīd'i qanda idüğün (604) bilmez idi etbā‘iler şāhuñ atını gezdürür iken at bir şahil¹⁴⁴ urdı (605)

¹⁴² hāz: hāz (metinde).

¹⁴³ şabāh: şabāh (metinde).

¹⁴⁴ şahil: sahil (metinde).

Keldāfrīd atūñ şahilini¹⁴⁵ işidine pencereye gelüp gördi ki bāguñ (606) karşusunda âdemler var ve bir kimse dağı şafha üzerinde oturur **Kıt'a**: (607) *Sūz-ı dilden bî-herberdür şanmañuz cānāneyi / Şem'e evvel 'arz ide* (608) *gör âteş-i sūzāneyi / 'Aşk odı evvel düşer ma'sūka andan* (609) *'āşıkā / Şem'[i] gör ki yanmadan yandırmadı pervāneyi*¹⁴⁶ fehvāsınca (610) Keldāfrīd'ün Kāmrān Şāh'ı gördüğü gibi kanı kaynadı derhāl cāriyeleri

22a

(611) çıkarup itdi ğalibā bu yigit babamuñ beglerindendür bu gün şikāra gelmiş varın (612) da' vet idün ikrām idelüm zīrā bunlar benüm içün düşmān karşusunda cān (613) baş fidā iderler şimdi alun getürün diyü emr idince cāriyeleri koşup (614) doğru Kāmrān Şāh'a gelüp du'ālar itdiler Kāmrān Şāh birden bire şaşup (615) itdi 'acabā bunlar kimlerdür ve beni kim şandılar elbette bunda bir iş var diyüp (616) ğavrına vāşıl olmak içün bilmezlenüp durdı cāriyeler i[t]diler buyurun (617) sizi sulţān-ı bānū da' vet idüp ister didükde Kāmrān Şāh itdi (618) sulţān-ı bānū kimdür didükde cāriyeler itdi sulţānum siz Fīrūz Şāh (619) beglerinden degül misüñüz diyince Kāmrān Şāh itdi belī beglerindenüm didi (620) cāriyeler itdi yā siz bilmez misüñüz

Fīrūz Şāh düşman korkusundan kıızı (621) Keldāfrīd'i bu bāğa göndermedi mi şimdi size ziyāfet itmek içün (622) da' vet ider diyince Kāmrān Şāh'ın 'aklı başından gitdi bre meded (623) uğruna cān virüp bunca māl telef eyledüğüm ma'sūkum burada (624) imiş bir kere yārı dünyā göziyle yüzini göreyüm diyüp kılкуп bāğa (625) doğru 'azm eyledi ammā Kāmrān Şāh Keldāfrīd'i bildi Keldāfrīd

¹⁴⁵ şahil: sahil (metinde).

¹⁴⁶ Şeyhülislām Yahyâ'nın kıt'asıdır.

22b

(626) şahı bilmedi Kāmrān Şāh bāğdan içeri girince Keldāfrīd karşı gelüp (627) alup köşke getürdi etbā' iler anları āhūra koyup kendüleri dağı (628) bir oğada oturdılar ammā Kāmrān Şāh evvel tenb[ī]h eyledi etbā' ilere ki (629) eger beni su'āl iderlerse Fīrūz Şāh beglerindendür diyü haber virün (630) didi imdi Kāmrān Şāh'ın āteş-i 'aşqdan levni tağyir olunca Keldāfrīd (631) Kāmrān Şāh'ın elinden tutup bu beyti okudı **Beyt:** *Efendim hoş* (632) *şafā geldün buyurun şadr-ı a'lāya / Bihamdi'l-lāh yüzün gördük* (633) *şükürler ol[a] Mevlā'ya*¹⁴⁷ fehvayıyla gelüp yanında oturdı derhāl meclis (634) gelüp 'ayş [u] nūşa başladılar **Beyt:** *Yāra derdüm diyemem bezm-i şarāb* (635) *olmayınca / Cürmüm ikrār idemem mest [ü] harāb olmayınca / Didi* (636) *bir pīr baña içme güzellerle şarāb / Her kadeh başına bir buse* (637) *kinār olmayınca*¹⁴⁸ diyüp Kāmrān Şāh Keldāfrīd'ın elinden kadehi alup (638) nūş idüp doldurup Keldāfrīd'e virüp ol dağı alup nūş (639) idüp aḥşāma kadar zevk [u] şafalar idüp ve 'arz-ı maḥabbetler idüp (640) ve birbirlerine bir derece maḥabbet idiler ki ta'r[ī]f olunmaz ammā Kāmrān Şā

23a

(641) Keldāfrīd'in cemālini taşvīrde olandan biñ kat ziyāde güzel gördi bu hāl ile (642) aḥşāma kadar maḥabbet itdiler aḥşām olunca Kāmrān Şāh gitmek murād idince Keldāfrīd (643) itdi ey benüm 'ömrüm ḥaşılı bu gice burada qalup zevk itsek olmaz mı diyince (644) Kāmrān Şāh itdi ey bānū-yı cihānum gerçi kırk yıl meclis-i ḥāşında

¹⁴⁷ ol[a]: olsun (metinde).

¹⁴⁸ Neff'nin beytidir. Vezin bozuktur.

(645) olsam cānuma minnet ammā belki baban arar şimdi ceng üzerinde iken gice
 kalmak (646) olmaz diyüp kalkup şabāh yine gelürüm diyüp vedā' idüp gitmek murād
 idince (647) Keldāfrīd itdi efendim sizden ġāyet hāz¹⁴⁹ itdüm kerem idün yine teşrīf idün
 (648) hem daḥı bu esrārı babam duymasun diyüp kız daḥı Kāmrān Şāh'ı vedā' idüp
 (649) Şāh atına binüp doġrı kendi ' askerine geldi aḥşām ta'āmını idüp
 (650) eglenüp andan yatdı şabaḥa kadar gözlerine uyku ḥarām olup Keldāfrīd'ün (651)
 fikri ḥayāliyle şabāḥ¹⁵⁰ idüp 'ale's-şabāh kalkup atına binüp doġrı (652) bāġ diyüp
 gelmede Keldāfrīd ise o gice şabāhlara kadar Kāmrān Şāh'ın (653) ḥayāliyle eglenüp āh
 şabāh olsa bir kerre daḥı yüzini görsem diyü gözlerine (654) uyku girmeyüp **Beyt:** *Ben
 helāk oldum görünmez ol melek sīmā-perī / (655) Ḥālīş [ü] muḥlis o şāh-ı ḥüsnüñ
 oldum çākeri* feḥvasıyla Kāmrān

23b

(656) Şāh'dan ziyāde kız aldı fıtılı bir 'āqıl dāyesi var idi bu esrārı dāyesine (657) açdı
 dāye esrāra vāqıf olunca itdi sulṭānum buna 'aşk dırlar sen daḥı nev-reste (658) civānsın
 bilmezsün lākin anuñ mümkinini vardur didi Keldāfrīd itdi cānum dāye bunuñ (659)
 mümkinini nice olur buna bir çāre eyle zīrā bu gice gözümde uyku girmede ḥayāl-i (660)
 'aşkı ile şabāḥ itdüm benüm ḥālüm düşvār oldu didi dāye itdi ey gözüm nūrı (661) şimdi
 düşmān var bu ḥāl ile böyle zevk iderseñüz ba' de düşmān ber-ṭaraf (662) olunca babana
 söyleyüp seni ol beġe nikāh iderler şoñra gönül muradına daḥı (663) irersüñüz diyince
 Keldāfrīd itdi yā benüm düşmānum olan Kāmrān Şāh babama (664) ġālib olup beni
 alursa ḥālüm nice olur didi bī-çāre bilmez ki düşmānı (665) olan Kāmrān Şāh'a gönül

¹⁴⁹ hāz: ḥāz (metinde).

¹⁵⁰ şabāḥ: şabāh (metinde).

virdi ve gice gündüz şöhet itdügi Kāmrān (666) Şāh'dur bu şöhetün üzerine dāye itdi bu senün itdügün fikr-i fāsidedür (667) senün babanuñ ‘askeri Kāmrān Şāh'uñ ‘askerinden çokdur hem dahı bir tarafından (668) imdād gelüp çoğalmada hele sen şabr eyle baçalum hāl nice olur dirken bir de (669) anı gördiler ki ordı tarafından Kāmrān Şāh zühür idüp gelüp doğrı (670) kapuyı¹⁵¹ açdılar içeri girdi Keldāfrīd'ün ‘aqlı gidüp

24a

(671) kendüsini nerdübān¹⁵² aşğa atup qarşılayup koltuğına girüp **Beyt:** (672) *Teşrīfün ile cānumuzı bāğ-ı İrem eyle*¹⁵³ / *Ağlatma beni iki gözüm gel kerem eyle* (673) diyerek Kāmrān Şāh'ı alup doğrı kendi oçasına götürdi minvāl-i meşrūh (674) üzere yine aḥşama kadar ‘ayş [u] nūş idüp aḥşam yine birbirlerine vedā‘ (675) idüp Kāmrān Şāh ordı tarafına doğrı gitdi Keldāfrīd arkasından (676) baқа қалup **Beyt:** *Kimseler görmiş midür cān bedenden gitdügin / Hele ben* (677) *gözümle gördüm işte cānumdur giden fehvāsiyla āteş-i ‘aşq cigerini* (678) püryān idüp bu hāl ile qaldı Kāmrān Şāh doğrı kendi askerine (679) gelüp bār-ğāhına girdi Şāhīn Vezīr böyle Kāmrān Şāh iki gündür (680) hiç bir şeye bakmayup şabāh gidüp aḥşam mesrūr geldiginden şübhelenüp (681) şāh'uñ bār-ğāhına geldi Kāmrān Şāh Vezīr'e bu esrārı açdı ve olan (682) aḥvālī bir bir naql eyledi Şāhīn Vezīr Keldāfrīd'ün maḥabbet itdügine ğāyet (683) ḥaz idüp Keldāfrīd'i tecrübe itmek içün Şāhīn Vezīr Kāmrān Şāh'a (684) itdi hele şāhum bir kaç gün terk eyle gitme baçalum tamām-ı derece maḥabbet itmiş midür (685) diyüp Kāmrān Şāh'ı bir hafta miqdārı göndermedi ammā bī-çāre Kāmrān

¹⁵¹ kapuyı: bāğ kapusına kapuyı (metinde).

¹⁵² nerdubān: nerdumān (metinde).

¹⁵³ Mısra‘ın vezni bozuktur.

24b

(686) Şâh'a her bir günü bir yıl kadar gelür idi bu tarafından Keldâfrîd Kâmrân Şâh'ıñ
 (687) şöhetiyile ol gice şabâh¹⁵⁴ itdi gördi ki ne gelür var ne gider bu hâl ile (688) aḥşâm
 eyledi pencere önünde gözleri yollarda ıalup bu beyti okur idi (689) **Ḳıṭ'a:** *Açıldı
 gonceler ey pâdişâhum 'azm-ı bâğ eyle / Çıkup sayd-ı* (690) *şikâr eyle 'adû bağrını dâğ
 eyle / Kenâr-ı bâğ [u] şahrâda 'aceb bir özge* (691) *hâlet var / Ğamı def' itmek için
 cām-ı ḥurşîdi ayak eyle* fehvâsıyla (692) aḥşâm olup yine şabâha kadar Kâmrân Şâh'ıñ
 elemiyle şabâh itdi (693) yine aḥşâma kadar pencere önünde aḥşâm eyledi bu hâl ile biş
 (694) gün şabr eyledi dâ'imâ bu ebyâtı zıkr idüp ağlar idi **Ḳıṭ'a:** *Kimi mestâne* (695)
seher yâr ile gülşende yaṭar / Kimi nâr u ğam-ı hicrân ile külhânda yaṭar / (696) *Künc-i
 miḥnetde raḳîbâ benî tenhâ şanma / Yâr eger sende yaṭarsa elemi bende yaṭar*¹⁵⁵ (697)
 diyüp bişinci günü dâyesine yalvarup itdi cānum dâye kuzum dâye (698) eger ben bize
 gelen beg ile bir kerre daḥı görüşmezsem kendümi helâk iderüm (699) ğayrı benden bu
 cān gider buna bir çâre eyle diyüp çok yalvarup (700) niyâz eyledi ve gözlerinden incü
 dânesi gibi yaşlar dökdi ve dâyenüñ

25a

(701) bağrını ḥûn eyledi dâyenüñ 'aklı başından gidüp itdi ey benüm sulṭānum bu
 'âlemde (702) bitmez iş olmaz belki pederinden kôrḳar da gelmez ve yâḥûd o daḥı senüñ
 'aşkıñdan (703) ḥasta¹⁵⁶ olup döşek esîri olmışdur yâḥûd bir misâfir idi kendi
 memleketine (704) gitdi zîrâ baban beglerinden böyle güzel böyle zengîn ve böyle

¹⁵⁴ şabâh: şabâh (metinde).

¹⁵⁵ Bağdatlı Rûhî'nin kıt'asıdır.

¹⁵⁶ ḥasta: hasta (metinde).

ķahramān dil-āver (705) yoķdur görmez misüñ her bir geldükçe kızlara ve hizmetķarlara avuķ avuķ altunlar (706) virür ve size ne ķadar incü virdi ve nice cevāhir virdi ķisāba gelmez bu bir bāzergān- (707) zāde ve yāķūd bir šāhzāde olmaķ iķtimāli vardır ve biş gündür gelmedüğinden bir iş (708) vardır didi Keldāfrīd itdi şābıķā yā niķün kim olduğını ķhaber almaduķ şimdi (709) benüm ķālüm nice olur didi dāye itdi baķ efendim bunun ķāresi oldur ki bir nāme (710) yazup gizli bir bāğcīvān eline virelüm ol bāğcīvān varsun ordını arasun bulup (711) nāmeyi virsün bize cevāb getürsün eger bulamazsa ol vaķit ma‘lüm olur ki (712) ol civān bu diyārlı degüldür yā bazergāndur ve yāķūd šāhzādedür ol vaķit (713) babana söyleyüp anı buluruz didi Keldāfrīd itdi yā babam bu işi ider mi (714) diyince dāye itdi babañ senüñ iķün bu ķadar ādemler ve ķazīneler telef idiyor¹⁵⁷ (715) elbetde bu işi böyle ķomaz sizleri ber-murād ider diyüp buna beñzer nice

25b

(716) teselīler eyledi Keldāfrīd derķāl bir nāme yazup bāğcīvānuñ eline verüp (717) orduya gönderdi zīrā Kāmran Šāh gelüp gitdükçe bāğcīvān görür idi (718) ve hem Kāmran Šāh'ın çok iķsānını almış idi bāğcīvāndur Keldāfrīd'in nāme (719) sini alup tebdīl-i cāme idüp doğrı Fīrüz Šāh'ın ordısına gelüp (720) aramağa başladı şöyle ki gezmedük bir yer ķomadı her yiri aradı ašlā nām u (721) nişānını bulamadı ertesı gün dönüp doğrı bāğa geldi Keldāfrīd (722) bāğcīvānı görünce şevķinden kendüsini bāğce ķapusına itdi bāğcīvāna pek nāz (723) u şīve ile su‘āl eyledi bilüp nāmenüñ cevābını getürdi feyyāziyla¹⁵⁸ ķarşuladı (724) bāğcīvān bulamadum işte nāme diyüp Keldāfrīd'ün nāmesini eline virince (725) Keldāfrīd'ün ‘aķlı başından gidüp bī-hūş olup yıķıldı

¹⁵⁷ idiyor: itdiyor (metinde).

¹⁵⁸ feyyāziyla: feyyāşıyla (metinde).

câriyeler dâye (726) haber virdiler dâye gelüp Keldâfrîd'ün yüzine gül-âb serpüp 'aqlı başına (727) geldi dâye itdi ey benüm 'ömrüm hâşılı dünyâ da bitmez iş olmaz elbetde (728) bunuñ çâresini buluruz diyüp Keldâfrîd'i elinden tutup alup yukarı (729) gitdi otaşına getürdi bir döşek yaptı Keldâfrîd'i içine yaşturdu (730) Keldâfrîd'ün günden güne hâli dîger-gün olup iki gün Kâmrân Şâh'ün

26a

(731) hasretiyle döşek esîri oldu işte Keldâfrîd'in hâli böyle ammâ beri (732) taraftan Kâmrân Şâh dahı yidi gün itdi lâkin yitmiş yıl kadar gelüp yidinci gün (733) seheri atına binüp doğru bâğuñ karşusunda olan şafha gelüp ihrâm (734) serüp oturdu aşlâ bâğdan tarafa nigâh itmedi câriyeler girüp gelüp (735) Keldâfrîd'e müjde itdiler bî-çâre Keldâfrîd'ün şevkinden yine 'aqlı gidüp (736) bir câriye gönderdi câriye gelüp Kâmrân Şâh'ı da'vet eyledi Kâmrân (737) Şâh da'vete icâbet idüp qalkup bâğa geldi Keldâfrîd'ün ve bâğuñ (738) alt başına inüp Kâmrân Şâh'ı qarşulayup itdi ey hercâyî doğru (739) bâğa niçün gelmedin ecnebî gibi gidüp şafhada oturdun diyince Kâmrân (740) Şâh itdi bir hafta kadar gelmedüm belki hâtırdan çıķduķ hulyâsıyla orda (741) oturdum diyüp lâkin Kâmrân Şâh'ün 'aşķı deryâlar gibiydi ammâ murâdı (742) Keldâfrîd'i tecrübe idi gelüp köşke oturunca Keldâfrîd bu beyti (743) okudı **Beyt:** *Miyānuñ naķşı çıķmaz her dem āgūş-ı hayālūmden / Beni* (744) *ey bî-vefā kendin gibi nā-mihribān şanma*¹⁵⁹ diyince hemān Kâmrân Şâh dahı bu beyti (745) okudı **Beyt :** *Mū-miyānuñ hevesi şöyle za'if itdi beni / Bir kıln*

¹⁵⁹ Neff'nin beytidir.

26b

(746) *ardına siñsem göremez kimse beni* didi Keldāfrīd itdi çünkü öyledir hercā'ī (747) biş altı gündür beni niçün döşek esiri itdün diyüp **Beyt:** *Saña lāyık mı* (748) *ey kamer-çehre / Ayda bir kerre çıkmak şehir[e]*¹⁶⁰ diyüp bu beyti okudu **Kit'a:** *Helāk* (749) *oldum be hey zālīm ne bu fūrkat cüdālīklar / Nolaydı olmaya idi ezelden* (750) *āşinālīklar / Baña yār olmadın gitdün niçün inşāfa gelmezsun / Hor*¹⁶¹ *oldum* (751) *be hey zālīm nedür bu bī-vefālīklar* diyüp biñ nāz u şīve ile Kāmran (752) Şāh'ın yanına oturdu Kāmran Şāh Keldāfrīd'den özürler dileyüp (753) bu beyti okudu **Beyt:** *Luṭfuñla i'timād idüp benden cūr'et itdi* (754) *bu vaz' sulṭānum / Dest-i 'afv [u] keremünle setr eyle vākı' olan ḥaṭā vü noḡşānum* (755) diyüp ayş [u] nūşa¹⁶² başladılar ammā muḡaddem Kāmran Şāh bir kaç gün gelmeyince (756) Keldāfrīd babasının gönderdiği mücevherli putı karşısına alup gice (757) gündüz puta 'ibādet idüp Kāmran Şāh ile kavuşmasını temenni ider (758) idi şimdi Kāmran Şāh'ın gözi ol puta duş oldu Keldāfrīd (759) itdi ey bānū-yı cihānum ey taḡt-ı gönülde sulṭānum bu nedür 'acabā didi Keldāfrīd (760) itdi bu bizüm ma' būdumuz degül midür seni bundan istedüm gönderdi ḡalkḡ sen de

27a

(761) şükrānlık secde eyle diyince Kāmran Şāh ḡaz itmedi ammā Keldāfrīd bir ṭaraf (762) ḡāṭır¹⁶³ içün bir şey söylemeyüp itdi ey benüm nūr-ı dīdem bu put nedür ki (763)

¹⁶⁰ Mısra'ın vezni bozuktur.

¹⁶¹ ḡor: ḡor (metinde).

¹⁶² Vezni tespit edilememiştir.

¹⁶³ ḡāṭır: ḡāṭır (metinde).

aña ‘ibâdet idersin ‘ibâdeti ancak ol Hâlik-i kevn [u] mekâna eyle yoksa (764) putuñ âdeme ne fâ‘idesi olur diyince Keldâfrîd itdi kaç gündür senüñ (765) hasretüñle hasta¹⁶⁴ olup eṭrâfı ol kadar aratdum bulamayup âhir puta ‘ibâdet (766) idüp yalvardum seni baña getürdi Kâmrân Şâh itdi eger putuñ murâdı (767) olsa kendi başına olur farazâ büti kırsañ yine bütüñ olur mı (768) diyüp kendi İslâm olduğunu rumûz ile Keldâfrîd'e bildürdi Keldâfrîd'üñ (769) levni tağyîr olup itdi hey sulṭānum babamuñ beglerinden degül misüñ didi (770) Kâmrân Şâh belî babanuñ beglerindenüm didi Keldâfrîd itdi babamuñ beglerinden (771) İslâm yokdur diyince Kâmrân Şâh itdi ben gizli dîn tutarum eger beni (772) sever iseñ ve ister iseñ sen daḥı İslâm ol diyince Keldâfrîd itdi (773) senüñ uğrına cānum fidâ olsun lâkin babam duyınca ne seni kor ve ne beni (774) ikimüzi bile helâk eyler birbirümüzden dūr oluruz didi Kâmrân (775) Şâh itdi sen öyle fikr-i fâsideden qalbini pāk eyle eger sen İslâm

27b

(776) olur iseñ seni ben kendi ‘askerüme götürürüm hiç korkma senüñ babanuñ hūḳmî (777) geçmez didi Kâmrân Şâh böyle diyince Keldâfrîd itdi yâ sen babamuñ beglerinden (778) iseñ senüñ ‘askerin neden olur didi Kâmrân Şâh'üñ ‘aḳlı başına (779) gelüp itdi ey benüm ‘ömrüm ḥâşılı gerçi ben öyle söyledüm lâkin saña (780) sözün doğrısını söyleyüm merâḳdan qurtul diyüp itdi ben aşıl (781) Çîn pâdişâhınuñ oğluyum benüm pederüm beni babana imdâd için gönderdi (782) benüm ordum babanuñ ordusunun yanındadır benüm ‘askerüm deryâ mişâlidür babandan (783) ḥavf¹⁶⁵ itme seni götürüyüm didi Keldâfrîd dâyesinüñ yüzine bāḳdı sen (784) ne dirsın yollı dâye itdi bāḳ

¹⁶⁴ hasta: ḥasta (metinde).

¹⁶⁵ ḥavf: ḥavf (metinde).

efendim şimdiki hâlde bu şahzâdeye (785) ‘âşıkum dersün şimdi bu bir fûrû-mâye degül
 şahzâde imiş benüm korkum (786) bir aşı belürsüz âdemdür diyü tefekkür iderdüm
 şimdi ma‘lûm oldu bu dağı (787) baban gibi bir ulu şah oğlıdur ben saña evvel söyledüm
 ki bu babanuñ beglerinden (788) degüldür diyü şimdi ma‘kûl olan budur ki babaña haber
 gönderüp (789) bir vâfir eşyâ getürdüp burada olan câriyeler ile beraber kâlpup (790)
 şahuñ ordısına gitmek münâsibdür didi yâ benüm babam duyup bunu

28a

(791) pederine haber gönderüp ol da babamuñ hâtırından¹⁶⁶ çıkmayup yine babam beni
 bunuñ (792) elinden alur diyince Kâmrân Şâh bu beyti okudu **Beyt:** ‘*Âşıkun ma‘şûka*
 (793) *karşu gözleri mestân gerek / İki gönül bir olunca ne felân festân gerek* (794) didi
 dâye dağı Keldâfrîd'e belî söz şahuñdur eger bu da senüñ ‘âşıkun ise (795) babanuñ
 hâtırına¹⁶⁷ bakmayup bizleri alup Mâ-çîn diyârından gide eger baban (796) haber dağı
 gönderse bunuñ babası bir evlâddan¹⁶⁸ geçüp seni babana göndermez didi (797) Kâmrân
 Şâh dâyenüñ bu gûnâ hareketine taḥsîn idüp itdi cânum kadın ne güzel (798) tedbîr
 idersin hele ben buna ‘âşıkum bu baña ‘âşık biz birbirimize kavuşunca saña ne (799)
 fâ‘ide var diyüp Kâmrân Şâh dâye kadına buna beñzer nice laṭifeler eyledi (800) ne hâl
 ise Kâmrân Şâh dâyenüñ murâdını bilüp itdi ma‘kûl budur ki (801) babasına hiç haber
 göndermeyüp maḥfice¹⁶⁹ gitmek gerek zîrâ bende altun mücevher incü (802) çokdur
 uğrına cânumı fidâ iderüm hemân aḥşâm olunca ben bir vâfir ‘asker ile (803) gelüp taḥt-

¹⁶⁶ hâtırından: hâtırından (metinde).

¹⁶⁷ hâtırına: hâtırına (metinde).

¹⁶⁸ evlâddan: evlâtdan (metinde).

¹⁶⁹ maḥfice: maḥfice (metinde).

ı revânlar getü[r]üp sizi alup giderüm diyüp şöhbete qarâr virdiler (804) Kâmrân Şâh vedâ^ç idüp şöyle ki qalbi kı l kadar qalup şevqinden doğrı (805) bâr-gâhına gelüp hûkkâm başına ışmarlayup ve altı yüz âdem ejderhâsına altun

28b

(806) cübbeler giydürüp tenb[ı]h idüp hâzır eyledi ve Şâhın Vezîr'e dağı aĥvâlî ĥaber (807) virüp beni qolla didi vezîr bu işe ĥayrân ve memnûn olup du^ç âlar eyledi gice (808) olup sâ^ç at biş şularında o altı yüz dil-âveri develere bindürüp ve bir ^ç âlî (809) taĥt¹⁷⁰-ı revân ve bir kaç maĥfe[lı] ile gice içinde bâğa geldi Kâmrân Şâh bâğdan (810) içeri girüp Keldâfrîd'e ĥaber virdi Keldâfrîd ise hâzır idi ne kadar (811) bahâda ağır yükde ĥafif eşyâ var ise alup taĥt-ı revâna binüp ve câriyeler (812) dağı maĥfellere binüp doğrı Kâmrân Şâh'uhn ordısına geldiler Kâmrân (813) Şâh ^ç askerî ortasına ĥarem bâr-gâhları qurdurup Keldâfrîd'i (814) indürdi Keldâfrîd bâr[gâ]huñ zînetine baqup ĥayrân oldu öyle ki bâr-gâhuñ (815) mişli bir şâhda yok dâye itdi gördüñ mi böyle bir salţanatlı şâhuñ (816) ma^ç şûkı olduñ bunuñ ser-^ç askerîñ salţanatı kadar babañda bile yok diyüp (817) Keldâfrîd bir kat dağı mesrûr olup ol gice kuş tüyü şilteler üzerinde (818) yatup istirâĥat eylediler şabâĥ¹⁷¹ qalkup Kâmrân Şâh gelüp aĥşâma kadar (819) ^ç ayş [u] nûş idüp aĥşâm yine bâr-gâhlarına dağıldılar bu minvâl üzere (820) gün kırk oldu kırkıñcı günü aĥşâmdan Kâmrân Şâh ceng-i ĥarbîlere

¹⁷⁰ taĥt: taht (metinde).

¹⁷¹ şabâĥ: şabâh (metinde).

29a

(821) turralar urdurdı Keldāfrīd ‘aqlını dağıtdı qorqusundan münādīler ceng (822) nidāsını idince Keldāfrīd kıışsayı duydu ki babasınıñ beglerinden şandığı (823) kendi düşmanı Kāmrān Şāh'dur hemān qalkıp dāyesinüñ bār-gāhına (824) gelüp haber virdi dāyenüñ ‘aqlı başından gitdi bir kerre tefekkür eyledi (825) Keldāfrīd'e itdi baq efendim bu Kāmrān Şāh imiş ne çäre eger bundan hāz (826) itdün ise bunıñ ile olalum senün ma‘şūqındur her kim olursa olsun (827) tek gönölün kimi severse saña dost odur şimdi ise sen İslām olup (828) anıñ dīnine girdün baqalum iş nice olur didi Keldāfrīd hāz¹⁷² idüp (829) dāyenüñ söziyle bir parça gönli rāhat itdi ve dāyenüñ yüzine baqıp (830) itdi şimdi ceng idecekler babamıñ ‘askeri çok bārī ne hāl ise (831) ma‘şūqum gālīb olsa da beni alup kendi diyārına götürse gel senün ile (832) cenglerini seyr idelüm diyüp bār-gāhların etrāfında çekili olan şoqaq- (833) ların kenārına gelüp seyrine meşgūl oldılar tamām iki taraftan alaylar şaflar (834) bağlayup qarşu-be-qarşu durup meydān açıldı bu cengde Kāmrān Şāh (835) kendi mücevherli cübbeler giyüp ve altında ejderhā gibi bir küheylān atına binüp

29b

(836) ‘askerin önünde durdı Keldāfrīd Kāmrān Şāh'ı görüp yüregi qat qat yağ bağladı (837) Şāhın Vezīr gelüp Kāmrān Şāh'ın yanında durdı herkes hayretde iken (838) Kāmrān Şāh beglerine işāret idüp iki taraflı Kāmrān Şāh'ın rikābınca (839) ellerinde gürzler ile ve yine ellerinde altun teberler başlarında altun āfitābeler (840) ile begler Kāmrān Şāh'ı alay ile meydān ortasında bırağdılar du‘ālar (841) idüp dönüp geldiler Keldāfrīd ve babası Fīrūz Şāh bunları görüp (842) taḥsīn itdiler zīrā Kāmrān Şāh'ı ceng

¹⁷² hāz: hāz (metinde).

libâslarıyla gördüğü yok idi (843) bu hâl ile Kâmrân Şâh yüzini kâfir ‘askerine tutup durdı Fîrûz (844) Şâh Kâmrân Şah'ı meydânda görünce ‘aklı gidüp bir pehlevâna işâret (845) eyledi pehlevân derhâl ‘azm-i meydân eyledi gelüp Kâmrân Şâh (846) muķâbil olup el nîzeyi urup Kâmrân Şâh'a hamle eyledi Şâh (847) nîzesini çeküp elinden alup yabana atdı gürz ile ve kılıç ile (848) hamle itdi şâh hamlesini men‘ idüp nevbet kendüsine gelince bu (849) kâfiri kuşagından alup yire tepesi üzere urdı başı hürd (850) gitdi alay malay mürd oldu bu kez Fîrûz Şâh bir gürbüz kâfire

30a

(851) dahı işâret eyledi gönderdi gelüp Kâmrân Şâh'a muķâbil olup hamle eyledi (852) Kâmrân Şâh bu kâfiri nîze ile helâk eyledi ar[d]ından bir dâne dahı gelüp muķâbil (853) olup Kâmrân Şah bu kâfiri dahı gürz ile helâk eyledi Keldâfrîd (854) Kâmrân Şâh'uhn bu erliklerini görüp maķabbeti bir iken yüz biñ olup (855) derûnî du‘â ider idi nâ-gâh bir kâfir pehlevânı dahı gelüp Kâmrân Şâh'a (856) muķâbil olup hamle eyledi şâh bu kâfire bir kılıç urup atıyla beraber dört (857) parça eyledi öyle bir kılıç urdı ki nasıl geldiyse başına başından kaşına (858) kaşından dişine dişinden döşüne döşünden baba caķası kuşına egr[i] evüñ(859) kaşına ferş-i zemînüñ taşına kılıç bir karış işledi bu kez Kâmrân Şâh Fîrûz Şâh (860) tarafından er taleb idince ğayrı meydâna kimse girmedi Kâmrân Şâh ğayrı (861) şabr idemeyüp gözleri tās-ı pür-hûna dönüp arslan gibi Keldâfrîd'in (862) ‘aşkıyla kendüsini Fîrûz Şâh'uhn ‘askerine urdı leşker-i küffâr bu hâli (863) görüp cümlesi bir yüzden hücûm itdiler İslâm ‘askeri dahı tekbîr getirüp (864) anlar dahı yüridiler iki taraf ‘asker birbirlerine karılup kâtilup birin bir kâti (865) pamuk gibi havâyâ atılup çukur yerler kan ile dolup nîze çaldırısından

30b

(866) gürz gübürdisinden kılıç yalaburusından at şehilinden¹⁷³ meḥānitlerin feryādından
 (867) atların¹⁷⁴ na‘rasından hūrşidin yüzi bakır t̄asa döndi ḵanuñ buḥārından (868)
 gitdükçe ceng âteşi germ olup ‘alevlendi gittikçe ‘alevlendi bir ceng-i ‘azīm (869) oldu
 ki ta‘rīf olunmaz Fīrūz Şāh bağıra gördi çağıra gördi fā‘ide itmeyüp (870) gördi ki
 Kāmrān Şāh ilerüsini ārzū idüp gelür Kāmrān Şāh gelüp Fīrūz (871) Şāh’uñ ‘alem-i
 ‘alemdārların kırup devlet tuğlarını ser-nigūn idüp küffār (872) leşkerini tār [u] mār
 idince Fīrūz Şāh’uñ ‘aqlı gidüp kendüni derḥāl ḵal‘a (873) içine atdı leşker-i küffār bu
 ḥālî görüp birbirine başarak ḵal‘adan içerü gire (874) bilen girdi giremeyen eṭrāfa
 dağıldı Fīrūz Şāh emr idüp ḵal‘a ḵapularını(875) bend itdiler Kāmrān Şāh dönüp bār-
 gāhına gelüp rezm libāslarını çıkarup (876) bezm libāslarını giyüp Keldāfrīd’in bār-
 gāhına gelüp ‘ayş [u] nūşa başladılar (877) ‘asker-i İslām Fīrūz Şāh’uñ ordusını
 yağmalayup anlar daḥı bār-gāhlarında (878)istirāḥat eylediler herkes zevḵ [u] şafāda
 ammā beri ṭarafdan Fīrūz Şāh neye (879) uğraduḡını bilmeyüp āh itdükçe ağızından
 âteşler uğrayup pehlevānlaruñ (880) vezīrleruñ yüzine bakup itdi bre nā-bekārılar bir
 avuç Yezdān-perestlerden ne

31a

(881) ḥāşıl onlar sizüñ dört bölükde yüregüñüz ḵadar yoḵdur bu ne ḥāldur diyince
 cümlei (882) pehlevānlar bir yüzden Fīrūz Şāh du‘ālar idüp itdiler şāhum gerçi onlar
 (883) azdur ammā Kāmrān Şāh şāhib-ḵırāndur şāhlarınuñ cenge girdüḡini görince (884)
 her birleri ejderhā gibi oldılar imdi bizim ḵal‘amuz muḥkemdür ṣāfer bulamazlar (885)

¹⁷³ şāhīlinden: sahilinden (metinde).

¹⁷⁴ atların: artların (metinde).

hele bir kaç gün şabr idelüm baçalum nice olur didiler herkes dağılup (886) yirlerine gitdiler ammā bu vakit Fîrûz Şâh'ın 'aqlına kızısı Keldâfrîd geldi (887) 'acabâ kızımıñ hâli nicedür düşmân haber almadan ƣal'a getüreyüm diyüp iki (888) dâne vezîr getürtdi meger bu Mâ-çîn Ƣal'asınıñ içinden bir lağm yolu var idi (889) eger bir düşman ƣal'a almak murād eylese Fîrûz Şâh ol yoldan girüp (890) ƣal'a bâğa gider idi ol yolu vezîrlerinden ğayrı kimse bilmez idi (891) Fîrûz Şâh vezîrlere emr idüp itdi varuñ düşmân haber almadan kızum (892) Keldâfrîd'i lağım yolından ƣal'a getürüñ diyü vezîrleri yoldan gönderdi (893) vezîrler yola girüp gelüp bâğuñ içine çıkdılar gördiler ki bâğda (894) bâğcivânlardan ğayrı kimse yok bir bâğcivâna su'âl eyledi bâğcivân da olan (895) kışşayı min evvel ilâ âhırı vezîre naql eyledi vezîrler dönüp yine lağım

31b

(896) yolından Fîrûz Şâh'a gelüp aĥvâli bir bir haber virdiler Fîrûz Şâh mâcerâyı (897) duyup bre şaĥın ol benüm beglerümden şanduĥı Kâmrân Şâh olmasun diyüp (898) gizliden Kâmrân Şâh'ın ordusına cāsūslar gönderdi gelüp cāsūslar (899) Kâmrân Şâh'ın ordusından haber alup varup Fîrûz Şâh'a haber virdiler (900) belî şâhum Kâmrân Şâh almış gice gündüz 'ayş [u] nüşda şafâdadurlar diyince (901) 'aqlı başından gidüp Fîrûz Şâh'ın derdi bir iken yüz biñ olup (902) gice gündüz âh vâh ider idi ammā ne çâre elden ne gelür derhâl dīvân (903) kūslarına turralar urdurup ehl-i dīvân birer ikişer gelüp cem' oldılar (904) Fîrûz Şâh baş ƣaldurup ehl-i dīvâna olan aĥvâli bir bir haber virdi (905) erkân-ı devlet itdiler şâhum bu ƣadar ceng [u] cidâl ancak Keldâfrîd için (906) idi Keldâfrîd ise arslan eline girmiş anlar anda zevĥ [u] şafâda bizüm (907) 'askerümüz nâfile kırılır imiş imdi bunuñ ma'ĥûlı budur ki Kâmrân (908) Şâh'a bir nâme yazup Keldâfrîd'i istemelidür eger virmezse ğayrı ceng (909) itmek 'abeşdür hemân barışık

olmaḡ ma'ḡıldur didiler hemān Fīrūz Şāh bir nāme (910) yazup bir peyk eline virüp Kāmrān Şāh'a gönderdi peyk gelüp kendini

32a

(911) 'arz eyledi Kāmrān Şāh izin virüp peyk ḡuzūr-ı Kāmrān Şāh'a gelüp (912) du'ālar eyleyüp Fīrūz Şāh'ıñ nāmesini virdi Kāmrān Şāh nāmenüñ (913) mefhūmını añlayup Keldāfrīd'e ḡaber virdi ki tecrübe içün baḡayum baña meyli (914) maḡabbeti var mıdır diyüp itdi seni baban istemiş ne dırsın gider misin diyü (915) Keldāfrīd itdi benüm 'ömrüm benden ne tız uşanduñ eger beni istemez iseñ bile (916) babama gitmem bir başḡa diyāra giderüm eger ister iseñ babama ḡaṡ'ı (917) ḡaber gönder benden ümīdini kessün diyince Kāmrān Şāh itdi efendim (918) senüñ içün bu ḡadar ḡazīneler telef idüp kendi diyārumdan buraya (919) ancaḡ senüñ içün geldüm bu naşıl sözdür ki ben seni istemeyüm ammā babañ (920) nāmesinde yazmış ki benüm ḡızumı zor¹⁷⁵ ile alup gitmişsin bu erlikde (921) var mıdur diyü sitem sözler yazmış diyince hemān Keldāfrīd eline divīd ḡalem (922) alup babasına bir nāme yazdı gelen peykin eline verüp Fīrūz Şāh'a (923) gönderdi peykdür nāmeyi alup doḡrı Fīrūz Şāh'a getürüp nāmeyi (924) virdi şāhdur nāmeyi açup ḡırā'at eyledi mefhūm-ı nāme ey benüm (925) sebeb-i vücūdum olan pederüm öyle ma' lūm olsun ki Kāmrān Şāh'a ben kendüm

¹⁷⁵ zor: zor (metinde).

32b

(926) geldüm öyle zor¹⁷⁶ ile degül hem dağı naşıl olsa sen beni bir ere vireceksin
 Kāmrān (927) Şāh'dan iyü degül benüm gönüm andan ya hoşlanur ya hoşlanmaz benüm
 için nāfile ceng (928) itme dünyā bir tarafa Kāmrān Şāh bir tarafa dimiş nāmesini hatm
 eylemiş Fīrūz (929) Şāh'ın cān başından sıçrayup āh idüp felek āyīnesini siyāh eyledi
 (930) etrāfda olan begler itdiler şāhum gam degül elbetde bu kıızı bir erae virecek idüñüz
 (931) çünkü hāl böyle oldu bārī bir elçi gönde[r]üp da'vet idüñ barışık olup (932)
 Keldāfrīd'i virün bir fūrū-māye ādem degül bu dağı bir şāhdur böyle bir şāh damād (933)
 olmak düşmanuñ za'fina¹⁷⁷ delīldür hem dağı Fīrūz Şāh kızını kendi virmiş dirler (934)
 eger barışık olmaz iseñ Kāmrān Şāh zor¹⁷⁸ ile almış dirler kızuñ dağı (935) meyli
 Kāmrān Şāh'adur ve bir gāyet züldür bākī fermān şāhuñdur didükde Fīrūz (936) Şāh itdi
 bu naşıl olmaz sözdür bunlar Hudā-perest biz put-perest bunlara (937) kızımı nice
 vireyüm didi vezīrlər itdi şāhum siz kıızı ister virün ister (938) virmeyün Kāmrān Şāh
 kıızı aldı olan oldu giden gitdi şimdeñ sonra (939) buna çāre yokdur bunlar ile ceng itmek
 degül hālā kal'a kapusından dışarı (940) kimsenüñ çıkdığı bile yokdur gayrı emir
 sizüñdür didiler Fīrūz Şāh hayli tefekkür idüp

33a

(941) ahır kıızı Keldāfrīd'i Kāmrān Şāh'a virmege rāzī oldu bārī babasınun (942) izniyle
 almış disünler diyüp bir nāme yazup bir elçi gönderüp Kāmrān Şāh'ı (943) da'vet eyledi
 nāme Kāmrān Şāh'a vuşul bulup şāh nāmeyi okuyup mefhūm-ı (944) nāme Kāmrān

¹⁷⁶ zor: zor (metinde).

¹⁷⁷ za'fina: şa'fina (metinde).

¹⁷⁸ zor: zor (metinde).

Şāh'ı ƣal' aya da' vet eylemiş olan oldu geçen geçdi şimdiki (945) hālide aƣrabā oldu bu arafa teřrīf idüñ nikāhını ƣıyalum dimiş Kāmran Şāh (946) dağı Fīrüz Şāh'a bir nāme yazup hāliyā siz benüm mağlūbumsuñuz siz bu arafa (947) gelinmeyince benüm gelmem emr-i muhāldur diyüp nāmeyi peyk eline virüp geri gönderdi Fīrüz Şāh'a (948) gelüp okuyup ma' lūm olunca vezīrleri ile danışup ğalibā ƣorğdı gelmedi (949) diyüp 'ale'ş-şabāh ƣalkup vāfir hediye alup vezīrleri ile berāber Kāmran (950) Şāh'ıñ bār-gāhına geldiler Kāmran Şāh'a haber virdiler şahdur Fīrüz Şāh'ı (951) bār-gāh ƣapısından ƣarılıyup alup taht¹⁷⁹ üzerinde yan yana oturdılar Fīrüz (952) Şāh Kāmran Şāh'ıñ dārātına taħsīn idüp hayrān oldu aħşāma ƣadar (953) ziyāfetler olup aħşām Kāmran Şāh Fīrüz Şāh'ı alup harem-i bār-gāhına (954) getürüp ƣızı Keldāfrīd ile görüşdi andan Fīrüz Şāh Kāmran (955) Şāh ile vedā' idüp ƣal' aya gitdi Fīrüz Şāh şüretā barışdı lākin

33b

(956) derūnında ' adāvet idüp içerisinden ƣan gider idi bu hāl ile oturdılar (957) lākin üçünci ğüni Keldāfrīd Kāmran Şāh'a itdi ey benüm ' ömrüm sermāyesi (958) nice bir bekleyüp duralum bārī iƣlīm-i Serendīb'e gidelüm didi Kāmran Şāh (959) itdi ey bānū-yı cihānum gerçi ğüzel söylersin lākin babañ bize geldi (960) ben anlara gitmedüm şimdi bağ ƣorğdı da gelmedi dirler bir anları böyle (961) bātl dīnde bırağup ğitmek olunmaz bir kerre olsun İslām dīnine da' vet (962) ideyüm diyüp ƣalkup ƣorğmadığını bildirmek içün yalnızca ne ƣadar zī-kıymet (963) ceng esbābları var ise ğiyüp bir at üzerine binüp doĝrı Mā-īn (964) ƣal' asından içeri ğirdi zīrā Fīrüz Şāh ƣal' a ƣapularını açmış idi (965) Kāmran bu ' aźāmet ile dilīrāne ƣal' adan içeri ğirince Fīrüz (966) Şāh'a haber virdiler ki ejderhā ğibi bir pehlevān ğelür zīrā bizüm diyārumuzda (967) öyle ādem yoğdur diyince

¹⁷⁹ taht: taht (metinde).

Fîrûz Şâh sarâyınıñ penceresinden baqdı (968) gördi ki Kâmrân Şâh yalnız geliyor Fîrûz Şâh itdi baq şu nâ-bekâra (969) hiç kimseden pervâsı yok yalnız geliyor diyüp havfından kendini tahtından (970) atup varup binek taşından qarşulayup berâber alup köşke götürüp

34a

(971) taht¹⁸⁰ üzerinde oturtdı ta'âmlar yendi şerbetler içildi bir vâfir eglendükden soñra(972) Kâmrân Şâh Fîrûz Şâh'a küffâr dîninin künhin İslâm dîninüñ şerîfini söyleyüp(973) 'arz-ı İslâm eyledi Fîrûz Şâh'ıñ 'aqlı başından gitdi ki baña zor¹⁸¹ ile İslâm (974) ol diyü teklîf iderse benüm hâlüm nice olur diyü vezîrlerden yaña baqdı meger (975) muqaddem Fîrûz Şâh nâme gönderüp Kâmrân Şâh'ı da' vet itdüğü vaqt (976) Kâmrân Şâh gelmem diyü haber gönderdi idi vezîrler ol vaqt qorqdı da gelmedi (977) didiler idi bu kez Kâmrân Şâh yalnız gelince ehl-i dîvân ta'accüb itdiler bu kez Fîrûz (978) vezîrlerin yüzine baqdı şanki siz qorqdı didüñüz idi şimdi bu hem yalnız (979) geldi hem bize İslâm teklîf itdi bunıñ kimseden qorqusı var mıdur yollı (980) vezîrler hacîl¹⁸² olup başlarını aşğa şaldılar Fîrûz Şâh Kâmrân Şâh'a (981) biñ dürlü özürleri idüp itdi baq oğlum benüm 'askerüm hep put- (982) perestdür şimdi dîn teklîf i[t]sem belki bir feşad zühûr ider ceng üzere (983) lâkin soñra bir kerre teklîf idelüm eger olurlarsa size da' vetci gönderürüm (984) gelün İslâm telkîn idün diyü buna beñzer çok sözler söyledi Kâmrân Şâh (985) dağı ma'kül görüp ehl-i dîvânı vedâ' idüp gelüp kendi bâr-gâhına

¹⁸⁰ taht: taht (metinde).

¹⁸¹ zor: zor (metinde).

¹⁸² hacîl: hacîl (metinde).

34b

(986) itdi emr idüp üç gün tedārük dördünci günü göçdür didiler ve'l-hāşıl (987) dördünci günü bār-gāhlarını bozup yüklenüp vir elini şehr-i Serendīb diyüp (988) gitdiler günlerde bir gün Hind serḥadlerine gelüp Serendīb şehrine müjdeciler (989) gönderdiler ahālī-i memleket Kāmrān Şāh'a qarşu gelüp du'ālar idüp ta'zīmen (990) şāhı alup sarayına götürdiler ve sālir askerler dahı her birleri kendi yirlerine (991) gitdiler ve Keldāfrīd için ḥarem-i ḥaşda bir köşk döşediler bunlar bunda (992) zevk [u] şafāda lākin beri tarafından Keldāfrīd'ün pederi Fīrūz Şāh bu aḥvālī (993) için şabr idemeyüp günden güne derūnı āteşler gibi yanar idi ne çāre (994) idi cengi bilmez idi ammā Fīrūz Şāh'ın bir 'āqıl vezīri var idi günlerden (995) bir gün Fīrūz Şāh ḥāş¹⁸³ bāğcesine gidüp ulu vezīri tenhāsına da'vet (996) eyledi vezīr-i mezbūr gelüp ḥuzūr-ı pādīşāhīde du'ā idüp Fīrūz Şāh'ın (997) qarşusunda diz üzere oturdı Fīrūz Şāh şöḥbet açup sözi Keldāfrīd (998) üzerine getürdi itdi şu Kāmrān Şāh'dan bir intikām alsam ğayrı bir şey (999) istemem Keldāfrīd'i elinden alup anı ḥayrān itmeli ammā kızın meyli o nā-bekāra (1000) bilmem nice ideyüm diyüp buna beñzer çok sözler söyledi ol vezīr itdi eger

35a

(1001) şāhum beni baş vezīr idersen bunuñ çāresini bulurum didi Fīrūz Şāh itdi (1002) eger Kāmrān Şāh'dan bu intikāmı alur ise baş vezīr degül belki kendi taḥtımı (1003) bile virürüm didi vezīr itdi şāhum bu ḥuşūşı baña ḥavāle eyle yakınca (1004) intikām alurum diyince Fīrūz Şāh itdi tedbīrin baña ḥaber vir eger güzel (1005) ise seni şabāḥ baş vezīr iderüm didi vezīr itdi şāhum benüm Kūh-ı [El]būrz'da (1006) bir cāzū dostum vardur anı da'vet iderüm anı gönderüp varsun Keldā(1107) frīd'i çalsun getürsün kimsenün

¹⁸³ ḥāş: ḥāş (metinde).

haberî olmaz didi Fîrûz Şâh (1008) âferin işte bu tedbîrin güzel lâkin bu esrâ[r]ı
 ikimüzden ğayrı kimse bilmesün (1009) diyüp alkup yirlerine gitdiler ‘ale’ş-şabâh
 Fîrûz Şâh dîvân idüp (1010) bu vezîri baş vezîr itdi aşâm olup herkes yirlerine gitdi baş
 (1011) vezîr olan daı kendi yirine gelüp hûlyâ iderdi ki ‘acabâ bir nâme yazsam
 (1012) Kûh-ı Elbûrz'a kim götürür diyü tefekkürde iken meger câzû ba‘zı gelüp
 vezîr(1013) ile görüşürdi yine ol gün câzû vezîre geldi vezîr câzûyı görünce (1014)
 şafâsından rakşa girüp câzûnuñ murdâr yüzini yüzine sürünce (1015) câzû hayretde
 alup itdi senüñ böyle itdügin yok idi ‘acabâ saña ne

35b

(1016) oldu diyince ışşayı uzatmayalum kendinüñ baş vezîr olduını ve Keldâfrîd'üñ
 (1017) mâcerâsını vezîr câzûya bir bir nal idüp Keldâfrîd'üñ gelmesini niyâz eyledi
 (1018) câzû itdi imdi baña haber vir ki alan kimdür ve ne diyârda vezîr daı haber virüp
 (1019) câzû derhâl alkup sihrini tekmîl idüp küpüne binüp gice ile ber-havâ (1020)
 dorı Kâmrân Şâh'un Câzû Daı'nda olan köşküñ yanına indi erafı (1021) gezüp andan
 şehre geldi gördi ki düün tedârikleri oluyor Kâmrân Şâh'ın (1022) haremine sihr¹⁸⁴ ile
 girdi meger şabâh idi Keldâfrîd uyur idi ve Mâ-în'den (1023) geleli daı on beş gün
 olmuş idi câzû Keldâfrîd'i tenhâ görünce (1024) sihr¹⁸⁵ ile ‘alını başından alup getirüp
 küpüñ içine oydı câzû (1025) daı küpin üzerine binüp ber-havâ **Beyt:** *arîbüñdür anı
 hoş tut efendim* (1026) *işte ben gitdüm / Göñül dirler ser-i kûyuñda bir dîvânemiz
 aldı*¹⁸⁶ fehvâsıyla bî-âre (1027) Keldâfrîd kendüsinden bî-aber câzû ile havâ yüzinde

¹⁸⁴ sihir: sihir (metinde).

¹⁸⁵ sihir: sihir (metinde).

¹⁸⁶ Hayâlî'nin beytidir.

gider idi cāzū fikir eyledi (1028) Kāmrān Şāh bir bahādır şahdur maḥzā ki bu ḥuşuş
 ‘āleme fāş olur şimdi (1029) ben bu kıızı Fīrūz Şāh'a götürsem ḥaber alup Kāmrān Şāh
 gelür elinden (1030) alur benüm zaḥmetüm¹⁸⁷ nāfile gider diyüp Keldāfrīd'i küpde
 buñalmasun diyü bir daḡuñ

36a

(1031) kenārında bir sāye-bāna indürdi Keldāfrīd'üñ ‘aqlını başına getürdi kızuñ ‘aqlı
 başına (1032) gelince anı gördi ki başı ucunda bir ‘acūze ‘avret durur Keldāfrīd cāzūya
 baḡup (1033) itdi sen kimsin benüm yanumda ne işüñ var ve beni buraya niçün getürdün
 diyince (1034) cāzū itdi seni babañ ister anuñ içün seni çalup babana götürecegüm diyüp
 (1035) yine bir siḥr¹⁸⁸ ile ‘aqlını başından alup kıızı küpüñ içine koyup ber-havā cāzū
 (1036) Keldāfrīd'i Fīrūz Şāh'a götürmeyüp Kūh-ı Elburz'a da kendi maḡārasına (1037)
 getürdi Keldāfrīd'i siḥr ile maḡāra içine ḥabs¹⁸⁹ idüp kendi doḡrı (1038) Fīrūz Şāh'a
 geldi vezīri bulup görüşüp aḥvāli bir bir ḥaber¹⁹⁰ virdi Keldāfrīd'i (1039) getürmedügüme
 sebeb Kāmrān Şāh ḥaber alup gelür yine alur şimdilik bende tursun¹⁹¹ (1040) baḡalum
 ḥāl nice olur didi vezīr memnūn olup ḡalkup doḡrı ḥuzūr-ı (1041) Fīrūz Şāh'a geldi
 aḥvāli ḥaber virdi Fīrūz Şāh sürūrından raḡşa (1042) girüp ol ḡadar memnūn [u] mesrūr
 oldu ki ta‘rīf olunmaz derḡāl cāzūyı (1043) Fīrūz Şāh getürdüp aḥvāli tekrār cāzūdan

¹⁸⁷ zaḥmetüm: zaḥmetüm (metinde).

¹⁸⁸ siḥr: siḥr (metinde).

¹⁸⁹ ḥabs: ḥabs (metinde).

¹⁹⁰ ḥaber: ḥaber (metinde).

¹⁹¹ tursun: tursun (metinde).

su'âl idüp çok in'âm [u] (1044) ihsân eyledi hattâ boğazına kadar necâsete gömdürdi ve Keldâfrîd için (1045) eşbâb ve biraz altun ve sâ'ir lâzım olan şeylerden virüp câzû ile

36b

(1046) gönderdi câzû Keldâfrîd'e gelüp babasının selâmını ve olan ahvâli haber viridi
 (1047) Keldâfrîd âh idüp Kâmrân Şâh'ıñ 'aşkıyla gözine gülistân-ı 'âlem zindân
 (1048) olup gice gündüz ağlayup oturmadı ammâ beri tarafda çünki şabâhdur oldı
 (1049) Kâmrân Şâh bir rü'yâ gördi elinde bir kuş var idi kaçdı bir ormana kondı (1050)
 ve ormanuñ etrâfında bir âteş zuhûr eyledi ol kuş yanacak vaqıt Kâmrân (1051) Şâh âteş
 içine girdi lâkin âteş Kâmrân Şâh'ı yakmadı varup ol (1052) kuşı halâş¹⁹² eyledi bu
 rü'yâyı tefekkür eyleyüp Keldâfrîd'üñ otaşına giderken (1053) cāriyeler gelüp
 Keldâfrîd'i aradılar bulamayınca feryâd iderek Kâmrân Şâh'a (1054) giderken yolda rast
 geldiler Kâmrân Şâh itdi bre bre size ne oldı diyince (1055) cāriyeler Keldâfrîd'üñ gâ'ib
 olduğunu haber virince Kâmrân Şâh'ıñ 'aqlı başından (1056) gidüp gelüp Keldâfrîd'üñ
 otaşına girüp **Beyt:** *Aradum gezdüm dilâ şâh-ı* (1057) *cihānum bunda yok / Hoḳḳa fem*
şāhib kadem şīrīn zebānum bunda yok / Kanda (1058) *gitdi bilmezüm ol nev-civānum*
çın seher / Hublaruñ ser-tācı ol serv-i revānum (1059) *bunda yok* diyerek derhâl
 Kâmrân Şâh haremnden dışarı çıkup dīvân (1060) kūslarına turralar urdurup erkân-ı
 devlet ta' accüb idüp itdiler 'acabâ böyle bî-

¹⁹² halâş: halâş (metinde).

37a

(1061) vaqit dīvān itmeden şāhuñ murādı nedür diyü herkes qorqaraq birer ikişer toplanup (1062) Kāmrān Şāh'uñ aślā yūzi gülmez idi ehl-i dīvān tamām bir yere gelüp tamām olunca (1063) Kāmrān Şāh baş qaldurup gice gördügi rü'yâyı söyledi ehl-i dīvān hayırdur (1064) pādişāhum didiler Kāmrān Şāh ardından Keldāfrīd'in ġā'ib olduğunu naql (1065) idince erbāb-ı devlet Keldāfrīd için aqladılar ve düġünü daħı paydos eylediler (1066) Şāhīn Vezīr itdi müjde¹⁹³ şāhum bu rü'yānuñ ta'birī Keldāfrīd'i siz olduġı (1067) yirden ġalāş¹⁹⁴ idersüñüz didi Kāmrān Şāh itdi belī ben daħı böyle ta'bir (1068) itdüm lākin qanda dirilmem 'acabā nice ġaber olurum didi Şāhīn Vezīr itdi (1069) pādişāhum biraz şabr gerek baqalum ne tarafdān bir ġaber zuhūr eyler diyince Kāmrān (1070) Şāh itdi bundan ġaber gelmez ben yalnız Keldāfrīd'üñ ardından giderüm belki (1071) babası tarafından olmaq ihtimāli var diyüp qalkdı ehl-i dīvān amān şāhum(1072)dur böyle şeyler 'acele ile olmaz buna şabr gerek didiler lākin Kāmrān Şāh (1073) diñlemeyüp ālāt-ı şāhib-qırānī¹⁹⁵ alup bir küheylān ata binüp naşıl olursa (1074) olsun diyüp herçi bād-ā-bād didi lalasını yirine vekīl idüp (1075) kendi silāħlarını¹⁹⁶ taqup şahrāya doġrı yalnız qandasın Keldāfrī

¹⁹³ müjde: müjde (metinde).

¹⁹⁴ ġalāş: ġalāş (metinde).

¹⁹⁵ şāhib-qırānī: şāhib-ħırānı (metinde).

¹⁹⁶ silāħlarını: şilāħlarını (metinde).

37b

(1076) diyüp gitdi bir kaç gün gidüp bir şahrāya geldi bir ağaç sāyesinde bir pīr-i fānī
 (1077) çift¹⁹⁷ serüp öküzleri koyuvirmiş kendi ol ağacuñ dibinde yatmış Kāmrān
 (1078) Şāh pīrden yana varup merhabā pīrüm nicesin diyüp hāl hātır su'āl (1079) eyledi
 ammā pīr şāhı bilüp gelüp ayaklarına kapandı meger Kāmrān Şāh'uañ (1080) taht-ı
 hükümetüñde olan ıqlımuñ serhadı idi bu pīr hezār kere şehir-i Serendīb'e (1081) gelüp
 gitmiş ve Kāmrān Şāh'a hezār kerre 'arz-ı hāl virmiş idi imdi pīr murādını (1082)
 Kāmrān Şāh'a 'arz eyledi Kāmrān Şāh gerçi müsāde eyledi ammā itdi (1083) pīrüm
 şimdi 'arz-ı hācāt vaḳti degüldür benüm bir mühim işüm var vücūda gelürse (1084)
 senüñ dileğin başum üstine didi pīr itdi şāhum senüñ ne murāduñ (1085) varsa bir
 pādīşāh cümle-i 'ālem hükümündedür diyince Kāmrān Şāh derdini bir āh eyledi (1086)
 pīr itdi şāhum murādın nedür ki böyle bu vādide yalnızsınız sen didi Kāmrān (1087)
 Şāh mācerāyı bir bir pīre naḳl idüp itdi **Beyt** : *Felek kime şunarsa* (1088) *bir kaşuk*
*balı*¹⁹⁸ / *Sonunda kuşdurur tāsıla ağı* fehvāsiyla pīrüm (1089) ma' şūḳum olan Keldāfrīd
 bir kaç gündür gā'ib oldı anı aramağa giderüm didi (1090) pīr itdi şāhum ben yine bu
 vādide çift¹⁹⁹ sürer iken gök yüzinden bir küp

38a

(1091) üzerinde qarşuki ağaç altına bir qarı gelüp küpin içinden bir kız çıkardı (1092)
 yine küpe koyup ber-havā olup çıkup gitdi gālibā cāzū olmaḳ ihtimāli (1093) var diyüp
 Kāmrān Şāh'a haber virince şāh bir parça feraḥ buldı pīre 'azīm (1094) iḥsān idüp gitdi

¹⁹⁷ çift: çif (metinde).

¹⁹⁸ Mısra'ın vezni bozuktur.

¹⁹⁹ çift: çif (metinde).

atına binüp yola revân oldu yolda Kâmrân Şâh (1095) hem gidüp hem hûlyâ ider idi Keldâfrîd'i alan câzûdur 'acabâ bu mel'ûnı (1096) nerede haber alurum diyü fikir iderek zamân ile şehri-i²⁰⁰ Mâ-çîn'e geldi tebdîl-i (1097) şûret idüp ƣal'a ƣapısından Mâ-çîn şehrine girecek vâƣit Keldâfrîd (1098) nâme ile Kâmrân Şâh'a gönderdügi bâğcivâna rast geldi bâğcivân (1099) dışarı ƣıƣar idi Kâmrân Şâh içeri gider idi ƣarşu-be-ƣarşu (1100) geldiler bâğcivân şâhı görünce bildi bir uşûl ile Kâmrân Şâh'ûn (1101) yanına gelüp şâhum arƣamdan bâğa gel diyü ƣulağına söyledi bâğcivân (1102) gitdi Kâmrân Şâh ƣıyâş itdi ki Keldâfrîd bâğdadur hemân cân atup (1103) giri dönüp bâğcivân'ın ardından doğrı bâğa geldi bâğcivân Kâmrân Şâh'ı (1104) ƣarşılayup gitdi oƣasına getürdi zîrâ Kâmrân Şâh bâğcivâna ƣoƣ ikrâm (1105) itmiş idi anuñ içün Kâmrân Şâh'a ikrâmen Keldâfrîd'ûn aƣvâlini

38b

(1106) bir bir naƣl eyledi **Beyt:** *Bâğdan gitdi bûlbûl-i nâlân / Ĥazâna yüz tutdı cihân* (1107)²⁰¹ diyüp Kâmrân Şâh Keldâfrîd'ûn ƣışşasını ƣuyunca 'aƣlı başından gidüp bir vâ(1108)fır tefekkür idüp câzûn'ın ƣalup Kûh-ı Elbûrz'a götürdüğünü bilince derhâl (1109) atına binüp yola revân oldu bir gün Mâverâ'û'n-nehir'den geçüp (1110) doğru Lazgi şehrine geldi ve bir kimseden su'al eyledi ki bu vâdide bir (1111) câzû var imiş 'aceb ne mağalda sâkin olur didi ol âdem itdi ƣarîf (1112) 'aceb sen dîvâne misün ol mağûle la'îni su'al idersin anuñ şerrinden (1113) kimseler şahrâya gitmezler hattâ geçenlerde bir ƣız alup getürmüş şehir ƣalkına tenb[î]h (1114) eyledi şaƣın şahrâya ƣıƣup da benüm mağâramuñ eƣrâfına gelmeyesüñüz diyü (1115) anuñ şerrinden

²⁰⁰ şehri-i: şehre (metinde).

²⁰¹ Mısra'ın vezni bozuktur.

evlerümüzden taşraya çıkmaya liyâkatumuz yokdur didi (1116) Kâmrân Şâh bu cevâbı işidüp Keldâfrîd'ün anda olduğu ma' lûm olunca (1117) kararî kalmayup ol âdeme yalvarup itdi sen baña anuñ maḥallini göster (1118) ğayrı bir şeye qarışma git didi ol âdem itdi bre âdem sen deli misün (1119) ben saña söyledüm sen baña böyle bî-ma' nâ kelâm söylersin didi Kâmrân (1120) Şâh yalvarup bir avuç altun virdi bârî uzakdan göster didi

39a

(1121) ol âdem râzî oldı Kâmrân Şâh ile beraber dağa doğru gitdiler (1122) câzûnuñ sâkin olduğu mağâra gözükdı ol âdem itdi işte mağâra şudur (1123) ğayrı ben ilerü gitmem ammâ sen mağârada ne işlersin senüñ cânına yazık (1124) degül midür diyüp ol âdem anda kaldı Kâmrân Şâh mağâraya doğru (1125) gitdi ol ḥarîf itdi 'acabâ ol âdem ol câzûnuñ yanında n'ider korkmaz mı (1126) şimdi göreyüm neyler diyüp bir ağaç üzerinde gizlendi gözetmeye başladı Kâmrân (1127) Şâh daḥı gelüp mağâra içine bakdı ne gördi göñli sürûrî gül yüzli (1128) yârı Keldâfrîd ma' şûkı olan Kâmrân Şâh'ı yâd idüp ağlar Kâmrân (1129) Şâh bu ḥâli görüp şabra kararî kalmayup ol daḥı ağlayarak mağâradan (1130) içeri girdi hemân Keldâfrîd'e şarılup itdi ey efendim niçün maḥzûn (1131) olursın böyle şeyler insân başından ba' id degüldür ben seni bunca gündür (1132) ararum senüñ için cānumı fedâ eyledüm geldüm kanı düşmānuñ olan cāzû (1133) kıdadur diyince Keldâfrîd itdi beni bu mağâraya getürdi önümde kuş (1134) südinden ğayrısı var ammâ benüm göñlüm senüñ iledür dâ'imâ kârum âh [u] enîn (1135) idi hele şimdi Mevlâ kavuşdurdı lâkin ğayrı git²⁰² zîrâ ol mel' ûn

²⁰² git: gid (metinde).

39b

(1136) gelür babama gitdi ba' zı şey iktizâ itdügi vaqt gönderürüm ammâ sihir ile
 (1137) beni bu mağâraya habs eyledi ašlâ mağâradan taşra çıkmğa kudretüm²⁰³ yokdur
 hattâ (1138) cāzū gidince kapuya doğru giderüm mağâra kapısı gözümden gâ'ib olur
 (1139) gelür otururum kapu zâhir olur işte bu gün dağı babama gitdi şimdi gelür (1140)
 ben buldum cezâmı bāri sizler şafâda olun efendim size bir ziyânı olmadan (1141) gidün
 diyince Kāmrān Şāh ağlayup itdi ey benüm nāzeninüm bu nice sözdür ki (1142)
 söylersin nitekim ben hayâtta ola[yu]m seni düşmān elinde nice bırakayum yâ ben helāk
 (1143) olurum ve yāhūd ol cāzūyı helāk iderüm sen uzakdan baña du'â eyle (1144)
 seyrde ol didi bu eşnâda cāzū da havâdan iner idi Keldāfrīd (1145) itdi ammâ efendim
 işte geliyor diyüp 'aqlı başından gitdi Kāmrān Şāh (1146) derhâl yüzine şu serpüp
 Keldāfrīd'ün 'aqlı başına geldi Kāmrān (1147) Şāh mağâradan dışarı çıktı gördi ki bir
 karı bir küp üzerine binmiş (1148) havâdan gelür cāzū şāhı mağâra içinden çıktığını
 görünce bu harīf kimdür (1149) bunda ne arar diyüp mağâraya inmeyüp uzakda kındı
 Kāmrān Şāh'ün (1150) karşısına geldi ve mağârayı gösteren âdem dağı ağacın ardından
 seyr ider idi

40a

(1151) Kāmrān Şāh cāzūyı karşısında görünce Hızr (a.s.) virdügi okı yanına koyup hâzır
 eyledi (1152) cāzū da uzakda sihir itmeye başladı Kāmrān Şāh gördi ki vücūdına bir
 ağırlık gelür (1153) sihir olduğunu bilüp elinden okı nasıl güşād itdiyse o kadar cāzūnuñ
 (1154) altından urup eñsesinden çıktı bre nâ-bekār kor mıyam bu intikāmı ben saña
 (1155) diyüp Kāmrān Şāh'ün üzerine hamle eyledi Kāmrān Şāh gördi cāzūnuñ yüzi

²⁰³ kudretüm : kutretüm (metinde).

(1156) saġanda an yalamış uyuz kelbe dönmiş kendi üzerine gelür y  Sett r (1157) diyüp c z nu  başına bir muşt-ı pehliv n  öyle urdı ki c z dur başına (1158) t kma yemiş Frengist n domuzı gibi bel bel bamaġa başladı K mr n ş h (1159) der  al dal ılı olup öyle bir ılı urdı ki c z yı iki p re eyledi c z nu  (1160) anı zem ne dökülünce ne adar si irler var ise cümlesi b t l olup bir t rafa (1161) atladı Keld fr d bu h li görüp oşup K mr n ş h'u  ayaġına (1162) düşüp **Beyt:** * ferin ey r zg r n şeh-s v r-ı rehberi / Bir ġaz  itd   ki* (1163) *hoşn d eyledin Peygamberi /  Arşa aç şimden ger  t ġ-ı m cell  gevherr*²⁰⁴ (1164) ş hb zum uluna fevt-i ġaz n m b rek olsun diyüp Keld fr d bir derece (1165) memn n u mesr r oldu ki ta rif olunmaz ve aġa altındaki  dem bu h li görüp

40b

(1166) doġrı şehre gelüp şehr  n begine bu h li bir bir nal eyledi beg K mr n ş h'ı (1167) istikb l içün  ayli  dem ile gelüp K mr n ş h'ı arşuladı du  lar idüp (1168) itdi ey civ n Mevl 'yı seversen söyle ankı b ġu  g lisin ve ankı b ġc nu  (1169) b lb lisin bizi böyle bir bel -yı   zam dan  al ş eyledün ıy mete adar ism   (1170) dillerde dest n olur diyüp K mr n ş h'ı alup beraber Keld fr d ile (1171) bile şehre doġrı gel rleri idi amm  biz²⁰⁵ K h-ı Elb rz ah lisi içinden ş y   (1172) bulup ah li-i memleket K mr n ş h'ı görmek içün şehirden arşu ıdılar (1173) ş ha du  lar idüp gördiler K mr n ş h Keld fr d beg ile gelüp begin (1174) sarayında  r m itdiler beg K mr n ş h'a rec  idüp itdi doġrı söyle (1175) sen kimsin ahram n-ı  til gibi bir erlik g sterd n elbetde sende bir esr r var (1176) ve bu ız sen   ne d r ve bunda olduġını

²⁰⁴ Neff'nin beytidir.

²⁰⁵ biz: buz (metinde).

saña kim söyledi kerem eyle baña haber (1177) vir diyince Kāmrān Şāh tefekkür eyledi doğru söylemeyüp itdi ben bāzergān (1178) zādeyem hālā Hindistān vilāyetinde bu kızını baña nikāh eylediler düğün olurken (1179) bu cāzū gelüp almış meger bu kızın bir düşmānı çekmiş²⁰⁶ bu kāfire māl va‘d eylemiş (1180) bu işi itmişler hele şükürler olsun fırsat bulup öldürdüm sizler de

41a

(1181) kerem idün bir kat erlik libāsı ile bir at virün aqçesini virelüm diyince (1182) şehriñ begi itdi bir kaç gün bendeñüzde misāfir olun didi Kāmrān Şāh dahı (1183) bir hafta²⁰⁷ misāfir olup hafta tamāmında Kāmrān Şāh Keldāfrīd ile atlara binüp (1184) Lezgi begine vedā‘ idüp vir elüñi şehr-i Serendīb diyüp geldiler meger Şāhīn (1185) Vezīr ol gün şikārda idi bir müferrih maħalde oturur idi gördi ki (1186) uzaqdan iki atlı zuhūr eyledi birinde Keldāfrīd birinde Kāmrān Şāh (1187) idi meger Şāhīn Vezīr’üñ ‘ādeti gelen giden seyyāhlardan²⁰⁸ Kāmrān Şāh’ı (1188) su‘āl ider idi hayātından memātından on dört aydır bir haber alamamış (1189) idi bu gelen atlıları seyyāh²⁰⁹ kıyās idüp şormak içün üzerine vardı (1190) tamām Kāmrān Şāh yakın gelince Şāhīn Vezīr Kāmrān Şāh’ı ve Kāmrān Şāh (1191) Şāhīn Vezīr’i bildi hemān vezīr Kāmrān Şāh’uñ ayağına düşüp du‘ālar (1192) eyledi ve şehre müjdeciler gönderdi ve erkān-ı devlet bir altun ile (1193) zeyn olmuş taht-ı revān alup ve bir ra‘nā otaq ve sāye-bān alup ālāy

²⁰⁶ çekmiş: çekmemiş (metinde).

²⁰⁷ hafta: hafta (metinde).

²⁰⁸ seyyāhlardan: seyyāhlardan (metinde).

²⁰⁹ seyyāh: seyyāh (metinde).

(1194) ile Kāmrān Şāh'ı istikbāl eylediler Keldāfrīd'i taht-ı revāna koyup (1195) Kāmrān Şāh dağı atına binüp ālāy ile şehre geldiler küçük ve büyük

41b

(1196) Kāmrān Şāh'ı qarşulayup du'ālar itdiler gelüp sarāya dāhil oldılar (1197) Keldāfrīd harem-i hāşşa gitdi Kāmrān Şāh gelüp tahtına²¹⁰ cülūs eyledi üç (1198) gün ārām idüp dördüncü günü Kāmrān Şāh emr idüp tabl-ı şādmāna (1199) turrallar urdurup ahālī memleket āgāh olup bildiler ki Kāmrān Şāh'ıñ (1200) şafāsı var herkes sürür eylediler birde nā-gāh tabl-ı şādmānīdan soñra (1201) dīvān kūsları çalındı²¹¹ ricāl-i devlet birer ikişer cem' olup Kāmrān (1202) Şāh'a müntazır oldılar şāh dağı gelüp tahtına iclāş idüp emr (1203) eyledi ta'āmlar gelüp yendi şerbetler içildi Kāmrān Şāh sohbete (1204) āgāz idüp başladı başına gelen serencāmı bir bir takrīr eylemege ehl-i (1205) dīvān engüşt ber-dehān qalup hayrān oldılar ve şāha taḥsīn (1206) idüp 'az[ī]m du'ālar itdiler Kāmrān Şāh baş qaldurup Şāhīn Vezīr'e (1207) baqup itdi ey vezīr-i hāş²¹² bu günden ibtidā idüp kırk gün sūr-ı (1208) hümāyūndur var tedārük gör etrāf [u]eknāfa haber gönder zīr-i Rüstemde olan (1209) memleketler begler ve vezīrlər cümlesi gelsün diyü emir eyledi ehl-i dīvān (1210) mesrūr olup herkes tedārükde oldılar Kāmrān Şāh qalkup harem-i

²¹⁰ taht: taht (metinde).

²¹¹ çalındı: çalından (metinde).

²¹² hāş: hāş (metinde).

42a

(1211) hâşşa gelüp Keldâfrîd'e dahı haber virüp itdi ey benüm nâzenînum nice (1212) bir derd [ü] belâ ile hasret çekelüm kerem eyle siz dahı kırk güne kadar tedârükde (1213) oluñ diyüp Kâmrân Şâh kendisi zevk [u] şafâda olup ba'zı Câzû (1214) Dağındaki köşke ve ba'zı Câzû Dağı'na şikâra gider idi ammâ ol (1215) ma' hüd şafhaya çıkmaz idi günlerde bir gün ya'nî düğünüñ otuzuncı (1216) günü Câzû Dağı'na şikâra gitdi dağuñ depesine çıkup iħrâmlar²¹³ (1217) serdiler Kâmrân Şâh geçüp qarâr eyledi yanında olanlar şikâr için (1218) her biri bir tarafa dağıldılar ancak şâhuñ yanında biş altı âdem kaldı (1219) şâh kalkup eṭrâfı gezerken şafhanuñ yanına geldi 'acabâ bu şafhanuñ üstünde (1220) ne var diyü şabra qarârı kalmayup kaldurdı şafhanuñ üzerine itdi (1221) **Beyt:** *Olacaḡ olur çâr-nâ-çâr*²¹⁴ / *Gerek ḡalbüñi giñ tut [u] gerek tar*²¹⁵ (1222) fehvâsıyla yanında olan nedîmler amân pâdişâhum itme diye kalmayup (1223) Kâmrân Şâh bir dumân içinde kaldı nedîmler Kâmrân Şâh'ı ḡalâş²¹⁶ (1224) itmeden 'âciz ḡalup şâha müntazır oldılar Kâmrân Şâh anı gördi ki (1225) eṭrâfını ḡal'a dīvârı gibi bir dumân ihâṭâ eylemiş ve havâdan vezîrin

42b

(1226) zuhûr eyledi şâh bildi ki gökden gelen câzûdur Hızr²¹⁷ (a.s.) virdügi (1227) oḡlar ḡâṭırına²¹⁸ geldi lâkin sihr ile bend olmuş hareket itmeye ḡâdir (1228) olmadı zîrâ bu

²¹³ iħrâmlar: iħrrâmlar (metinde).

²¹⁴ Mısra'ın vezni bozuktur.

²¹⁵ Barbaros Hayrettin Paşa'nın beytidir.

²¹⁶ ḡalâş: ḡalâş (metinde).

²¹⁷ Hızr: Hızr (metinde).

oğlar ile yayı ašlā yanından ayırmazdı hattā şikārı (1229) bile bunlar ile ider idi ve mecūsiler ile ceng eylese bunlar ile ider (1230) idi ve bu Kāmrān Šāh'ıñ mecūsiler ile cengi çokdur ammā bizüm maḫsūdumuz (1231) hemān Keldāfrīd ḫikāyesidür anuñ içün cenglerini zıkr itmeden biz geledüm (1232) kendi sözümüze cāzūdur havādan inüp Kāmrān Šāh'a itdi gel şu (1233) küpe gir diyince gerçi šāh girmemek istedi ammā çäre olmayup kendü (1234) kendüsine küpe girdi cāzūdur sihrini tāzeleyüp ber-havā gitdi (1235) bī-çäre Kāmrān Šāh Keldāfrīd'i zıkr idüp hem ağlar idi ve hem bu beyti (1236) okur idi **Beyt:** *Felek yārūñ diyārından bizi kıldı cüdā şimdi* / (1237) *Selāmlar cümle yārāna uzaqdan merḫabā şimdi* diyüp gitdi (1238) nā-gāh tuman gā'ib olunca nedimler gördi ki Kāmrān Šāh yok nedimler (1239) feryād iderek eṭrāfdaki ādemlere haber virdiler andan şehre gelüp (1240) aḫvālī Šāhīn Vezīr'e haber virince vezīrin cān başından sıçrayup derḫāl

43a

(1241) eṭrāfa ādemler gönderüp aratmaya başladılar nām u²¹⁹ nişānı belürmedi otuz (1242) toḫuzuncı günü paydos idüp ye's [ü] mātemini dutdılar beri ṭarafdan Kāmrān (1243) Šāh'ı ararlar idi Keldāfrīd daḫı gice gündüz āh [u] enīn feryād [u] zār idüp (1244) ağlar idi Kāmrān Šāh ise cāzū ile ber-havā gitmedi ammā beri ṭarafdan (1245) Keldāfrīd'üñ babası Fīrūz Šāh baqdı ki gün atmış oldu cāzū Keldāfrīd'den (1246) bir haber getürmedi 'acabā cāzū ḫasta²²⁰ mıdur yokşa bir yire mi gitdi ola niçün (1247)

²¹⁸ ḫāṭırına: ḫāṭırına (metinde).

²¹⁹ nām u: nāmı (metinde).

²²⁰ ḫasta: ḫasta (metinde).

gelmez kızumdan bir haber götürmez diyü tefekkür ider idi âhîr vâsıta olan (1248) vezîri getürdüp cāzūyî su'âl eyledi vezîr itdi şāhum benim de (1249) haberüm yok baçalum bir âdem gönderelüm diyüp vezîr gitdi etbā'ilerinden birin (1250) maḥfice²²¹ gönderüp haber gözetdi ol âdem gelüp Lezgi diyârından birinde (1251) misâfir oldu bir kaç günden sonra rumûz ile cāzūyî su'âl eyledi (1252) ol âdem itdi gerçi öyle bir mel'ûn var idi bizi bu diyârda (1253) kıl gibi kullanur idi ve mağârası Kûh-ı Elbûrz'da idi lâkin (1254) bir gün bir kız getürmüş bizlere daḥî tenb[î]h eyledi eger bu daḡun eṭrâfında (1255) her kimi görürsem âteşe yakarum diyü ahālî-i memleket gitmezler idi sonra

43b

(1256) bir delikanlı gelüp mağārayı su'âl eyledi köylülerinden biri gösterdi (1257) ol civân gidüp cāzūyî helāk idüp kızî ḥalāş²²² eyledi sonra (1258) ol köylü cāzūnuñ helākını bize gelüp haber virdi biz de gidüp ol civân (1259) ile görüşüp âhîr memleket begine getürdük bir kaç gün misâfir olup ziyāfet²²³ (1260) eyledük ve su'âl itdük siz kimsünüz diyü ol civân itdi ben Hind diyârında (1261) bir bâzergān-zādeyüm bu kız benim ehlümdür düḡün olurken cāzū alup bu (1262) diyāra getürmüş didi kızî alup bir kaç günden sonra gitdi hele (1263) bizi cāzūnuñ şerrinden bizi kurtardı didi ol âdem bu haberi alınca (1264) ol sâ'at Kāmran Şāh olduḡı ma'lûmı oldu bu civânı alup (1265) doḡrı şehr-i Mā-çîn'e gelüp Fîrûz Şāh'ın vezîrine bu aḥvālî (1266) bir bir naḡl eyledi vezîrün 'aḡlı gidüp ḥaylî²²⁴ düşündi itdi eger (1267) bunı ben Fîrûz Şāh'a söylemem

²²¹ maḥfice: maḥfice (metinde).

²²² ḥalāş: ḥalāş (metinde).

²²³ ziyāfet: şiyāfet (metinde).

²²⁴ ḥaylî: ḥaylî (metinde).

elbetde duyulur soñra baña gazab²²⁵ (1268) idüp helāk ider diyü nâ-çâr gelüp Fîrûz Şâh'a ol âdemüñ (1269) taķrîri üzere haber virdi Fîrûz Şâh gâyet ğuşşalanup âh (1270) idüp kızını unudup kendi başı sevdâsında olup itdi şimdi

44a

(1271) Kâmrân Şâh intikâm almak için elbetde üzerümüze ‘asker çeküp gelür bârî ğâfil (1272) bulunmayalum diyüp ‘asker tedârükünde olup Kâmrân Şâh'ıñ gelmesine muntazır oldılar (1273) bilmezler ki bî-çâre Kâmrân Şâh bu sefer kendi câzûlar elinde esîr oldu bu hâl (1274) ile Kâmrân Şâh'ı câzû yire itdürdi ve bir mağâra içine Kâmrân Şâh'ı koyup (1275) mağâra içinde sihr ile habs eyledi ve mağâradan çıkmak muhâl oldu (1276) câzû gündüz gidüp gice gelür idi vuşlat taleb ider idi Kâmrân (1277) Şâh dağı rāzî²²⁶ olmaz idi meger bu câzûnuñ mağârası cânib-i şarkda maṭla‘-ı (1278) şemsde olan Câbelķâ diyü meşhûr olan şehirde idi bu minvâl (1279) üzere Kâmrân Şâh üç ay miķdârı anda mağâra içinde sâkin oldu (1280) lâkin bu Kâmrân Şâh'ı alan câzûnuñ bir küçük kız karındaşı dağı (1281) var idi anuñ mekânı cânib-i ğarbda ğurûb-ı şemse yakın bir şehir var (1282) idi ismine Câbelsâ dirler idi hattâ ba‘zı târîḫlerde bu şehirler meşṭûrdur (1283) hattâ şemsüñ doğduĝını Câbelķâ'da ve batduĝını Câbelsâ'da işidirler (1284) imiş *Dürr-i Mekkûn* ulu kitâbda ve *Şâh-nâme Hamza-nâme* gibi tevâriḫlerde (1285) var[d]ur hattâ simurĝ-ı ‘anķānuñ eşi olan murĝ-ı kırmân bir âşiyānesi

²²⁵ ğazab: ğazab (metinde).

²²⁶ rāzî: rāzî (metinde).

44b

(1286) Cābelsā'dadur diyü rivāyet iderler biz gelemem kendi sözümüze Cābelsā'daki
 (1287) cāzū ba'zı Cābelkā'ya gelüp büyük karındaşını görür idi günlerde bir gün (1288)
 yine karındaşını görmek için Cābelsā'dan kalkup küpine binüp sihr ile (1289) ber-havā
 ver elini Cābelkā diyüp Cābelkā'ya gelüp mağāranuñ önüne (1290) indi gördi ki mağāra
 içinde bir güzel civān oturur durmayup ağlar (1291) cāzū Kāmrān Şāh'a gelüp ne gördi
 incü dānesi gibi gözyaşları (1292) pamuk gibi yanaqları üzerine dökülür sırma gibi
 gīsūlar omuzlarına yayılmış (1293) elinde yemeni durmayup gözlerini siler cāzū bu hāli
 görüp Kāmrān (1294) Şāh'a biñ cān ile 'aşık olup ey benüm nāzeninüm bu maḥalde
 niçün (1295) böyle yalnız oturur ağlarsun gel benüm ile bile gidelüm diyince Kāmrān
 (1296) Şāh itdi ben gelemem benüm bir vālidem vardur anuñ hizmetinde olurum didi
 Kāmrān (1297) Şāh bunu niçün böyle söyledi bunuñ cāzū olduğunu bildi lākin (1298)
 kendinde hareket itmeye mecālī yok baña bir zarar olmasun diyü söyledi eger (1299)
 sihr ile bend olmuş olmasa nice cāzūlara cevāb virür idi ammā (1300) cāzū Kāmrān
 Şāh'uñ bu gūnā cevābından ğāyet hāz²²⁷ eyledi ve kalbinden itdi

45a

(1301) ne 'acā'ib ḥakīkatlū olur tamām benüm istedüğüm gibi bir civān eger baña
 ma'şūḳ (1302) olursa ben bunu 'āleme sulṭān iderüm diyüp **Beyt:** *Nev-ḥirāmum*²²⁸ *saña*
meyl (1303) *eyledi cān bir dil iki / Ḥāşıl[ı] çāre ne müşkil bir iken oldu iki* (1304)
 feḥvāsiyla cāzū Kāmrān Şāh'a itdi ey benüm efendim ben saña maḥabbet itdüm (1305)
 senüñ vālide didügin benüm karındaşumdur seni andan istesem baña virür gel (1306)

²²⁷ hāz: hāz (metinde).

²²⁸ ḥirāmum: ḥarāmum (metinde).

‘inād itme berāber gidelüm didi Kāmrān Şāh muḥālefet²²⁹ idince cāzū (1307) sihr idüp Kāmrān Şāh'uñ ‘aqlını başından alup hemān şāhı (1308) küpüñ içine koyup ber-havā vir elini cānib-i ğarb-ı şehr-i Cābelsā diyüp (1309) gitdi bu taraftan aḥşāmdur olup ‘Azraḳa cāzūdur gelüp gördi ki oĝlan (1310) maĝārada yok cāzūnuñ cān başından şıçrayup bre meded bu oĝlan (1311) ‘acabā ḳanda gitdi diyü fikr eylerdi meger bu maĝāra şehr-i Cābelḳā'ya yakın (1312) idi şāhı belki şehre gitdi diyü gelüp şehri bir bir aradı bula(1313) madı ‘acabā bunu kim ḥalāş²³⁰ eyledi diyü gelüp küpüñe binüp rub‘-ı meskūnı (1314) aramaĝa başladı ‘Azraḳa cāzū Kāmrān Şāh'ı aramada beri taraftan (1315) Azraḳa cāzūnuñ ḳarındaşı Mehlā’ıl cāzū Kāmrān Şāhı kendi

45b

(1316) maḳamına getürdi şāhuñ ‘aqlını başına getürdi hemān şāh gözini açdı (1317) ne gördi bir ‘ālī dīvān-ḥāne²³¹ ortasında mücevherli bir taḥt üzerinde (1318) oturur eṭrāfına baḳdı cāzūdan ğayrı kimse yok şāhdur cāzūya (1319) itdi burası neresidür beni buraya kim getürdi diyince cāzū itdi²³² (1320) efendim ğam yime seni ben getürdüm bu sarāy benümdür baña mīrās (1321) ḳaldı seni bir belādan ḥalāş²³³ itdüm ki gice gündüz maĝāra içinde (1322) ḥabs gibi sihr ile bend ideyüm seni ḥalāş itdüm ve senüñ üzerinden (1323) sihrini aldum işte bu sarāyda istedüĝin gibi gez diyince Kāmuran (1324) Şāh göñlinden

²²⁹ muḥālefet: muḥālefet (metinde).

²³⁰ ḥalāş: ḥalāş (metinde).

²³¹ ḥāne: ḥāne (metinde).

²³² Bu kelime iki kez yazılmıştır.

²³³ ḥalāş: ḥalāş (metinde).

haz²³⁴ eyledi cāzū[yı] helāk iderüm benüm üzerümde sihr (1325) olmayınca didi cāzūdur derhāl Kāmrān Şāh'uñ önüne biraz (1326) ta'ām getürdi ve cāzū Kāmrān Şāh için şikār etleri tedārük itmege (1327) gitdi cāzū gidince Kāmrān Şāh kalxup sarāyın eṭrāfını gezüp (1328) bir kaçacak yir tedārük ideyüm didi lākin bu sarāyuñ eṭrāfını gezdi (1329) ne gördi kuş bile halāş²³⁵ olmağ ihtimāli yok sarāyuñ kapusı yok (1330) ve dīvārları birer mināreden yüksek ve sarāyuñ dīvārınuñ eṭrāfı deñiz

46a

(1331) aşlā kara yir görünmez āh idüp gelüp yirinde oturdı gice gündüz (1332) sarāy içinde bāğlar bāğcelerde gezüp eglenürdi lākin göñli Keldāfrīd (1333) için kan ağlardı aḥşām cāzū gelür gündüz gider idi günlerde (1334) bir gün Kāmrān Şāh'uñ 'aqlına Hızır (a.s.) virdügi oğlar geldi diledi ki Mehlā'il (1335) cāzūyı helāk ide ammā sarāydan çıkması muḥāl eger ben bu cāzūyı öldürsem (1336) idi bu cezīre[de] kalurum buna hoşça²³⁶ tedbīr eylemek gerek diyüp şabr eyledi (1337) zīrā Kāmrān Şāh 'āqıl idi tefekkūr eyleye eyleye bir hoşça tedbīr eyledi (1338) günlerde bir gün cāzūyı su'āl eyledi ki 'acabā bu vādilerde benī ādem var mıdır (1339) yoksa yok mudur ḥālī²³⁷ midür diyince cāzū itdi buraya qarīb bir şehir (1340) vardur lākīn uzakdur didi Kāmrān Şāh itdi yā sen ḥasta olsañ (1341) yāḥūd²³⁸ ölseñ benüm ḥalüm nice olur ben burada kalurum

²³⁴ haz: ḥaz (metinde).

²³⁵ ḥalāş: ḥalāş (metinde).

²³⁶ hoşça: hoşça (metinde).

²³⁷ ḥālī: ḥālī (metinde).

²³⁸ yāḥūd: yāḥūd (metinde).

naşıl çıka (1242) bilirüm dışarı diyü buña beñzer nice ‘ârifâne sözler ile haber (1243) almak murâd eyledi cāzū itdi buradan bir âdem çıkmak olmaz zîrâ (1244) bu sarāyuñ eṭrāfı şudur meger cāzū eliyle çıkabilür hem ben ölsem bu sarāy (1245) sâ’ir cāzûlardan birine mîrâş qalur gelüp seni alur diyince Kāmra

46b

(1346) Şāh itdi yā benüm vālideligüm gelür beni bunda bulursa öldürür didi cāzū (1347) itdi ben anuñ haqqından gelürüm sen qorqma dir iken birde[n] ‘Azraqa cāzū- (1348)dur zuhūr eyledi meger Cābelqa’dan çıkup şāhı arayaraq doğru qarındaşı (1349) olan Mehlā’il’e gelmiş idi Kāmra Şāh’ı qarındaşınıñ yanında görünce (1350) şāha gāzab idüp bre oğlan sen buraya niçün geldüñ ben seni (1351) kaç gündür rub‘-ı meskūnı devir itdüm ararum diyüp üzerine hücum idince (1352) qarındaşı itdi bre hemşire dur bunı ben getürdüm saña görüşmege geldüm idi (1353) bunı görünce ‘āşık oldum anuñ içün getürdüm bunı baña vir sen yine (1354) bulursun diyince ‘Azraqa cāzū itdi pek güzel hemşire ammā âdem oğlanını (1355) bend itmek qatı müşkildür ve haylî²³⁹ hüner dersen pek a‘lā bilürsün bunlar İsm-i A‘zam (1356) bilürler sihirleri bātıl ider bunı bereket virsün Dām-ı belādan aldum bir dağı (1357) baña nevbet kim bilür ne vakit gelür nevbet gelse bile belki tahtuma civān düşer (1358) sen bilmez misin kaç yıldur Dām-ı belā’ya âdem oğlanı düşdüğü yok idi (1359) bu sene oldu didi kıssa-i dām-ı belā meger bu Cāzū Dağı üzerinde (1360) olan şafhayı bir cāzū var idi gāyet sihr bilür idi sihr ile bu dağa

²³⁹ haylî: haylî (metinde).

47a

(1361) kendine bir şikâr-gâh yaymış idi ve üzerine kim çıkarsa eṭrâfı sihr ile (1362) dīvâr olur idi şoñra cāzû gelüp ol âdemi gerek hayvânı kim olursa (1363) olsun alur gider idi zamânıyla bu mel'ün cāzûyı Kāhramân-ı kâtil (1364) öldürmüş idi şoñra bu şafḥa cāzûlara mîrâş qaldı nevbet ile mutaşarrıf (1365) olurlar idi 'Azraḳa cāzûnuñ taḥtına Kāmrân Şâh gelüp alup kendi (1366) mağârasına getürüp şoñra Mehlâ'il aldı şimdi 'Azraḳa cāzû (1367) Mehlâ'il'e bu cevâbı virince Mehlâ'il itdi hemşire saña söyleyüm ben ölürüm (1368) bu oğlanı saña virmem didi 'Azraḳa itdi ben de ölürüm saña virmem (1369) didi Mehlâ'il gördi ki Kāmrân Şâh'ı 'Azraḳa'nuñ elinden(1370) almak muḥâl ol sâ'at ḥile tarafına gidüp itdi ey qarındaş (1371) bende bir şey var eger anı saña hediye virsem bu oğlanı elbetde baña (1372) virürsün diyince 'Azraḳa itdi var getür göreyüm eger maqbûlum olursa (1373) vireyüm didi Mehlâ'il dışarı çıqdı Kāmrân Şâh bunların (1374) arasında qalup ne idecigini bilemeyüp âh idüp Mehlâ'il'ün (1375) arqasından dışarı çıqdı 'acabâ hediyyesi nedür göreyim diyü ne gördi

47b

(1376) Mehlâ'il dışarıda sihr ider Kāmrân Şâh'a itdi var içeri gir (1377) qarındaşıma sihr eşer idince düşer 'aklı gider ol vaqit sen başını (1378) kes senüñ ile berâber olalum didi Kāmrân Şâh mesrûr olup (1379) tek bir kâfir eksik olsun diyüp içeri girüp cāzûnuñ qarşusuna (1380) oturdı 'Azraḳa cāzûdur dura dura kendini ġâ'ib eyledi Kāmrân (1381) fırsat bilüp derḥâl başını kesdi hemân cāzûnuñ qanı yire düşünce (1382) bir tarafa çatladı ne qadar sihr var ise bâṭıl oldu dışarıda olan (1383) cāzû daḥı yüzi üzere yıqıldı ol bayıldı Kāmrân Şâh dışarı (1384) çıqdı gördi o daḥı yatur onı bile öldürmek murâd eyledi lâkin (1385) o maḥalden ḥalâş olmaq muḥâl olduğından yine şabr idüp Mehlâ'il'ün (1386)

başını dizi üzerine alup yüzine şu serpüp ‘aqlını başına getürdi eger (1387) Kāmrān Şāh ol cāzūyı daḡı öldürse idi ebedī anda qalur idi cāzū (1388) gözini açdı²⁴⁰ gördi Kāmrān Şāh yanında itdi qarındaşum nice oldu (1389) şāh haber virdi öldürdüm diyü cāzūnuñ maḡabbeti Kāmrān Şāh'a bir iken (1390) yüz biñ oldu ġāyet ḡaz²⁴¹ eyledi gönlinden itdi eger bu beni sevme

48a

(1391) idi bu ḡalde iken beni daḡı öldürür idi diyü hemān qalkup qarında(1392) şınuñ lāşesini deryāya atdı gelüp şāha ‘arz-ı maḡabbet gösterdi (1393) rüz [u] şeb Kāmrān Şāh'a ‘arz-ı vişāl ider idi Kāmrān Şāh rāzı (1394) olmaz idi hele baqalum vaqt-ı āḡarda olur diyü te’ḡir iderdi cāzū fehm (1395) eyledi ki bunuñ bir ma‘şūkı vardır diyü bir gün Kāmrān Şāh'a itdi ben (1396) bu gün Serendīb şehrine gidecegüm eger bir ma‘şūkuñ var ise baña söyle getüreyüm (1397) didi Kāmrān Şāh cāzū bu kelāmından şubhelenüp bu beyti söyledi (1398) **Beyt:** *Müşkil işdür ‘aşkı nihān eylemek olmaz / Müşkili bu ki her sırrı* (1399) *‘ayān eylemek olmaz / Ağzımı ne ararsun beni mestāne mi şandun* / (1400) *Ser virmek olur sırrı ‘ayān eylemek olmaz*²⁴² feḡvāsiyla Kāmrān (1401) Şāh Mehlā’ıl cāzūya esrār virmeyüp itdi benüm şimdiki ḡalde senden (1402) ġayrı kimsem yoqdur didi cāzū da bu civāndan ġāyet ḡaz²⁴³ eyledi (1403) āḡir küpüne binüp ber-havā çıqdı gitdi ammā cāzū Kāmrān Şāh'ıñ şāh (1404) olduġını ve kimdür bilmez idi bu sefer

²⁴⁰ açdı: açıldı (metinde).

²⁴¹ ḡaz: ḡaz (metinde).

²⁴² Server Dede'nin beyitidir.

²⁴³ ḡaz: ḡaz (metinde).

Kāmrān Şāh yine sarāyda yalnız (1405) kaldı sarāyuñ eṭrāfını dolaşdı aşlā çāre bulamadı gelüp

48b

(1406) yirinde karar eyledi aḥşām cāzū geldi işte benüm cānum bī-çāre Kāmrān Şāh
 (1407) bu cāzū ile bu maḳāmda tamām bir sene oldu ammā her günü bir yıl kadar gelüp
 (1408) gice ve gündüz ma‘şūḳı olan Keldāfrīd'üñ vaşlını içün ol cenāb-ı (1409) bī-
 niyāza yalvarup her gün bir dürlü hīle düşünüp²⁴⁴ āḥir ‘aḳlına bir hīle (1410) geldi **Beyt:**
Yār içün aḡyāra minnet itdüğüm ‘ayb eyleme / Bāḡbān bir gül içün (1411) *biñ ḥāre*
*ḥizmetkār olur*²⁴⁵ feḥvāsıyla bir gün cāzūya rüy-ı dil (?) gösterüp (1412) yalvarup itdi ey
 benüm rūḥ-ı dilārāmum ve ey benüm ḡonca-i ḥandānum āḥ benüm tenümde cānum
 (1413) efendim saña bir niyāzum var eger ḳabūl iderseñüz söyleyüm kerem eyle beni
 maḥzūn eyleme (1414) diyü Kāmrān Şāh recā idince Mehlā‘il cāzū Kāmrān Şāh'dan bu
 ḡunā cevāb (1415) işidince cāzūnuñ ‘aḳlı başından gidüp itdi ey benüm dil-rūbūde-i
 ūftāde-i (1416) pesendīdesi olduğım ve ey benüm ḡöñül taḥtında sulṭānum olan ‘ömrüm
 ḥāşılı senüñ (1417) emrin benüm başum ile sen niyāz itme emr eyle her ne murāduñ var
 ise (1418) başum ile beraber buyuruñ murāduñuz nedür diyince Kāmrān Şāh fırsat bulup
 (1419) itdi benüm cānum şıḳılır evlerden alışdum bāḡlarda daḡlarda gezmege (1420)
 şimdi bir yıldur ki bir daḡ gördüğüm yok bārī beni bir şaḥrāya²⁴⁶ götürseñ

²⁴⁴ düşünüp: düşünüp (metinde).

²⁴⁵ Fuzûlî'nin beytidir.

²⁴⁶ şaḥrāya: saḥrāya (metinde).

49a

(1421) biraz egleneyüm şoñra yine buraya beni getür didi cāzū itdi başum üstine (1422) olduñ bre niçün söylemezsın didi zīrā cāzū qarındaşı ‘ Azrağa cāzūyı (1423) Kāmrān Şāh öldürüp bunı bu öldürmeyince Mehlā’l cāzū Kāmrān Şāh'a (1424) emniyyet itmiş idi şimdi anuñ içün götürmeye rāzı oldı günlerde (1425) bir gün Kāmrān Şāh'ı cāzū küpüñ içine koyup alup bir dağ başına indürdi (1426) Kāmrān Şāh küpden çıkup yüzini ve gözini yirlere sürüp hamd [u] şenālar (1427) eyledi gönünden cāzūnuñ helākını fıkı ıderdi āhır göñlüne ilhām²⁴⁷ olup (1428) cāzūya itdi sen küp içine girüp havāya nice gidersin bir kerre görsem (1429) gel küp üstine binüp havāya çık yine aşāğa gel seyredeyüm diyü (1430) vāfır diller dökildi derdmend cāzū bu dillere kapılup tamāmına diñleyüp (1431) derhāl küpüñe binüp ber-havā çıkıdı kendi yine yire inerken Kāmrān Şāh (1432) ok yayını eline alup yā Settār diyüp nasıl oka küşād virdiyse (1433) Mehlā’l cāzūnuñ ok deperinden girüp eñsesinden çıkup tıkır mıkır (1434) baş aşāğı Kāmuran Şāh'ıñ öñüne düşdi derhāl Kāmrān Şāh (1435) Mehlā’l cāzūnuñ başını çeküp kopardı gövdesini kaldırdı itdi

49b

(1436) mel‘ūnuñ cānını cehenneme gönderdi Kāmrān Şāh dağı kılup bir selāmet (1437) yire gitmek fikriyle dağdan aşāğı indi meger cāzūnuñ Kāmrān Şāh'ı getürdigi (1438) yir baħır-ı muħiṭ ortasında maymūn-sālar cezāresine götürmüş idi Kāmrān Şāh'ıñ (1439) olduğı ol cezāre idi bundan ħalāş²⁴⁸ olmağ mümkün degül idi **Beyt** : (1440) Nev-

²⁴⁷ ilhām: ilhām (metinde).

²⁴⁸ ħalāş: ħalāş (metinde).

*hırāmum saña meyl*²⁴⁹ eyledi cān bir dil iki / *Hāşılı çāre ne müşkil* (1441) *bir iken oldu iki* fehvâsıyla Kāmrān Şāh ise kendi nerede (1442) bilmez idi dağdan inince uzakdan bir âdem şāhuñ gözine ilişdi (1443) Kāmrān Şāh şükr eyledi ki hele benî âdem içine girdüm diyü doğru (1444) ol âdemden yana gitdi yakın kalınca Kāmrān Şāh diğķat idüp baķdı (1445) ne gördi başı maymūn gibi lâkin gövdesi benî âdem gövdesine (1446) beñzer varup Kāmrān şāh-güne selām virdi maymūn-ser Kāmrān Şāh'ı (1447) görünce köpek gibi uluyup kaçdı Kāmrān Şāh bu hāli görünce ‘aķlı (1448) başından gitdi cāzūyı öldürdüğine peşimān oldu ammā ne çāre o maħalle (1449) Kāmrān Şāh haylī²⁵⁰ oturdı baķdı ki biş altı yüz kada[r] maymūn-serler Kāmrān (1450) Şāh' a doğru gelürler derhāl Kāmrān Şāh ayak üzere gelüp bunlara

50a

(1451) doğru durdı bunlar şāhuñ eṭrāfını alup hāl diliyle Kāmrān Şāh'ı (1452) da‘vet eylediler Kāmrān Şāh bunların fikrini bilüp da‘vete icābet (1453) diyüp ‘acabā bunlar nice maħlūķdur²⁵¹ benî âdeme ziyān ider mi diyü tefekkür iderek (1454) kalķup önlerine düşüp berāber bunlar ile deñiz kenārına geldi ne (1455) gördi bunlar bütün yir altından mağāralar yapmış içlerinde sākin olurlar (1456) Kāmrān Şāh gelüp bir mağāranuñ kapusunda oturdı maymūn-serlerden biri (1457) gelüp Kāmrān Şāh'ıñ yanına oturdı sâ‘irleri karşılarında durdı Kāmrān (1458) Şāh ferāsetle bildi yanında oturan maymūn-serleruñ şāhı olduğı ve bu (1459) cezāre hālā baħr-ı muħiṭ içinde mevcūddur kışşasını isteyün Hātem-i Tay kışşasını (1460) ve yāħūd *Şāh-nāme* ve yāħūd *İskender-nāme*

²⁴⁹ Bu kelime iki kez yazılmıştır.

²⁵⁰ haylī: haylī (metinde).

²⁵¹ maħlūķdur: maħlūķdur (metinde).

yāḥūd *Ḥamza-nāme* okusun imdi (1461) benüm ‘ömrüm maymūn-serlerin pādīşāhı Kāmṛān Şāh'uñ öñine vāfir yimiş getürdi (1462) zīrā anlar eküp biçme bilmezler idi gāh ot ve gāh yimiş yirler idi bu oṭa (1463) içinde yimiş çok olur idi Kāmṛān Şāh anlardan yiyüp içdi aḥşām (1464) oldı ammā ne şāh bunların dilini ve ne bunlar Kāmṛān Şāh'uñ dilini (1465) bilür idi ancak işāret ile söyleşürler idi ne kadar olsa

50b

(1466) vücūdlarınıñ iktizāsı ādemiyetlik iderler idi Kāmṛān Şāh bu ḥāl (1467) üzere gice maḡāra gündüz deñiz kenārında ve ba‘zı daḡlarda gezer idi ve gice (1468) gündüz Ḥālīḳ-ı bī-niyāza niyāz idüp Keldāfrīd ile görüşmek temennī ider (1469) idi yine ‘ādeti üzere deryā kenārına geldi ne gördi ḥisābı yok (1470) incüler ve ‘anberler ve mercān bunlardan ḥaylī cem‘ idüp büyüklerini bir maḥalle (1471) yıḡdı ve tefekkür eyledi ki bu arada ölmekden ise ma‘şūḳum yolına (1472) deryāda ölmek yegdür diyüp ḳalkup daḡdan ağaḫlar kesüp otlardan (1473) ve sālīr ve bez pārelerinden ve ba‘zı gemiler düşüp pārelendükde ḳalan ḫalaṭ (1474) pārelerinden cem‘ idüp bir ṣal yapmak²⁵² murād idüp daḡa doḡrı (1475) gitdi bir de gördi ki mezār ṭaşı gibi bir ṭaş var ta‘accüb idüp (1476) itdi burada benī ādem ne gezer ve bu ṭaşı ‘aceb kim dikmiş diyüp yanına (1477) vardı gördi zamān mūrūrıyla yazısı belürsüz olmuş yemeniyle ṭaşı (1478) silüp yazı ‘ayān olup açıldı ve okudı öyle yazmış ki ey (1479) zamān ile bundan gelen ṣehsüvār ḫün getür[ince] bunda seni rūzgār ma‘lūmuñ (1480) olsun ki bizim gemimüz furtına ile baḫr-ı muḫīṭ ortasında pārelendi ben

²⁵² Ṣal yapmak: ṣayıḳlamak (metinde).

51a

(1481) bir seren ile bu aṭaya geldüm ḥalāṣ²⁵³ oldum lâkin maymûn-serler cezîresi imiş
 (1482) maymûn-serlerini kendülerine pâdişâh itdiler yidi sene miḳdârı bunda ḳaldum
 diyü (1483) taşu bunda dikdüm ma' lûm olsun için eger benî âdem bu aṭaya düşüp
 (1484) ḳalursa şaḳın ḳaçarum ḥûlyâsı itmesün eger maymûn-serler ḳaçacağını
 duyarsa(485) ol âdemi helâk iderler ve buradan²⁵⁴ ḥalāṣ²⁵⁵ olmak muḥâldur dimiş sözi
 (1486) ḥatm eylemiş bir de Kâmrân Şâh mefhûmuñ bilince 'aḳlı başından gitdi ne ile
 (1487) çâre ideceğini bilemeyüp bir vâfir tefekkür eyledi âḥir yine tedârük görüp bir
 (1488) vâfir ağaç cem' idüp bir şal bağlayup biraz bezlerden çuvâl idüp (1489) içine
 incülerden ve 'anber ve mercân doldurup şaluñ üzerine koydı (1490) ve bir çuvâl daḥı
 mücevherler alup bir gün 'ale's-şabâḥ erkenden gelüp şala binüp (1491) dayandı ve
 cezîreden açıldı şular ile rûzgâr ile başladı gitmeye (1492) ammâ ḳanda gideceğin
 bilmez helâk olmak niyyetiyle bindi bu ḥâli maymûn-serler duynca (1493) deryâ
 kenârına cem' oldılar Kâmrân Şâh'uñ ardından taşlar atmağa eger bir taş (1494) şal
 üzerine gelse idi şal baṭar idi maymûn-serler ḥaylî çalışdılar (1495) Kâmrân Şâh'ı
 çeviremediler ammâ deryânuñ şiddetinden Kâmrân Şâh bu itdügi

51b

(1496) işe peşimân oldu ammâ ne çâre âḥir deñizüñ talğaları ile üç gün miḳdârı (1497)
 gitdi aşlâ yemek ve şu yok ve azıḳ almağa daḥı unutmış idi ve'l-ḥâşıl (1498) bir hafta
 gitdi deñiz üzerinde açlıḳdan bayıldı iki gün daḥı kendi (1499) rākib olduḡı şal Kâmrân

²⁵³ ḥalāṣ: ḥalāṣ (metinde).

²⁵⁴ buradan : burandan (metinde).

²⁵⁵ ḥalāṣ: ḥalāṣ (metinde).

Şāh'ı bir deñiz kenārına götürdi şal қарaya (1500) düşdi meger şaluñ geldügi maḥal cenüb kenārında bir şehrin serḥadı idi (1501)ve bu şehrüñ ismine Dāy-ı A'zam dirler idi Sind şehirlerinden 'az[ī]m ulu (1502) şehir idi Dāy-ı A'zam binā²⁵⁶ itmiş idi anuñ içün bu şehre Dāy-ı A'zam (1503) dirler idi Kāmrān Şāh kendinden bī-ḥaber şal ile bu şehrüñ kenārına (1504) yanaşdı meger bir köyli deñiz kenārında balıq avlar idi deñiz kenārında (1505) bir şal gözine ilişdi baқdı şaluñ üzerinde iki çuvāl ile bir ādem (1506) var derḥāl yanına gelüp Kāmrān Şāh'ı dışarı çıkarup aғzına (1507) şu қoyup Kāmrān Şāh'uñ biraz 'aқlı başına geldi andan biraz da etmek (1508) yidürüp şāhuñ bütün bütün 'aқlı başına geldi balıqçı su'āl itdi ki (1509) bu naşıl işdür sen böyle deryā-yı bī-pāyānda қandan gelürsin bu deryādaki (1510) gemi bile gezmez diyince Kāmrān Şāh aḥvālını balıqçıya bir bir naқl eyledi ammā

52a

(1511) bāzergān-zāde idüm gemimüz maymūn-serler cezīresine düşdi aḥvālī tamām naқl i[t]di (1512) balıqçı ḥayrān қaldı Kāmrān Şāh'ı alup kendi köyleri yaқın idi alup köye (1513) getürdi Kāmrān Şāh balıqçıda biş gün misāfir oldı altıncı günü Kāmrān Şāh (1514) kendi olan şehri Serendīb'e gitmek sevdasıyla balıqçıdan Dāy-ı A'zam şehrini (1515) su'āl eyledi balıqçı ḥaber virdi itdi şehir buraya kırk gündür ammā yolu (1516) ikidür şol tarafdaki yoldan git zīrā saғ tarafdaki yolda bir ejderhā vardır (1517) olmasa on günde şehre varılır o yoldan kimse gitmez iki yıldur şāhumuz 'asker (1518) çekdi üzerine çāre olmadı diyüp yolun aḥvālını balıqçı Kāmrān Şāh'a bir bir (1519) naқl eyledi Kāmrān Şāh ile vedā'laşup²⁵⁷ Kāmrān Şāh yola revān oldı (1520) ammā Kāmrān

²⁵⁶ binā: biḳā (metinde).

²⁵⁷ vedā'laşup: vedālaşup (metinde).

Şāh'ıñ yanında Hızır (a.s.) virdügi ok ile yaydan ğayı bir ālāt yok (1521) idi Keldāfrīd hayāliyle Kāmrān Şāh balıķçınuñ sözlerini hep unuttı soldaki (1522) yola kendi giderek bir şahrā-yı pī-pāyānda geldi ki ucı bucağı yokdur (1523) ammā bir fenā fenā koķu geldi bir de 'aķlı başına gelüp 'acabā burası niçün böyle (1524) fenā koķar diyü eţrāfa baķdı ne gördi dağlar taşlar kömür gibi siyah (1525) yanmış añladı ki ejderhā olduğı yirdür eyvāh idi ammā ne çāre bir vāfir daķı

52b

(1526) gidüp gördi ki ejderhā karşıusunda dağlar gibi yatır hemān Kāmrān Şāh cān havliyle (1527) hemān el tır ü kemāna urup bir ok atdı ejderüñ başına rast geldi ejder (1528) yuvarlandı bir ok daķı atdı birbiri ardından on ok atdı ejderhā helāk (1529) oldu lākin Kāmrān Şāh daķı zehir koķusından bayılup yatdı meger Dāy-ı A'zam (1530) şehrinüñ pādişāhı Hurrem Şāh daķı 'az[ī]m 'asker ile yine ejderhānuñ cengi (1531) içün gelmiş idi gele gele Kāmrān Şāh'ıñ olduğı yire geldiler gördiler ki (1532) bir ādem yatur 'acabā bu bī-çāre bu adaya nice geldi diyü yanına geldiler gördiler ki ölmüş (1533) ta' accüb idüp alup Kāmrān Şāh'ı şāhları yanına getürdiler Hurrem şāh acıyup (1534) itdi bu bī-çāre bunda ejder olduğını bilmeyüp gelmiş zehrin koķusından yatmış (1535) diyüp ağzına tiryāk-ı ekber koyup Kāmrān Şāh'ıñ 'aķlını başına getürdiler gözini (1536) açup eţrāfa baķdı ve bildi ki bu bir şāhdur hemān ayak üzere gelüp Hurrem Şāh'a (1537) du'ālar eyledi Hurrem Şāh itdi ey ķahramān sen bunda böyle yalnız bu mühlike (1538) yirde ne işüñ var yokşa bunda ejder olduğını bilmez misin diyince Kāmrān (1539) Şāh itdi şāhum ben Hind diyārında bir ulu bāzergān oğlı idüm babam ile (1540) mağrib diyārına ticāret içün giderken baķr-ı muķīţ kenārında bir fırtınaya uğra-

53a

(1541)yup gemimüz pârelendi ben bir tahta üzerinde kaldum ol tahta ile maymûn- serler cezîre (1542) sine geldüm bir vâfir anlar ile olup âhîr benî âdem olmaduğundan bir şâl ile kendümi (1543) deryâya bırağdum açlıqdan ‘aqlum dağılmış şâl beni bu şehrüñ köylerinden bir köy (1544) kenârına getürmiş ve bir kimse balık tutar imiş beni alup ağzuma şokup (1545) ‘aqlımı başuma getürdi beni kendi evine götürdi bir kaç gün anda misâfir oldum (1546) âhîr Dâ-y-ı A‘zam şehrine gitmek içün yola çıkdum yolum bu maħalle düşdi qarşuma (1547) bir ejderhâ zuhûr eyledi bende anı helâk eyledüm âhîr zehriyle bayılmışum diyince Hurrem (1548) Şâh kahkaha ile gülüp itdi bre meded bu dîvâne olmuş aluñ bunı götürün (1549) didi Kâmrân Şâh itdi niçün dîvâne oldum didi Hurrem Şâh itdi ey (1550) âdem ben bu şehrüñn pâdîşâhı iken kaç def‘a bu kadar âdem ile bunuñ üzerine gelürüm (1551) aslâ çâre idemedüm sen nice o ejderhâyı telef itdüñ didi Kâmrân Şâh (1552) tekrâr nakl idince²⁵⁸ Hurrem Şâh inanmayup ejderhâ olduğı maħalle âdemler gönderüp (1553) ol âdemler gelüp haber virdi Hurrem Şâhuñ ‘aqlı gitdi Kâmrân Şâh’a bir at (1554) virüp alup berâber şeh-i Dâ-y-ı A‘zam’a getürdi Kâmrân Şâh’ı kendi (1555) sarâyına misâfir eyledi Kâmrân Şâh bir kaç gün misâfir oldu meger bu Hurrem Şâh’uñ

53b

(1556) bir a‘zam düşmânı var idi put-perest zengî idi Hurrem Şâh ise İslâm (1557) idi Dâvûd ‘aleyhi’s-selâm dîni üzere idi her ne kadar üzerine ‘asker çekdi (1558) ise çâre idemedi bir kaç senedür ceng itdükleri yok idi şimdi (1559) Hurrem²⁵⁹ Şâh’a bir elçi

²⁵⁸ idince: itdince (metinde).

²⁵⁹ Hurrem: Hurrem (metinde).

geldi ki senüñ ile ceng idelüm ve yâhūd seyf-i dizdâriyyeyi (1560) baña vir diyü meger bu dizdâriyye direkleri ƣal‘a-i şehri Dâ-yı A‘zam'ıñ pek ulu (1561) ƣal‘ası idi bir gün Dâ-yı A‘zam dīvân eyledi ammâ bu vaƣıtde Kâmrân (1562) Şâh'ıñ fikrine Keldâfrîd sevdâsı düşmiş idi dīvâna geldiler Kâmrân (1563) Şâh Hurrem Şâh'a kendi hâlini ‘arz idecek idi lâkin Hurrem Şâh'ıñ (1564) yüzünde beşâset görmedi şöhet arasında Kâmrân Şâh Hurrem Şâh'a melâlınden (1565) su‘âl eyledi Hurrem Şâh ketm itmeyüp ahvâli haber virdi Kâmrân Şâh tesellî (1566) eyledi itdi şâhum o maƣûle zengîñüñ ne ihtimâli var kerem eyle ceng (1567) idelüm didi lâkin Hurrem Şâh'ıñ canı yanmış idi hiç cevâb virmedi (1568) bu eşnâda²⁶⁰ ol zengîden haber geldi ki şâh-ı zengî yir getürmez ‘asker ile üzerine (1569) geliyor diyü bu haber Kâmrân Şâh işidine ol sâ‘at yirinden ƣalkup silâhlarını (1570) alup atına binüp doƣrı zengî pâdişâhıñıñ ‘askerine ƣarşu gitdi Hurrem Şâh

54a

(1571) ise cüz‘î ‘asker ile meyyit mişâli şehirden ƣıƣdı Kâmrân Şâh'ı su‘âl (1572) eyledi itdiler pâdişâhum ƣorƣup daƣa doƣrı gitdi didiler Hurrem Şâh aldurmayup (1573) zîrâ kendi başı sevdâsında idi derhâl ‘asker cem‘ idemedi keder ile gitmede (1574) lâkin Kâmrân Şâh zengî şâhıñıñ ‘askerine vardı hemân dal ƣılıç olup kendini (1575) ‘aşƣ[u] sevdâsıyla ‘askere ordı ceng iderken Hurrem Şâh ol maħalle geldi (1576) ne gördi Kâmrân Şâh yalnız ‘asker ile ceng ider ve ‘askeri târumâr itmiş (1577) gerüsine çevirmiş ve kendi arkasından gider Hurrem Şâh feraħ olup kendi (1578) ‘askerini bile gönderüp zengî şâhıñı ƣaçırdılar Kâmrân Şâh geri dönüp (1579) gelüp Hurrem Şâh ile görüşdi itdi şâhum ne hâcet idi ƣadem rencîde (1580) ƣıldıñ o maƣûle düşmâna bu

²⁶⁰ eşnâda: esnâda (metinde).

kuluñ kifāyet ider didi Hurrem Şāh'uñ Kāmran (1581) Şāh'a maḥabbeti bir iken yüz biñ olup alup gözlerinden būs idüp yine berāber (1582) şehre getürdi bir hafta miḳdārı Kāmran Şāh Hurrem Şāh ile berāber oldı (1583) ammā her bār Keldāfrīd'üñ fikri ḥayālī gözinden gitmez idi dā'imā ṭalgın olur (1584) idi Hurrem Şāh bir gün Kāmran Şāh'a su'āl eyledi Kāmran Şāh aḥvālını (1585) tekrār naḳl idüp itdi benüm Hind diyārında ma' şūḳum vardur diyü Keldāfrīd'i

54b

(1586) ḥikāye eyledi Hurrem Şāh itdi ey bāzergān-zāde-dil ister misin seni Hind'e (1587) göndere[y]üm diyince Kāmran Şāh du' ālar idüp itdi ey şāhum kerem iderseñ zīrā (1588) ben gitdüm gitmek muḥāldür ancaḳ sizüñ himmetüñüz olursa giderüm didi Hurrem Şāh (1589) dīvān idüp Kāmran Şāh'uñ aḥvālını ehl-i dīvāna bir bir naḳl idüp (1590) ḥaber virdi ve kendi murādını daḥı söyledi ya' nī bir iḥtiyār vezīr var idi (1591) ayak üzere ḳalḳup Hurrem²⁶¹ Şāh'a du' ālar idüp pādīşāhum kerem eyle benüm ile (1592) gönder zīrā benüm Hind'de bir ḳarındaşum vardur çoḳdandur görmedüm sāye-i devletinde anuñ (1593) ile görüşem diyüp yalvardı Hurrem Şāh vezīre icāzet virüp yidi güne (1594) ḳadar tedārükde ol seni göndereyüm didi vezīr memnūn olup ḳalḳup tedārük (1595) görmege gitdi Kāmran Şāh Hurrem Şāh'a balıḳçıda olan incüleri ḥaber virdi (1596) Hurrem Şāh bir ādem gönderüp çuvalları alup geldi Hurrem Şāh Kāmran Şāh'a (1597) çoḳ mücevherler virüp 'az[ī]m ikrām eyledi atlarını ve sā'ire levāzimātını ḥāzır eyleyüp (1598) bir gün Hurrem Şāh Kāmran Şāh'ı vezīr ile beraber vedā' idüp gönderdi (1599) bunlar yola revān olup üç menzil gidüp bir müferriḥ bāḡa geldiler meger (1600) bu bāḡ Hurrem Şāh'uñ idi vezīr ile Kāmran Şāh bu bāḡda iki gice ḳaldılar

²⁶¹ Hurrem: Hurrem (metinde).

55a

(1601) Kāmrān Şāh vezīre itdi ‘acabā bu şehir ile Hind'ün arası ne miqdār ola mesāfesi
 (1602) ne qadardur didi vezīr itdi buradan ıqlīm-i Tibbet ider andan Hind kırk gündür
 (1603) cem‘ yidi ey on aydur diyince Kāmrān Şāh'ın ‘aqlı başından gidüp üçüncü
 (1604) günü yine yola revān oldılar ammā vezīr Kāmrān Şāh'ı şahhī tüccār kıyās²⁶² idüp
 (1605) kendi birāderini Kāmrān Şāh'a su‘āl ider idi şah bilmem diyüp giderler idi (1606)
 Kāmrān Şāh Keldāfrīd'ün fikri hayālī²⁶³ ile bir hilāla dönmiş idi ve Hurrem Şāh (1607)
 vezirün eline fermān vermiş idi her kanķı şehre gelseler vezīr fermānı gösterüp (1608)
 bunlara ta‘zīm iderler idi zīrā bu şehirler hep Hurrem Şāh'ın zīr-i destinde idi (1609)
 bunlar bu minvāl üzere günlerde bir gün Tibbet şehrine geldiler anda dahı biş (1610)
 gice qalup Tibbet şahı bunlara ‘azīm ziyafetler²⁶⁴ ve tuhaf hediyeler virüp altıncı (1611)
 günü yine yola revān olup vir elini Hind diyüp Kāmrān Şāh ile vezīr (1612) ve yanında
 olan *Ez-īn cānib hikāyet-i dil-i nā-şāda geldük biz* fehvāsiyla bu taraftan Keldāfrīd
 (1614) ile Şāhīn tamāmdur Kāmrān Şāh gā‘ib oldı arasından bir sene geçdi bir ‘alāmet
 (1615) belürmedi Keldāfrīd Kāmrān Şāh'ın Cāzū Dağı’nda olan köşki döşedüp

55b

(1616) kendüsine mesken idindi dā‘imā Cāzū Dağı’nda olan şafhaya bakup ağlar idi
 (1617) Şāhīn Vezīr ise Kāmrān Şāh'ın lalası ile tedbīr-i memālik ider idi (1618) lākin
 Kāmrān Şāh'ın gā‘ib olduğunu etrāfda olan şahlar duymışlar idi (1619) hattā Hind Şāh'ı
 olan Hākan Şāh mecūsī idi o dahı duyup Şāhīn (1620) Vezīr üzerine ‘asker çeküp

²⁶² kıyās: kıyāş (metinde).

²⁶³ hayālī: hayālī (metinde).

²⁶⁴ ziyafetler: şiyafetler (metinde).

Keldāfrīd'i almak için gitmiş idi ammā Şāhīn Vezīr (1621) haberdār olup ol dağı ordu çıkarup muķābil olunca Şāhīn Vezīr mecūsī (1622) şāhı Hāķān Şāh'ı tār [u] mār itmiş idi bu da ma' lūm olsun ki Hind'e (1623) kim pādīşāh olursa ismine haķān dirler Mısr'a kim şāh olursa ismine (1624) fir' avūn dirler Çin'e kim pādīşāh olursa ismine fağfūr dirler 'Acem'e kim pādīşāh (1625) olursa ismine şāh dirler²⁶⁵ her biri bir gūnādur ammā Hāķān Şāh (1626) bu sefer 'azīm tedārūk ile Şāhīn Vezīr'e muķābil oldu ve eṭrāfda olan (1627) mecūsī şāhları dağı imdād eylediler zīrā muķaddem Keldāfrīd'i almak için (1628) eṭrāf şāhlar hücum eyledi lākin Şāhīn Vezīr cümlesini tār [u] mār itmiş idi (1629) bu sefer Hāķān Şāh tedārūk ile varup gāh ceng gāhī āsāyiş ile bunlar (1630) bunda ammā vezīr ile Kāmran Şāh Hind diyārına geldiler gördiler Hind pādīşāhı

56a

(1631) olan Hāķān Şāh yok vezīrlerine su'āl itdiler 'acebā şāh ķanda gitdi (1632) diyū Hāķān Şāh'ūñ vezīrleri haber virdiler ki Serendīb şāhı olan (1633) Kāmran Şāh'ūñ vezīri Şāhīn Vezīr ile bizūm şāhumuz ceng itmege gitdi (1634) diyū haber virince Kāmran Şāh'ūñ 'aklı başından gitdi hemān Hind'de bir gice (1635) yatup şabāh²⁶⁶ vezīre Kāmran Şāh itdi ey vezīr-i hāş²⁶⁷ sizden Hāķ rāzı (1636) olsun beni buraya ķadar getürdūñ şimdi benim köyüm ķarībdür ben varayum (1637) aķrabālarum ile görüşeyūm didi vezīr itdi ben bile giderūm zīrā sizūñ (1638) için Hurrem Şāh bir nāme virdi anı Hāķān Şāh'a vireyūm diyince (1639) Kāmran Şāh ne ķadar men' ideyūm didiyse ķāre olmayup vezīr itdi kim (1640) bilür Hāķān Şāh cengden ne vāķit gelür diyū Kāmran Şāh ile berāber

²⁶⁵ şāh dirler: metinde iki kez yazılmıştır.

²⁶⁶ şabāh: şabāh (metinde).

²⁶⁷ hāş: hāş (metinde).

ķalkup (1641) yola revān oldılar gele gele doğru Hāķān Şāh'ıñ ordusına (1642) geldiler ki henüz ceng olmış iki taraf ‘asker birbirleriyle ayrılmışlar ve Hind (1643) ‘askeri zebūn olmış Kāmrān Şāh göñlünden şükürler idüp ilerü yüridiler (1644) Hāķān Şāh zebūn olunca etrāfdan imdād umarlar idi imdi Hāķān (1645) Şāh'a haber virdiler ki Hind tarafından biñ kadar atlu gelür diyü Hāķān Şāh

56b

(1646) ħaz²⁶⁸ eyledi ķarşucı ādemler gönderdi ħaber aldılar ki bu gelenler Hürrem Şāh'ıñ (1647) vezīr ile bir bāzer-gān zādedür didiler meger Hürrem Şāh bu şāhlaruñ cümlesinden (1648) ulu idi bu şāhlar Hürrem Şāh'ıñ emrine rām idiler ardından vezīr ile (1649) Kāmrān Şāh gelüp Hāķān Şāh'ıñ otağına indiler Hāķān Şāh bunlara (1650) ta‘zīm itdi bunlarda Hāķān Şāh'a baş koyup du‘ālar itdiler Hāķān Şāh (1651) bunlara şandalye getürüp bunlar geçüp ķarār itdiler şerbetler içildi şöħbet (1652) açıldı Kāmrān Şāh ayak üzere ķalkup Hürrem Şāh'un nāmesini (1653) Hāķān Şāh'a virdi Hāķān Şāh nāmeyi açup okudı nāmenüñ mefhūmı (1654) ma‘lūm oldu Hürrem Şāh Kāmrān Şāh'ıñ aħvālını nāme içinde yazmış (1655) diyü bāzergan-zādeye ikrām eyle diyü taħrīr eylemiş Hāķān Şāh bunlara bir başķa (1656) ķadır virdi vezīr ile Kāmrān Şāh ķadırlarına gelüp ārām itdiler bunlar (1657) gündüz Hāķān Şāh ile gice birbirleriyle şöħbet iderler idi bir gün (1658) Hāķān Şāh bunlara Şāhīn Vezīr ile itdügi cengi söyleyüp itdi bunca (1659) vaķıtdür bunlar ile ceng idürüm baş idemedüm bunlar ‘askerleri ejder gibi (1660) ammā tedbīrleri iyü degüldür bir ādem yok ki benüm daħı bir ādemüm yok kendi ‘askerüme

²⁶⁸ ħaz: ħaz (metinde).

57a

(1661) ser-‘asker ideyüm didi Kāmrān Şāh ise gice gündüz düşünüp ider (1662) idi ‘acabā gice ile kendi ‘askerüme gideyüm mi yokşa bir başka tedbîr gerek mi (1663) diyü âhîr bunı fikr eyledi ki böyle bî-hâşıl gitmek lâıyık degüldür bir hüner (1664) göstermek gerek diyüp şabr eyledi onuncı günü Hāḳān Şāh'a baḳup (1665) itdi şāhum sāye-i devletüñüzde ne hâşıl bir avuç Hudā-perestlerden baña ruḥṣat²⁶⁹ (1666) vir bir at bir ḳat silāḥ²⁷⁰ ve bir şabāḥ²⁷¹ ben gitdüm meydāna gireyüm ne ḳadar (1667) Kāmrān Şāh'ın pehlevānları var ise birer birer diri tutup ḥuzūrına (1668) getüreyüm didi Hāḳān Şāh mesrūr olup emr idüp bir at (1669) bir ḳat silāḥ²⁷² ve bir pūlād²⁷³ zırh getürüp Kāmrān Şāh'a virdi (1670) aḥşāmdan ceng-i ḥarbîlere²⁷⁴ ṭurra urdılar Şāhîn Vezîr'e ḥaber virdiler o daḥı (1671) ceng-i ḥarbîlere ṭurra urdurdı şabāḥa muntazır oldılar şabāḥ²⁷⁵ olup meydān (1672) açıldı herkes atlarını binüp ḳarşu-be-ḳarşu şaflar ālāylar baḡladılar tamām-ı (1673) nazar bir meydāndur oldu ‘acabā meydāna evvel kim gider ve erlik nāmuñı kimler (1674) alur dirken bir de anı gördiler ki Çînî pūlādlara²⁷⁶ ḡarḳ olmış Kāmrān (1675) Şāh bāzergān-zāde diyü ‘azm-ı meydān eyledi Şāhîn Vezîr gördi ki

²⁶⁹ ruḥṣet: ruḥṣet (metinde).

²⁷⁰ silāḥ: şilāḥ (metinde).

²⁷¹ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

²⁷² silāḥ: şilāḥ (metinde).

²⁷³ pūlād: pūlāt (metinde).

²⁷⁴ ḥarbîlere: ḥarbîlere (metinde).

²⁷⁵ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

²⁷⁶ pūlādlara: pūlātlara (metinde).

57b

(1676) Hind ‘askerinden bir pehlevān meydān içine girdi kendi tarafından daḥı (1677) Şāhīn Vezīr bir pehlevān gönderüp gelüp Kāmṛān Şāh'a muḳābil olup (1678) ‘aşḳ eyledi Kāmṛān Şāh ‘aşḳuñ alup başladılar ceng itmege Kāmṛān (1679) Şāh bir ḍarb²⁷⁷ ile bu pehlevānı atından indürüp bağlayup Hākān Şāh (1680) tarafına gönderdi ne kışşa dırāz idelüm ol gün yigirmi pehlevān bağlayup (1681) Hākān Şāh tarafına gönderdi aḥşām olup ṭabl-ı ārām çaldılar (1682) iki taraf ‘asker birbirlerinden ayrıldı gelüp bār-gāhlarında ārām eylediler (1683) Hākān Şāh feraḥ idüp emr eyledi Kāmṛān Şāh'a bir biri üstine (1684) sekiz dāne ḥıl‘at giydürdi bre bu bāzergān-zāde tehī degülmüş bunda (1685) iş var diyüp ‘azīm ikrām eyledi ve kendini taḥṭdan aşāḡı atup Kāmṛān (1686) Şāh'ı taḥṭ üzerine yanına aldı ve Hürrem Şāh'ıñ vezīr daḥı ta‘accüb idüp (1687) bre bu ḳahramān imiş diyüp kendi şehrinde olan ejderhāyı öldürdüğini (1688) Hākān Şāh'a naḳl idince Hākān Şāh bir ḳat daḥı maḥabbet eyledi ve ehl-i dīvān (1689) şaşup Kāmṛān Şāh'a du‘ālar eylediler bu ḥāl ile ta‘ām geldi yidiler 1690) içdiler Hākān Şāh baş ḳaldurup Kāmṛān Şāh'a itdi imdi

58a

(1691) bu esīrleri nice idelüm bārī bir kerre kendi dīnümüze da‘vet idelüm eger ḳabūl itmezlerse (1692) ḳatlı idelüm diyince Kāmṛān Şāh'ıñ ‘aḳlı gidüp itdi şāhum bunlar esīrdürler (1693) ne vaḳit olsa eldedür tamām şāhlarını daḥı ele getürelüm cümlesini birden (1694) teklīf idelüm ḳabūl itmezlerse ol vaḳit hep ḳatlı edelüm diyince Hākān (1695) Şāh itdi ey pehlevān anlaruñ şāhı üç yıldır ḡā‘ib anlaruñ şimdi şāhları (1696) yoḳdur hemān bir iḥtiyār vezīrleri vardur benüm ile ceng iden oldur didi (1697) Kāmṛān

²⁷⁷ ḍarb: ḳarb (metinde).

Şāh olsun şāhum anı daḥı şabāḥ²⁷⁸ meydāna da‘vet idelüm ḥālını (1698) görsün didi ammā beri taraftan Şāhın vezīr Kāmrān Şah'ıñ (1699) tarz-ı eṭvārından fehm idüp Kāmrān Şāh olmasun zīrā eṭvārından (1700) beñ beñzetdüm didi sā‘ir vezīrlər itdi ḥayır bu bezüm şāhumuz degüldür (1701) öyle olsa bizüm pehlivānlara düşmāna qarşı böyle ḥaḳāret itmez idi (1702) bu şāh degüldür di[di]ler Şāhın Vezīr itdi yā biz nice ḥaber alalum didi (1703) lalası ki Kāmrān Şāh'dan soñra taḥta oturup vekālet ider idi (1704) itdi bir cāsūs gönderelüm varup ḥaber alsun eger esīrleri öldürür (1705) ise şāh degüldür eger öldürmezse ol vaḳit ma‘lūm olur ki Kāmrān

58b

(1706) Şāh'dur diyüp hemān bir cāsūs gönderdiler ol ādem varup ḥaber aldi ki (1707) esīrlər sağ ve şabāḥ²⁷⁹ bāzergan-zāde Şāhın Vezīr'i daḥı esīr idecek cümlesini (1708) birden ḳatlı edecekdür diyü cāsūs ḥaber getürdi ‘ale’s-şabāḥ²⁸⁰ Şāhın Vezīr (1709) ḥazır olup meydān başına geldi bir taraftan daḥı Kāmrān Şāh ḥazır (1710) olup ‘azm-i meydān eyledi Şāhın Vezīr'i meydāna da‘vet itdi (1711) Vezīr gelüp Kāmrān Şāh'a muḳābil olunca Kāmrān Şāh'ı bildi ta‘accüb (1712) idüp amān pādişāhum bu naşıl keyfiyyet diyince Kāmrān Şāh itdi su‘ālūñ vakti (1713) degüldür var baña ṭaḳum diyüp her ne istediye işmarlayup Şāhın (1714) Vezīr'i gerü gönderdi Kāmrān Şāh daḥı gerü dönüp geldi Ḥāḳān (1715) Şāh şaşup Kāmrān Şāh'a itdi ey pehlevān senūñ ḳuluñ bu gün (1716) bunı alup getürecek idün imdi naşīḥat itdūñüz diyince Kāmrān Şāh (1717) itdi şāhum maḡlūb olduklarını bilüp baña ‘aẓīm recā eyledi bende ḥāḳ-i pāyuñuz (1718) içün

²⁷⁸ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

²⁷⁹ şabāḥ: şabāḥ (metinde).

²⁸⁰ ‘ale’s-şabāḥ: ‘ale’s-şabāḥ (metinde).

bir vâfir māl ve hediye istedüm şimdi alup gelecekdür diyüp esîrleri (1719) dahı koyuvirdiler esîrler du‘â iderek İslâm ‘askerine gitdi lâkin Hâkân Şâh (1720) bu işden hâz²⁸¹ itmedi ammâ ne çâre Kâmrân Şâh'uñ hareketinden dahı haylî²⁸² şüphelendi

59a

(1721) bunlar bu halde iken bir kaç âdem gelüp Hâkân Şâh'a haber virdiler işte şâhum (1722) Şâhîn Vezîr âlây ile geliyor ve önünde iki deve var üzerinde sandıklar (1723) var ne kadar pehlevânlar var ise bütün altun ve mücevherlere gark olmuşlar didiler (1724) Hâkân Şâh Kâmrân Şâh'uñ yüzine bakdı Kâmrân Şâh itdi gördüñ mi (1725) pâdişâhum ne kadar korkdılar ki hâk-i pâya gelürler diyüp qarşucı gönderdiler (1726) Şâhîn Vezîr'i alup Hâkân Şâh'uñ otağına getürdiler vezîr gelüp (1727) sandıkları Kâmrân Şâh'uñ önüne koydı ehl-i dīvân hayretde kalup (1728) aślâ hareket etmege kâdir olmadılar ‘acabâ bu nasıl işdür burada Hâkân Şâh (1729) var iken bu sandıkları bu bâzergân-zâdenüñ önüne niçün koydı (1730) diyü sandıkda ne var görelüm derken Kâmrân Şâh ayak üzere kalkup (1731) sandıkları açdı ehl-i dīvân hayretde²⁸³ kalup seyr iderler idi Kâmrân (1732) Şâh'dur sandıktan beş küngürelî bir tâç çıkarup bütün mücevher ile (1733) zeyn olmuş cümle seyr edenlerüñ gözleri kamaşdı alup Kâmrân Şâh (1734) başına giydi ardından bir altun cübbe çıkardı anı dahı giydi (1735) ve'l-hâşıl her ne lâzım ise bir kılıç ve bir altun şimşîr iki dâne siper cümlesini

²⁸¹ hâz: hâz (metinde).

²⁸² haylî: haylî (metinde).

²⁸³ hayretde: hayretde (metinde).

59b

(1736) şandıkdan çıkarup giydi andan doğru bār-gāhdan dışarı çıkup (1737) zīr-i ālāy bekler idi cümle pehlevānlar muntazır idiler ve bir at hāzır idi Kāmṛān (1738) Şāh sıçrayup atıñ üzerine binüp ālāy ile kendi ‘askerine gitdi (1739) Hākān Şāh ardından baķa ķaldı Hurrem Şāh’uñ vezīrine baķup (1740) itdi bu senüñ getürdüğın bāzergān-zāde sihir bilür miydi bu naşıl maşharalıķ (1741) didi vezīr itdi şāhum anları ķorķutdı anlar da bizüm şāhumuz yokdur sen (1742) böyle ķahramānsın gel seni kendümūze şāh idelüm diyüp aldanup (1743) alup getürdiler bu gice öldürürler dirken anı gördiler ki İslām ‘askeri (1744) tarafında ṭabl-ı şādumānī çalınmaya başladı bir de ādem gönderdiler ol ādem (1745) gelüp İslām ‘askerinden haber alup gelüp Hākān Şāh’a haber virdi (1746) itdi meger pādişāhum bu bāzergān-zāde diyü gelen Kāmṛān Şāh kendi imiş (1747) şimdi şenliklerüñ aşlı bu imiş diyüp haber virince Hākān Şāh’uñ (1748) ‘aķlı gidüp gördün mi şı nā-bekārı bize nice maşharalığā aldı şimdi (1749) bizüm tozumuzı havāya şavurur didi meger aḥşām idi Hākān Şāh (1750) ‘askerine emr idüp hāzırlandılar gice olunca bār-gāhlarını ķaldurup

60a

(1751) vir elini diyüp ķarārı ķarāra tebdīl eyleyüp Hind ṭar[afına] düşdiler ammā Hākān (1752) Şāh bir derece ķorķdı ki ta‘rīf olunmaz ‘asker cem‘ idüp ķal‘a ķapularını (1753) ķapayup Kāmṛān Şāh üzerümūze ‘asker çeker diyü gelmesine muntazır oldılar beri ṭarafdan (1754) Kāmṛān Şāh ordısına gelüp geçüp taḥtına oturdı erkān-ı devlet gelüp (1755) ḥāk-i pāyına yüzler sürdüler şabāḥa ķadar uyķular uyumayup şenlik itdiler Kāmṛān (1756) Şāh daḥı başına gelen serencāmı bir bir naķl idüp ehl-i dīvān ḥayretde

kalup (1757) şaşdılar şabâh²⁸⁴ oldu bir de gördiler ki Hâkân Şâh'ın ordısını (1758) yirinde yiller eşer bu dağı bir gūna hayret virdi ne hâl ise bunlar bu maķāmda (1759) on gün kadar eglendiler Kāmrān Şâh Hâkân Şâh'a bir elçi gönderüp (1760) maymūnı 'avf (?) ve maymūn-serler cezāresinde getürdügi mücevherleri alup giden elçi (1761) Serendīb şehrine götürse gerekdür elçi Hind yolın tutup gitdi ammā Keldāfrīd'e (1762) haber göndermek için bir yügrük at hāzır idüp bir ādem bindürüp (1763) zīrā şehir-i Serendīb bu maķalle bir aylık yol idi ol ādemi gönderdiler (1764) lākin muķaddem Kāmrān Şâh'ın pehlevānlarından biri Kāmrān Şâh'ı görünce (1765) kimsenün haber[i] yok idi hemān atına binüp doğru şehir-i Serendīb'e gelüp

60b

(1766) Keldāfrīd'e müjde eyledi Keldāfrīd Kāmrān Şâh'ın geldüğini duyunca şabra (1767) kararı kalmayup derhāl altı atlu bir paytona binüp ordıya gelürken (1768) Kāmrān Şâh'ın gönderdügi ādem bir konaķ yirde rast gelince geri dönüp (1769) Keldāfrīd'e müjdeye giderken bu sefer Keldāfrīd'ün geldüğini Kāmrān Şâh'a (1770) müjde eyledi Kāmrān Şâh cān atup derhāl bir harem bār-gāhı kurdurup (1771) Keldāfrīd'i ol bār-gāha indürdiler Kāmrān Şâh gelüp Keldāfrīd ile (1772) görüşüp şükr eyleyüp birbirleriyle şarmış dolaş olup oturdılar (1773) Kāmrān Şâh başına gelen serencāmı Keldāfrīd'e dağı naķl eyledi andan (1774) üçünci günü ordıyı kaldurup doğru Serendīb şehrine geldiler (1775) bir hafta yire kadar şehir halkı karşı geldiler şenlik idüp Kāmrān Şâh'ı (1776) ta'zīm ile sarāyına getürdiler bir kaç günden sonra Kāmrān Şâh Keldāfrīd'e (1777) haber virdi itdi ey nāzenīnüm nice hasret çekelüm kırk güne kadar (1778) tedārükde ol diyüp dīvān idüp kırk gün düğün emir eyledi (1779) bir mübārek

²⁸⁴ şabâh: şabâh (metinde).

sā'atde 'aḳd-ı nikāḥ idüp Kāmrān Şāh Keldāfrīd'in pederi (1780) olan Fīrūz Şāh'a da'vetci göndermiş idi ve eṭrāfda olan gerek

61a

(1781) İslām şāhları ve gerek küffār her ne ḳadar kendi ṭarafından şehir begleri daḫı (1782) var ise cümlesini da'vet olunup birer ikişer gelüp düğünde ḥāzır (1783) oldılar Ḥāḳān Şāh'a daḫı giden ādem 'aẓīm hediyeler ile gelüp kırkıncı (1784) günü Kāmrān Şāh Keldāfrīd'ün vaşlına nā'il olup iki ḥasret birbiriyle (1785) murād eyleyüp murād virdiler ertesi günü 'ā'in-i ḡuslı icrā idüp Kāmrān (1786) Şāh dīvān köslerini ḳaldurup ne ḳadar şāhlar ve kendi begleri var (1787) ise cem' olup Kāmrān Şāh şāhlara mücevherlü tāclar ve beglerine (1788) ḥil'atlar giydürdi zīrā Kāmrān Şāh hep şāhlardan ulu idi bir hafta (1789) ḳadar oturup bir haftadan şoñra hep şāhlar ve sā'ir begler her birleri kendi (1790) memāliklerine gidüp şafāda oldılar Kāmrān Şāh daḫı gündüz şikāra gice (1791) Keldāfrīd ile zevḳ [u] şafāda oldılar işte benüm (1792) 'ömrüm bu menḳabeyi Kāmrān Şāh tāriḥe yazup itmiş ki (1793) eger bundan şoñra bu daḡa çıḳmaḳ murād itdūñ bu (1794) belāları gözine olsun (1795) dimiş ve's-selām.

61b

Kāmrān Şāh tenb[ī]h nāmesini şehirde maḥalliyle(?) bildürdi. Bu ḥaḳīr de bu maḥalle şerḥ eyledüm hemān cenāb-ı Perverdigār cümlemizi ber-murād eyle āmin.

Hicret sene 1259 yevm-i pazarı 9... .

4. SONUÇ:

Klasik Türk edebiyatının mensûr metinleri arasında yer alan *Hikâyet-i Dâm-ı Belâ*, yaptığımız taramalara göre, şu ana kadar herhangi bir bilimsel çalışmanın konusu olmamıştır. Bahsi geçen hikâyenin metnini transkripsiyonlayarak üzerinde bir inceleme yapmak suretiyle oluşturduğumuz bu çalışma neticesinde; söz konusu eserin yazarı veya müstensihî konusunda hiç bir bilgi verilmemekle beraber, eserin Türkçeye aktarılan tercüme bir eser olma ihtimali bulunduğunu söylemek gerekmektedir. Aynı zamanda eserin yazarı veya müstensihî, kime sunulduğu da meçhuldür.

Eserimiz, her ne kadar bir aşk hikâyesi olarak okuyucuya takdim edilse de dikkatli incelendiğinde, ana hikâye etrafında mâcerâ ve mücadeleleri anlatan birkaç hikâye daha cereyan ettiğini görürüz. Böylelikle hikâye, zengin unsurları ve başarılı anlatım sayesinde okuyucuya baştan sonuna kadar cezbetmektedir. Son olarak edebiyat âlemine sunmaya çalışılan eserin; konuyla ilgilenenler için başvurulması gereken bir örnek olduğunu düşünmekteyiz.

5. KAYNAKLAR:

a) Kitaplar:

ALPTEKİN, Ali Berat (1997), **Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı**, Akçağ Yay., Ankara.

ARTUN, Erman (2000), **Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri**, Karahan Yay., Adana.

GÜNAY, Umay (1993), **Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yay., Ankara.

ÇAKIR, M. - KONCU, H. (2010), **XVI. Yüzyılın Bir Aşk Hikâyesi Medhî'nin Şîr-i Dilîr Bâ-Mihr-i Münîr**, Kesit Yay., İstanbul.

KAVRUK, Hasan (1998), **Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler**, M.E.B Yay., İstanbul.

MEGEP (2007), **Hayvansal Motif Ve Figürleri**, Millî Eğitim Bakanlığı Yay., Ankara.

ÖGEL, Bahaeddin (1971), **Türk Mitolojisi I-II**, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul.

ÖZARSLAN, Metin (2006), **Ferhat ile Şirin-Mukayeseli Bir Araştırma**, Doğu Kütüphanesi Yay., İstanbul.

OĞUZ, Öcal (2008), “**Halk Hikâyeleri**”, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, kültür eserleri 431, Ankara.

YARDIMCI, Mehmet (2002), **Destanlar**, Ürün Yay., İzmir.

YAZICIOĞLU, Ahmed Bîcan (1999), **Dürr-i Meknun-(Saklı İnciler)** Çev. Necdet Sakaoğlu, Tarih Vakfı Yurt Yay. , İstanbul.

b) Makaleler:

AYKANAT, Timuçin (2012), "**Geleneksel Anlatı Formları Olarak Mesnevîler Ve Klâsik Aşk Mesnevîlerinin Motif Yapısı** ", Turkish Studies, 7/4, sonbahar, 883-906.

BARS, Mehmet Emin (2010), "**Keremle Aslı hikâyesinde olağanüstülük motifleri**", The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 3, Issue 1, Summer, 21-30.

ERZEN, Mehmet Halil (2013), "**Divan Şiirinde Mitolojik Ve Efsanevî Şahısların Kullanımına İyi Bir Örnek: Nev'izâde Atâyî divanı**", Turkish Studies, 8/4, Bahar, 835-854.

DOĞRAMACIOĞLU, Hüseyin (2010), "**Türk Hikâyeciliğinin Prototipi Sayılabilecek Heft-Hân'da Mekân**", Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı, Sayı 52, Kış, 33-46.

İNAYET, Alimcan (2007), "**Divanü Lûğât-i T-Türk'te Geçen "Çin" Ve "Maçin" Adı Üzerinde**", Turkish Studies, Volume 2/4, Fall, 1174-1184.

KÖSE, Nerin (1996), "**Türk Halk Hikâyelerinde Yapı**", Milli Folklor Yayınları: 8, Halk Edebiyatı Dizisi: 4, Ankara.

MAZIOĞLU, Hasibe (1985), "**Divân Edebiyatında Hikâye-Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin**", Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

ÖNAL, Naci Mehmet (2010), "**Halk Anlatılarında Kahramanın Kimliğini Gizlemesi**", Turkish Studies, Volume 5/1, Winter, 1271-1285.

OKUMUŞ, Sait (2010), "**Klâsik Türk Edebiyatında XV. ve XVI. Yüzyıl Nesir Ve Nâsirlerine Bakış**", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 4, S. 18, Yaz, 86-118.

YAĞCI, Şerife (1993), "**Klasik Edebiyatımızda Nesir Geleneği**", DEÜ Buca Eğitim Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi, Y. 2, S. 3.

c) Tezler:

AYDOĞAN, Emine (2006), **Anadolu Sahası Türk Halk Hikâyelerinde Mitolojik Unsurlar**, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KOBOTARIAN, Nabi (2010), **Divân Edebiyatında Mensûr Hikâyeler**, Çukurova Üniversitesi Yay., Adana.

ZENGİN, Ali (2012), **Şehnâme’de Görülen Kahramanların Klâsik Türk Edebiyatına Yansıması**, Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

d) Ansiklopedi Maddeleri:

ALBAYRAK, Nuretin (2000), "**İsfendiyâr**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 22, s.11-512.

DURSUN, Davut (2003), "**Lezgiler**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 27, s. 169-170.

MOTLAGH, Djalal Khaleghi (2002), "**Gordafrîd**", Encyclopaediya İranica, C. 11, s. 138.

ÖZGÜDENLİ, Osman Gazi (2003), "**Mâceraünnehir**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 28, s. 177-180.

TOPALOĞLU, Bekir (2001) "**İsm-i Azam**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 23, s. 75.

UIUDAĞ, Süleyman (1992), "**Câbelkâ ve Câbelsâ**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 6, s. 525.

YILDIRIM, Nimet (2008), "**Rüstem-i Zal**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 35, s. 294-295.

YÜKSEL, O. - KARAÇAM, F. (2009), "**Serendîb**", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 36, s. 556.

e) Sözlükler:

Arap Dil Kurumu (1998), **Almu'cemü'l-Vesît**, Şuruk Kütüphanesi Yayınları, Baskı 9, Kahire.

DOĞAN, Ahmet (2011), **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara.

KARTAS, Turan (2001), **Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü**, Sütun Yayınları, İstanbul.

ÖMER, Ahmed Muhtâr (2008), **Mu'cemü'l-Lüğe Alarabiyye Almu'âsira**, Âlemü'l-Kütüp Yayınları, Baskı 1, Kahire.

Şemseddin Sâmî (2006), **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yay., İstanbul.

Şemsettin Sâmî (1996), **Kâmûsu'l A'lâm (Tıpkıbasım)**, C. 5, Kaşgar Yay., Ankara.

Türk Dil Kurumu (1948), **Edebiyat ve Söz Sanatı Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yay., İstanbul.

Türk Dil Kurumu (1974), **Türkçe Sözlük** (1974), Türk Dil Kurumu Yay., Baskı 6, Ankara.

6. ÖZGEÇMİŞ

23.01.1986 tarihinde Suudi Arabistan'ın Riyad şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini Suriye'nin Humus şehrinde tamamladı. Liseyi bitirdikten sonra 2003 yılında aynı şehirdeki Albaas Üniversitesi'nin Arap Dili ve Edebiyatı bölümünde tahsilini devam edip 2007 senesinde mezun oldu. 2007 ve 2010 yılları arasında hem Suriye'de hem de Kuveyt'te Arap Dili ve Edebiyatı alanında öğretim görevlisi olarak çalıştı. Tahsiline devam etmek amacıyla Türkiye'ye gelip 2011 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Eski Türk Edebiyatı bilim dalında yüksek lisans yapmaya başladı.